

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ПОЧАТОК ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ:
ПІДСТАВИ, ПОРЯДОК ТА ОСОБЛИВОСТІ
ЗДІЙСНЕННЯ**

Методичні рекомендації

Колектив авторів

За редакцією
кандидата юридичних наук, доцента
А. Г. Гаркуші

Дніпро
2022

УДК 343.126

П 65

*Ухвалено до друку Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 3 від 18.11.2021)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Пиріг І. В. – професор кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Мельниченко А. В. – заступник начальника управління – начальник відділу розслідування злочинів, скоєних проти життя та здоров'я особи Слідчого управління ГУНП в Дніпропетровській області, кандидат юридичних наук.

П 65 Початок досудового розслідування: підстави, порядок та особливості здійснення : метод. рекомендації / кол. авт. ; за ред. к.ю.н., доц. А. Г. Гаркуші. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 180 с.

ISBN 978-617-8032-76-0

У методичних рекомендаціях на підставі чинного кримінального процесуального законодавства, відомчих та міжвідомчих нормативно-правових актів, що регламентують досудове провадження, висвітлено основні аспекти діяльності органів дізнання та досудового слідства щодо початкового етапу досудового розслідування.

Розглянуто особливості початку досудового розслідування, а саме: його підстави та порядок, основні процесуальні дії, що проводяться до внесення відомостей до ЄРДР, особливості початку досудового розслідування у формі дізнання, а також контрольно-наглядова діяльність на початковому етапі досудового розслідування.

Для працівників органів Національної поліції України, прокуратури, суду, викладачів, аспірантів, слухачів, студентів вищих навчальних закладів юридичного напрямку підготовки.

Авторський колектив:

к.ю.н., доц. *Гаркуша А. Г.* – передмова, глосарій, підроз. 1.1, 2.3., розд. 4, додатки;
к.ю.н., доц. *Солдатенко О. А.* – підрозд. 1.2; к.ю.н., доц. *Рогальська В. В.* – розд. 3;
к.ю.н., доц. *Черняк Н. П.* – підрозд. 1.3, 2.2; викл. *Кіяниця В. М.* – підрозд. 2.1.

ISBN 978-617-8032-76-0

© Автори, 2021
© ДДУВС, 2022

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень	4
Передмова	5
Глосарій	8
1. ОСНОВНІ ПОСТУЛАТИ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	13
1.1. Нормативно-правові основи початку досудового розслідування	16
1.2. Підстави початку досудового розслідування	24
1.3. Порядок початку досудового розслідування	32
2. ПРОВЕДЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ ДО ВНЕСЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДО ЄРДР	36
2.1. Проведення огляду місця події	36
2.2. Відібрання пояснення	41
2.3. Проведення медичного освідування	44
3. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ДО ВНЕСЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДО ЄРДР	51
3.1. Затримання особи без ухвали слідчого судді до внесення відомостей до ЄРДР	54
3.2. Тимчасове вилучення майна до внесення відомостей до ЄРДР	67
4. ПРОКУРОРСЬКИЙ НАГЛЯД, СУДОВИЙ ТА ВІДОМЧИЙ КОНТРОЛЬ НА ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	72
4.1. Відомчий контроль керівника органу досудового розслідування та керівника органу дізнання на початку досудового розслідування	72
4.2. Прокурорський нагляд на початку досудового розслідування	77
4.3. Судовий контроль на початку досудового розслідування	78
Бібліографічний список	83
Додатки	88

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВРУ – Верховна Рада України;

ВС – Верховний суд;

ВП ВС – Велика палата Верховного суду;

ЄРДР – Єдиний реєстр досудових розслідувань;

ЄО – Єдиний облік;

ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини;

ЗУ – Закон України;

КК України – Кримінальний кодекс України;

КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України;

МВС України – Міністерство внутрішніх справ України;

п. – пункт;

р. – рік;

НПУ – Національна поліція України;

СРД – слідчі (розшукові) дії;

ст. – стаття;

ст.ст. – статті;

ч. – частина;

ч.ч. – частини.

ПЕРЕДМОВА

У ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) проголошено завдання кримінального судочинства, а саме – захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура¹. Виконання функції захисту покладається на правоохоронні органи, органи прокуратури та суддів.

Початок досудового розслідування відіграє величезну роль у кримінальному провадженні. Від правильного та законного вирішення питання щодо реєстрації заяви чи повідомлення шляхом внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) у кримінальному провадженні залежить подальша доля осіб, відносно яких було скоєно кримінальне правопорушення.

Ефективність розкриття та розслідування кримінального правопорушення, проведення досудового розслідування та судового розгляду кримінального правопорушення чимало в чому залежить по перше від якісного та професійного процесуального оформлення початкового етапу однієї зі стадій кримінального процесу – досудового розслідування, а по друге від правильного вирішення питання щодо самого початку досудового розслідування.

У контексті неухильного виконання завдань, передбачених ст. 2 КПК України, суб'єкти, які приймають рішення щодо внесення відомостей про ймовірне кримінальне правопорушення обов'язково мають зважати на характер цих відомостей та впевнитись, що вони мають об'єктивні ознаки того чи іншого кримінального правопорушення.

Наразі, чинний КПК України, докорінно змінив початковий етап розслідування кримінальних правопорушень, маючи на меті недопущення конфлікту між державою та особою з приводу подачі заяви

¹ Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VIII.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

до підрозділів Національної поліції щодо повідомлень про вчинене кримінальне правопорушення, чи іншу подію, запобігаючи неприйняттю цих заяв чи повідомлень, відмові у їх вирішенні, а також створенню можливостей оперативного реагування та розгляду заяв та повідомлень, застосовуючи при цьому всі ефективні процесуальні засоби.

У свою чергу, слід зазначити, що саме під час вирішення питання щодо внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР найчастіше порушуються законні інтереси учасників кримінального провадження.

Проведений аналіз зареєстрованих до Єдиного обліку (далі – ЄО) заяв чи повідомлень, дає змогу зробити висновок щодо відсоткового співвідношення між зареєстрованими до ЄО заяв чи повідомлень та внесеними відомостями до ЄРДР (100\10), а саме лише 10 відсотків із загальної кількості потрапляє в поле зору слідчих та дізнавачів, а саме вноситься до ЄРДР, інші ж, після так званого «фільтру», а саме 90 % заяв чи повідомлень громадян потрапляють до інших структурних підрозділів, таких як Сектор превенції та Сектор кримінальної поліції, які в свою чергу здійснюють їх перевірку та подальший розгляд відповідно до Закону України «Про звернення громадян»².

Під час спілкування з практичними співробітниками ми з'ясували, що починаючи з 2012 року спостерігається тенденція щодо зменшення відсоткового еквіваленту прийняття рішення саме щодо внесення відомостей до ЄРДР. Проте в практичній діяльності правоохоронних органів виникає низка проблемних питань, які негативно впливають на ефективність досудового розслідування кримінальних правопорушень, та призводять до незаконного порушення прав, свобод та законних інтересів громадян.

Окрім цього, причинами цього є неправильне тлумачення та застосування норм КПК України відповідними суб'єктами, а іноді – і свідоме ігнорування його вимог, безвідповідальне ставлення до прав, свобод і законних інтересів осіб. До того ж, окремі аспекти щодо початку досудового розслідування не знайшли свого нормативно-правового регулювання ані у кримінально-процесуальному законодавстві України, ані у відомчих нормативно-правових актах. Саме це і зумовило авторів до написання методичних рекомендацій щодо з'ясування обставин, причин порушення прав і законних інтересів осіб під час бездіяльності слідчого прокурора, дізнавача, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після

² Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення.

Для забезпечення досягнення завдань кримінального судочинства, кримінальне процесуальне законодавство передбачає можливість оскаржити бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора щодо невнесення відомостей до ЄРДР (п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України). У п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України визначено, що на досудовому провадженні може бути оскаржена бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора, яка полягає в невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення. За даними Аналітичного огляду Верховного Суду в період 2020 року «Стан здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та у справах про адміністративні правопорушення судами загальної юрисдикції у 2020 році», до слідчих суддів надійшло понад 76 000 скарг у порядку п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України, що вказує на недостатньо ефективний відомчий контроль та прокурорський нагляд зі сторони керівників слідчих підрозділів та підрозділів дізнання.

Зокрема, необхідність існування судового порядку оскарження аналізованого виду бездіяльності ґрунтується на закріпленні у ст. 214 КПК обов'язку слідчого, дізнавача, прокурора невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, внести відповідні відомості до ЄРДР та розпочати розслідування. Таким чином, на відміну від процесуального порядку реагування на заяви та повідомлення про злочин, який було встановлено в КПК 1960 року, згаданий обов'язок слідчого, дізнавача або прокурора не вимагає оцінки цими суб'єктами такої заяви (повідомлення) на предмет наявності ознак складу кримінального правопорушення для того, щоб вчинити процесуальну дію, яка полягає у внесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР. Наведене підтверджується імперативними положеннями ч. 4 ст. 214 КПК, згідно з якою відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається³.

Таким чином, актуальність дослідження полягає в оптимізації процедури діяльності суб'єктів на початку досудового розслідування.

³ Узагальнення ВССУ з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VRR00212>

ГЛОСАРІЙ

У глосарії використано термінологію, як її визначено в КПК України, ЗУ «Про звернення громадян», а також у інших відомчих та міжвідомчих нормативно-правових актах, що регулюють питання початкового етапу досудового розслідування.

Досудове розслідування – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Досудове слідство – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів.

Дізнання – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків.

Слідчий – службова особа органу Національної поліції, органу безпеки, органу Державного бюро розслідувань, органу Бюро економічної безпеки України, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень.

Дізнавач – службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу Бюро економічної безпеки України, органу Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, у випадках, установлених цим Кодексом, уповноважена особа іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків.

Керівник органу досудового розслідування – керівник органу досудового розслідування – начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу Національної поліції, органу безпеки та заступники зазначених посадових осіб, які діють у межах своїх повноважень, перший заступник або заступник Директора Державного бюро розслідувань, заступник директора територіального управління Державного бюро розслідувань, керівник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу органу Державного бюро розслідувань, керівник Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів органу Бюро економічної безпеки України, керівник Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, а також заступники зазначених посадових осіб, які діють у межах своїх повноважень.

Керівник органу дізнання – начальник підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу Бюро економічної безпеки України, органу Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, а в разі відсутності підрозділу дізнання – керівник органу досудового розслідування.

Загальні положення досудового розслідування – це визначені законом, на основі засад кримінального провадження положення, які відображають характерні риси та особливості досудового розслідування як стадії, своїми вимогами спонукають органи досудового розслідування до швидкого, повного та неупередженого дослідження всіх обставин кримінального провадження, виконання завдань цієї стадії та охорони в ній прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами – це заснована на законах та відомчих нормативних актах спільна узгоджена діяльність слідчого з оперативними підрозділами, яка направлена на досягнення завдань кримінального провадження, при керівній і організуючій ролі слідчого та чіткому розмежуванні компетенції.

Пропозиція (зауваження) – звернення громадян, де висловлюються порада, рекомендація щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також висловлюються думки щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, вдосконалення правової

основи державного і громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства.

Заява (клопотання) – звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності. Клопотання – письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо.

Скарга – звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб.

Єдиний облік (далі – ЄО) – прийняття та реєстрація органами (підрозділами) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

Прийняття та реєстрація заяв (повідомлень) – отримання заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події та присвоєння їм порядкового номера уповноваженими службовими особами органів (підрозділів) поліції.

Уповноважена службова особа на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події – працівник чергової служби, у разі відсутності в структурі органу (підрозділу) поліції відповідної чергової служби – інший визначений керівництвом органу (підрозділу) поліції працівник, якого уповноважено на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

Джерелом інформації про кримінальні правопорушення та інші події є:

1) заяви (повідомлення) осіб, які надходять до органу (підрозділу) поліції, особи, уповноваженої на здійснення досудового розслідування, або службової особи, уповноваженої на прийняття та реєстрацію заяв

(повідомлень);

2) самостійно виявлені слідчим або іншою посадовою особою органу поліції з будь-якого джерела обставини кримінального правопорушення;

3) повідомлення осіб, які затримали підозрювану особу під час учинення або замаху на вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення, чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється в його вчиненні.

Орган (підрозділ) поліції – центральний орган управління поліції, міжрегіональні територіальні органи Національної поліції України, ГУНП, ТВП.

Підрозділ «102» – відділ служби «102» УОАЗОР, працівники якого за допомогою автоматизованого робочого місця працівника підрозділу «102» (далі – АРМ «оператор «102»») системи ІПНП у цілодобовому режимі здійснюють приймання екстрених викликів і реєстрацію повідомлень про правопорушення або події, що надходять телефоном за скороченим номером екстреного виклику поліції «102» (далі – скорочений номер «102»), а також за допомогою інших видів зв'язку.

Повторні заяви і повідомлення – заяви або повідомлення від одного або різних заявників щодо одного і того ж правопорушення або події.

Посадова особа, уповноважена на здійснення прийому, опрацювання та реєстрації заяв і повідомлень про правопорушення або події – працівники підрозділу «102», старші зміни працівників підрозділів «102», диспетчери, оперативні чергові ГУНП та ТВП, їх помічники.

Працівник підрозділу «102» – працівник відділу служби «102» УОАЗОР, діяльність якої спрямована на приймання екстрених викликів за скороченим номером «102» та електронних повідомлень заявників, у яких міститься інформація про правопорушення або події, а також їх реєстрацію за допомогою АРМ «оператор «102»» в системі ІПНП.

Реєстрація правопорушення або події – фіксація інформації про правопорушення або подію в системі ІПНП та/або журналах з присвоєнням записам порядкових номерів.

«102» – організаційна форма взаємодії слідчих (дізнавачів), працівників оперативних та інших підрозділів поліції з метою виявлення, фіксації, вилучення слідів кримінального правопорушення, речових доказів, встановлення свідків та потерпілих, встановлення осіб, які його вчинили, з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Зал оперативного управління чергової служби – спеціально визначене приміщення чергової служби, обладнане необхідними засобами зв'язку та оргтехнікою, призначене для здійснення дистанційного управління всіма силами та засобами органу (підрозділу) поліції з метою протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, надання в межах, визначених законодавством України, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Оперативний черговий – головний інспектор-черговий чергової частини Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції (далі – ДООЗОР), старший інспектор з особливих доручень – черговий (старший інспектор-черговий) чергової частини (ситуаційного відділу) управлінь організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП, старший інспектор-черговий (інспектор-черговий) чергової частини (сектору реагування патрульної поліції) територіального підрозділу ГУНП.

Чергова служба – чергова частина Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України (далі – чергова частина НПУ), чергові частини (ситуаційні відділи) управлінь організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУНП (далі – чергова частина (ситуаційний відділ) ГУНП), чергові частини територіальних підрозділів ГУНП, старші інспектори-чергові (інспектори-чергові) та помічники чергових секторів реагування патрульної поліції територіальних підрозділів ГУНП, які забезпечують безперервне та цілодобове виконання своїх завдань.

1. ОСНОВНІ ПОСТУЛАТИ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Запровадження у КПК України 2012 року зовсім нового підходу щодо початку досудового розслідування та скасування інституту порушення кримінальної справи призвело до великої кількості питань щодо практичного застосування норм статті 214 КПК України, а саме щодо правильного тлумачення поняття невідкладності та встановлення обставин, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення. З переконливістю можна стверджувати, що питання початкового етапу стадії досудового розслідування завжди було в центрі уваги як науковців так і практиків.

Початок досудового розслідування має не лише юридичне, а й суспільне значення, та як від законності прийнятого рішення слідчого, дізнавача чи прокурора залежить рівень довіри населення до Національної поліції. Усе це дає підстави вважати, що у національному законодавстві до цих пір існує нагальна проблема: як належним чином організувати діяльність уповноважених осіб щодо вирішення питання про початок досудового розслідування шляхом внесення відомостей до ЄРДР про кримінальне правопорушення.

Актуальність досліджуваної тематики полягає насамперед у відмові законодавця від дослідчої перевірки та винесення постанови про порушення кримінальної справи чи відмову у порушенні кримінальної справи на так зване «автоматичне» прийняття рішення щодо початку досудового розслідування шляхом внесення відомостей до ЄРДР. Зазначена новела викликала неоднозначні думки не тільки вчених, а й практичних працівників.

На сучасному етапі розвитку кримінального процесуального законодавства слід відмітити позитивні зміни, до яких слід віднести той факт, що поняття досудового розслідування визначено в п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК України. Так, досудове розслідування означає стадію кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Зокрема, на доктринальному рівні Д. Сімонович виокремив позицію щодо виділення у структурі досудового розслідування 6 етапів:

1) внесення слідчим, дізнавачем, прокурором відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР та визначення керівником органу досудового розслідування (керівником органу дізнання) слідчого (дізнавача), який буде здійснювати розслідування;

2) проведення СРД та НСРД з метою отримання відомостей про кримінальне правопорушення та особу, яка вчинила його;

3) повідомлення особі про підозру та допит підозрюваного;

4) застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

5) подальше проведення процесуальних дій щодо збирання і перевірки доказів, які підтверджують чи спростовують підозру, встановлення обставин, що обтяжують чи пом'якшують відповідальність;

б) закінчення досудового розслідування⁴.

Також слід зазначити слушну позицію вченої Т. Барабаш, щодо виділення трьох етапів досудового розслідування, а саме:

1) початковий (з моменту внесення відомостей до ЄРДР або як виняток, – отримання уповноваженими органами інформації про вчинене кримінальне правопорушення (при огляді місця події – ч. 3 ст. 214 КПК України));

2) з моменту повідомлення особі про підозру починається наступний етап досудового розслідування;

3) завершальний етап – розпочинається з надання доступу до матеріалів сторонами кримінального провадження і закінчується складанням підсумкового рішення органу досудового розслідування⁵.

У свою чергу авторами методичних рекомендацій здійснена спроба з'ясувати проблемні аспекти, прогалини чи колізії, які виникають на початковому етапі досудового розслідування, а саме з моменту подання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення та закінчуючи прийняттям рішення слідчого, дізнавача чи прокурора щодо внесення відомостей про кримінальне правопорушення.

Зміст принципу публічності розкривається в положенні ч. 1 ст. 214 КПК України, відповідно до якого дізнавач, слідчий, або прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про

⁴ Сімонович Д. В. Доктринальні засади структури та системності кримінального процесу України: стадії та окремі провадження: монографія. Харків: 2016. С. 75.

⁵ Барабаш Т. М. Проблемні питання етапності досудового розслідування в кримінальному провадженні України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. №5. С. 116.

вчинення кримінального правопорушення, зобов'язані внести відомості до ЄРДР та розпочати розслідування⁶.

Частина 4 ст. 214 КПК України регламентує, що відмова в прийнятті й реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається⁷.

У свою чергу, початковий етап першої стадії кримінального процесу «досудове розслідування» слід розглядати як, окреслений сукупністю деяких норм розділу КПК України Глави 19, яка має назву «Загальні положення досудового розслідування». Початок досудового розслідування на практиці інтерпретується як вступ до досудового розслідування, адже цей етап є одним із найважливіших для виконання завдань кримінального провадження що передбачені ст. 2 КПК України. Перш за все це пов'язано із дотриманням строків внесення відомостей до ЄРДР, визначенням підслідності та виконання усіх інших імперативних вимог законодавця під час розгортання процесу досудового розслідування та вміщення «первинних матеріалів» в єдину матеріальну форму – кримінальне провадження.

Відтак, чітка і ефективна діяльність посадових осіб щодо початкового етапу досудового розслідування спрямована на вирішення єдиного завдання кримінального провадження (ст. 2 КПК України). Проте, незважаючи на актуальність зазначеного питання, до сьогодні як у наукових колах так і у практичних працівників відсутній єдиний підхід до встановлення чіткого розуміння та поняття щодо *встановлення обставин*, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення, що в свою чергу й породжує порушення принципу публічності.

У той самий час особливого значення набуває питання початкового етапу досудового розслідування у зв'язку із радикальним удосконаленням чинного законодавства та здійснення реформування усієї системи правоохоронних органів. Суттєво новий етап у визначеному питанні розпочався з прийняттям нового КПК у 2012 році, а також з прийняттям ЗУ «Про Національну поліцію», «Про прокуратуру», «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та інших нормативно-правових актів, що регламентують порядок та підстави початку досудового розслідування, а саме вирішення питання щодо внесення відомостей до ЄРДР.

⁶ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України в редакції від 14.05.2021 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

⁷ Там само.

1.1. Нормативно-правові основи початку досудового розслідування

З метою успішного виконання завдань кримінального процесу у процесі досудового розслідування та створення можливостей для державних органів та посадових осіб діяти законно в межах чинного законодавства відповідно до ч. 2 ст. 19 Конституції України, початковий етап досудового розслідування регламентується широким переліком законів та інших нормативно-правових актів.

Так, правовою основою діяльності Національної поліції України (далі – НПУ) щодо реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події є Конституція України, закони України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, а також інші нормативно-правові акти, що регламентують питання початку досудового розслідування.

Пропонується в межах дослідження проаналізувати основні з них, а саме в контексті початкового етапу досудового розслідування.

До основних із них належать:

- *Конституція України*: Закон України в редакції від 01.01.2020 року № 254к/96-ВР, прийнятий ВР України 28.06.1996 року⁸. Основний Закон України регламентує найважливіші суспільні відносини у всіх сферах життєдіяльності суспільства, зокрема і діяльність державних органів та їх посадових осіб, які здійснюють кримінальне переслідування та притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності. Так, ст. 29 Конституції України захищає право на свободу та особисту недоторканність і містить приписи стосовно строків та порядку затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення. Також, у ст. 55 Основного Закону зазначено, що права і свободи людини та громадянина, тобто «...кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб». Посадові особи, уповноважені здійснювати досудове розслідування, повинні розуміти дану норму, а також пам'ятати про право особи оскаржити їх рішення, дії або бездіяльності. Типовими ситуаціями оскарження бездіяльності

⁸ Конституція України : Закон України в редакції від 01.01.2020 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

посадової особи є невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР або неналежного реагування на заяву чи повідомлення про кримінальне правопорушення. Відповідно до ст. 56 «кожен ... має право на відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень».

Слід пам'ятати про цей припис на початку досудового розслідування під час здійснення процесуальних дій, які в практичній діяльності мають назву «збір первинного матеріалу» та в подальшому в процесі затримання особи, обшуку особи, житла або іншого володіння особи тощо, а також про положення ст. 59 Конституції, у якій зазначено, що «кожен має право на професійну правничу допомогу».

Початок досудового розслідування нерідко пов'язаний із затриманням особи, тому важливо дотримуватися приписів ст. 57 (кожному гарантується право знати свої права та обов'язки); ст. 59 (право на правничу допомогу); ст. 62 (презумпція невинуватості) тощо.

- *Кримінальний процесуальний кодекс України* в редакції від 04.10.2021 року № 4651-VI, який є основоположним кодифікованим законом в галузі кримінального процесу, а також досудового розслідування та кримінального судочинства⁹. Главою 19 КПК України регламентовано загальні положення досудового розслідування. У даному випадку слід звернути увагу на те, що на основі норм даної Глави прийнято ряд нормативно-правових актів, які роз'яснюють застосування окремих положень. Нижче нами наведено перелік нормативно-правових актів у зв'язку із загальними положеннями досудового розслідування;

- *Закон України «Про прокуратуру»* в редакції від 11.07.2021 № 1697-VII¹⁰. Положення цього Закону визначає межі повноважень прокурора у кримінальному провадженні, адже відповідно до ст. 36 КПК України «прокурор здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням», а також прокурор є однією із ключових посадових осіб в рамках досудового розслідування. У КПК України аналогічно до Закону України «Про прокуратуру» передбачено широкий перелік повноважень прокурора стосовно здійснення кримінального провадження;

- *Наказ Офісу генерального прокурора «Про організацію діяльності*

⁹ Кримінальний процесуальний кодекс України.

¹⁰ Про прокуратуру : Закон України в редакції від 11.07.2021 №1697-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.

прокурорів у кримінальному провадженні» № 309 від 30.09.2021¹¹ передбачає, що Першим заступникам та заступникам Генерального прокурора, заступнику Генерального прокурора – керівнику Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, керівникам обласних та спеціалізованих на правах обласних прокуратур, окружних та спеціалізованих на правах окружних прокуратур (далі – обласні та окружні прокуратури), їх першим заступникам та заступникам, керівникам самостійних структурних підрозділів Офісу Генерального прокурора та обласних прокуратур, їх заступникам у межах повноважень, визначених цим наказом та іншими нормативно-правовими актами, забезпечувати:

- єдину систему організації діяльності та взаємодії прокурорів у кримінальному провадженні;

- організацію діяльності прокурора, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням у кримінальному провадженні (далі – прокурор у кримінальному провадженні), на засадах самостійності в процесуальній діяльності, диспозитивності та незалежності;

- виконання вимог закону при прийманні, реєстрації, розгляді та вирішенні заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, своєчасне внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Наказ регламентує розподіл обов'язків органу прокуратури для забезпечення ефективного досудового розслідування та рекомендації щодо організації роботи прокурора, який здійснює процесуальне керівництво.

Також прокурорами необхідно забезпечувати вивчення не рідше одного разу на квартал стану додержання прокурорами та слідчими, крім детективів Національного антикорупційного бюро України, вимог статті 214 КПК України щодо невідкладного внесення за заявами та повідомленнями громадян і матеріалами правоохоронних органів до ЄРДР відомостей про кримінальні правопорушення, їх повноти, а також правильності попередньої правової кваліфікації кримінальних правопорушень.

- *Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій*

¹¹ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22.11.2018 року (в редакції від 20.12.2019 року) №2617-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text>.

кримінальних правопорушень» від 22.11.2018 року (в редакції від 20.12.2019 року) №2617-VIII¹² внесені зміни до низки положень КК України та передбачено порядок спрощеного досудового розслідування щодо вчинення певних кримінальних правопорушень. Також ч. 3 ст. 214 КПК України викладено в редакції, яка хоч і передбачила можливість проведення перевірки обставин та події вчиненого кримінального правопорушення шляхом відібрання пояснень, проведеннь медичного освідування тощо, але обмежила можливості такої перевірки виключно для кримінальних проступків. Стосовно категорії кримінального правопорушення – злочин, у невідкладних випадках до внесення відомостей до ЄРДР слідчим може бути проведений тільки огляд місця події.

Прийняття даного нормативно-правового акту пов'язано із створенням підрозділів дізнання та віднесення до їх повноважень розслідування кримінальних проступків.

- У свою чергу, слід звернути увагу на положення *Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень»*

від 17.06.2020 № 720-IX, яким було внесені зміни до попереднього закону¹³;

- Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затверджений *Наказом МВС України «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події»* від 08.02.2019 року №100¹⁴. Порядок є базовим підзаконним нормативно-правовим актом, який розкриває зміст ст. 214 КПК України і регулює ведення в органах та підрозділах НПУ єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші

¹² Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень»: Закон України від 22.11.2018 (в редакції від 20.12.2019) №2617-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text>.

¹³ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень»: Закон України від 17.06.2020 №720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720-20#Text>.

¹⁴ Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затверджений Наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події» від 08.02.2019 №100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>.

події з використанням інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України». Зокрема, він містить тлумачення основних термінів та понять, перелік джерел інформації про кримінальні правопорушення та інші події, диференційований порядок прийняття повідомлення або заяви про вчинення кримінального правопорушення та іншу подію, а також додатки, які містять зразки документів, необхідні для належної організації прийняття заяв і повідомлень. Процес прийняття – важливий елемент початку досудового розслідування, тому практичним працівникам слід дотримуватися алгоритмів, окреслених Порядком, щоб в подальшому уникнути оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадової особи.

Особливої уваги заслуговує *Додаток 3* до Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

- Здійснення приймання, реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, організація негайного реагування на них, забезпечення оперативного реагування на вчинення кримінальних правопорушень та широкий спектр інших, важливих на початку досудового розслідування, повноважень належать черговій службі органів (підрозділів) НПУ, діяльність яких регулюється *Інструкцією з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затвердженої Наказом МВС України від 23.05.2017 року № 440*¹⁵;

- *Інструкція з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затверджена Наказом МВС України від 27.04.2020 року № 357*¹⁶. Аналогічно до Порядку дана Інструкція встановлює порядок реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події, а також оперативного інформування в органах та підрозділах поліції на території. Інструкція передбачає класифікацію заяв (повідомлень) на категорії:

- ті, що мають високий ступінь загрози особам та поліцейським (повідомлення категорії «Альфа»);

¹⁵ Інструкція з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 року № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0750-17>.

¹⁶ Інструкція з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України, затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 27.04.2020 року № 357. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0443-20>.

- ті, що потребують негайного оперативного реагування (повідомлення категорії «Бета»);

- ті, що відпрацьовуються у звичайному режимі (повідомлення категорії «Гамма»);

- ті, що не потребують оперативного реагування (повідомлення категорії «Дельта»).

Кожна категорія відповідно до Інструкції передбачає окремий алгоритм реагування та завдання органів (підрозділів) НПУ;

- Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення, затверджене Наказом Генерального прокурора від 30.06.2020 № 298¹⁷. Робота із ЄРДР потребує розуміння механізму його роботи, порядок внесення відомостей та формування витягів для надання заявнику.

Окрім Положення про ЄРДР, порядок його формування та ведення, ЄРДР регламентується такими нормативно-правовими документами:

- наказ ГПУ № 147 від 22.05.2017 «Про затвердження Змін до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань»¹⁸;

- наказ ГПУ № 16 від 31.01.2019 «Про затвердження Змін до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань»¹⁹;

- наказ ГПУ, ДСАУ № 82/108 від 14.08.2014 «Про затвердження Порядку надсилання інформації про осіб у кримінальних провадженнях та електронних копій судових рішень щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення»²⁰;

- наказ ОГП, МВС № 371/846 від 22.11.2021 «Про затвердження Порядку електронної інформаційної взаємодії Офісу Генерального

¹⁷ Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення, затверджене Наказом Генерального прокурора від 30.06.2020 № 298. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0298905-20>

¹⁸ Про затвердження Змін до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: Наказ ГПУ від 22.05.2017 № 147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0720-17>

¹⁹ Про затвердження Змін до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: Наказ ГПУ від 31.01.2019 № 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0179-19>

²⁰ Про затвердження Порядку надсилання інформації про осіб у кримінальних провадженнях та електронних копій судових рішень щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення»: Наказ ГПУ, ДСАУ № 82/108 від 14.08.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0082900-14>

прокурора та Міністерства внутрішніх справ України»²¹;

- Наказ Генерального прокурора України № 275 від 16.10.2015 року «Про організацію діяльності органів прокуратури з питань ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, статистики та її аналізу»²²;

- Крім цього, початок досудового розслідування регламентується Положенням про слідчі підрозділи Національної поліції України, затвердженого *Наказом МВС України «Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України» від 06.07.2017 № 570*²³, до сфери регулювання якого входить визначення функціоналу слідчих підрозділів та коло їх компетенції щодо ведення кримінального провадження та реалізації процесуальних аспектів розслідування кримінальних правопорушень. Початок досудового розслідування у переважній більшості випадків пов'язаний із належною взаємодією між підрозділами, адже від цього залежить ефективність подальшого розслідування кримінального правопорушення;

- У даному випадку слід звернутися до положень Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами *Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженої Наказом МВС України від 07.07.2017 року № 575*²⁴. Даний нормативно-правовий акт спрямований на закріплення і розподіл повноважень між посадовими особами, які здійснюють пошук відомостей про обставини кримінального правопорушення тощо. Виходячи із положень Інструкції можна окреслити схему взаємозв'язку повноважень посадових осіб на початковому етапі досудового розслідування та в подальшому веденні кримінального провадження;

- Також, враховуючи останні зміни до кримінального-процесуального законодавства, початок досудового розслідування

²¹ Про затвердження Порядку електронної інформаційної взаємодії Офісу Генерального прокурора та Міністерства внутрішніх справ України: Наказ № 371/846 від 22.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0371905-21#Text>

²² Про організацію діяльності органів прокуратури з питань ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, статистики та її аналізу: Наказ Генерального прокурора України № 275 від 16.10.2015 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0275900-15>

²³ Положення про слідчі підрозділи Національної поліції України, затверджене Наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України» від 06.07.2017 № 570. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0918-17>

²⁴ Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 року № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0937-17>.

також регламентується Положенням про підрозділи дізнання Національної поліції України, затвердженого *Наказом МВС України «Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України» від 20.05.2020 № 405*²⁵, до сфери регулювання якого входить визначення функціональних обов'язків дізнавачів і працівників поліції інших підрозділів органів Національної поліції України, які уповноважені здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків та коло їх компетенції щодо ведення кримінального провадження та реалізації процесуальних аспектів розслідування кримінальних проступків.

- Зокрема, слід звернути увагу на *Висновок Венеціанської комісії щодо проекту КПК від 02.11.2011*²⁶, у якому вміщено результати аналізу КПК України щодо відповідності його положень Конвенції. Вивчення матеріалів даного документу матиме неоціненне практичне значення для практичних працівників під час складання процесуальних документів, прийняття процесуальних рішень або проведення процесуальних дій із врахуванням практики ЄСПЛ.

Порушення посадовими особами положень ч.2 ст.19 Конституції України є підставою для звернення громадян, чий права та інтереси не враховано до судових органів. Так, судові рішення, у яких визнається факт порушення певних приписів законодавства, приймаються навіть на початку досудового розслідування:

- Постанова Великої палати Верховного Суду (далі – ВП ВС) від 5 грудня 2018 року у справі № 826/2253/18 щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності слідчого чи прокурора щодо внесення відомостей до ЄРДР²⁷;

- Постанова ВП ВС від 16 жовтня 2019 року у справі № 640/21519/18 щодо визначення юрисдикції у справах, пов'язаних із оскарженням рішень, дій чи бездіяльності слідчого чи прокурора щодо внесення відомостей до ЄРДР²⁸;

- Постанова ВП ВС від 13 березня 2019 року у справі № 813/1596/18 щодо неналежного реагування посадовою особою на заяву про вчинене

²⁵ Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України : наказ МВС України від 20.05.2020 № 405 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-20#Text>.

²⁶ Висновок Венеціанської комісії щодо проекту Кримінального процесуального кодексу України від 02.11.2011. URL : <https://rm.coe.int/16802e707c>.

²⁷ Постанова Великої палати Верховного Суду від 5 грудня 2018 року у справі № 826/2253/18. URL : <https://verdictum.ligazakon.net/document/78750862>.

²⁸ Постанова ВП ВС від 16 жовтня 2019 року у справі № 640/21519/18. URL : <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/85174578>.

кримінальне правопорушення²⁹;

- Постанова від 14.04.2020 р. № 761/34909/17 Касаційного кримінального суду щодо необхідності дотримання підслідності тощо³⁰.

Підсумовуючи слід зазначити, що детальний аналіз Законів України та інших НПА дає підстави вважати, що національне законодавство має всі необхідні інструменти та умови для реалізації завдань кримінального судочинства щодо забезпечення неухильного дотримання прав людини на початковому етапі досудового розслідування, однак останнім часом в судовій практиці значно збільшилося судових рішень, в яких визнається допущення порушень положень чинного законодавства на початку досудового розслідування, а саме щодо невнесення відомостей до ЄРДР.

1.2. Підстави початку досудового розслідування

Аналіз початкового етапу досудового розслідування за чинним КПК України дає підстави для висновку, що для початку досудового провадження передбачаються відповідні приводи та підстави. Хоча в чинному КПК України вони прямо не вказуються, проте такий висновок можна зробити з аналізу змісту ч. 1 ст. 214 КПК України.

Відповідно до вимог ч. 1 ст. 214 КПК України слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до ЄРДР, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань³¹.

Таким чином, на наш погляд, у ч. 1 ст. 214 чинного КПК України передбачаються такі приводи для початку досудового розслідування кримінального правопорушення:

а) заява про обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

²⁹ Постанова ВП ВС від 13 березня 2019 року у справі № 813/1596/18. URL : <https://verdictum.ligazakon.net/document/80783382>.

³⁰ Постанова від 14.04.2020 № 761/34909/17 Касаційного кримінального суду. URL : <https://verdictum.ligazakon.net/document/88904111>.

³¹ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України в редакції від 14.05.2021 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

б) повідомлення про обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

в) самостійне виявлення слідчим, дізнавачем чи прокурором з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

У той же час, у кримінальному процесуальному законодавстві законодавець не передбачив положень, які б урегульовували порядок прийняття заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, їх структуру й обставини, що мають при цьому бути встановлені. Водночас, аналізуючи положення окремих підзаконних нормативно-правових актів, ми все ж таки убачаємо наявність певних вимог до форми та змісту заяв та повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, а також імперативні приписи щодо процесуальної діяльності слідчого і прокурора на початку досудового розслідування.

Так, відповідно до наказу МВС України від 8 лютого 2019 року № 100 «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події»³², джерелом інформації про кримінальні правопорушення та інші події (зокрема про кримінальні проступки) є: заяви (повідомлення) осіб, які надходять до органу (підрозділу) поліції, особи, уповноваженої на здійснення досудового розслідування, або службової особи, уповноваженої на прийняття та реєстрацію заяв (повідомлень); самостійно виявлені слідчим або іншою посадовою особою органу поліції з будь-якого джерела обставини кримінального правопорушення; повідомлення осіб, які затримали підозрювану особу під час учинення або замаху на вчинення кримінального правопорушення, чи безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення, чи під час безперервного переслідування особи, яку підозрюють у його вчиненні; інше.

Положення про ЄРДР, порядок його формування та ведення, затверджене *наказом Офісу Генерального прокурора від 30.06.2020 р. № 298*³³ також визначає перелік інших джерел, з яких виявлено обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення: усна заява (повідомлення) про кримінальне правопорушення; повідомлення підприємств, установ, організацій і посадових осіб; матеріали

³² Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : наказ МВС України «» від 08.02.2019 № 100. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>.

³³ Положення Про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення : затв. наказом Генерального прокурора від 30.06.2020 № 298. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>

правоохоронних та контролюючих державних органів про виявлення фактів вчинення чи підготовки до вчинення кримінальних правопорушень; повідомлення представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу, відповідно до ч. 2 ст. 207 КПК України; повідомлення в засобах масової інформації; самостійне виявлення слідчим/дознавачем (уповноваженою особою іншого підрозділу) кримінального правопорушення, у тому числі під час досудового розслідування; дублікат заяви; інші; самостійне виявлення прокурором кримінального правопорушення за результатами перевірки у порядку нагляду; самостійне виявлення прокурором кримінального правопорушення.

Системний аналіз вищезазначених нормативно-правових актів дає підстави вважати, що приводами до початку досудового провадження є:

1) заяви про вчинене кримінальне правопорушення, які можуть бути усними або письмовими (заяви можуть надійти від фізичних чи юридичних осіб);

2) повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, що можуть бути:

а) повідомлення підприємств, установ, організацій і посадових осіб;

б) повідомлення представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу, відповідно до ч. 2 ст. 207 КПК України;

в) повідомлення в засобах масової інформації;

3) самостійне виявлення слідчим, дознавачем із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинене кримінальне правопорушення, зокрема під час досудового розслідування;

4) самостійне виявлення прокурором із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення вчинене кримінальне правопорушення, а саме за результатами перевірки в порядку нагляду, зокрема під час здійснення нагляду за додержанням і застосуванням законів;

5) самостійно виявлені посадовою особою правоохоронних і контролюючих державних органів факти вчинення чи підготовки до вчинення кримінального правопорушення.

У той же час привід до початку досудового розслідування має правове значення лише в єдності з підставами. Як вже зазначалося, в чинному КПК України немає прямої вказівки на підстави для початку досудового провадження. Лише в ч. 6 ст. 214 КПК України вказується про те, що слідчий, дознавач наряду з іншими відомостями, встановленими у ч. 5

ст. 214 КПК України повинен у письмовій формі повідомити прокурора про підставу для початку досудового розслідування. Водночас результати аналізу ст. 214 чинного КПК України дають можливість зробити висновок, що така підстава вказана в ч. 1 цієї статті, а саме – обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

Підстави для початку досудового розслідування є оціночною правовою категорією, тому наявність таких підстав, а саме обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 214 КПК України), визначаються уповноваженою особою в залежності від результатів співставлення наявних даних, що містяться у відповідних приводах до початку досудового розслідування, та ознак злочину. Ознаки злочину і ознаки складу злочину – це різні за своїм змістом поняття, хоча й взаємопов'язані між собою. Встановлення певних ознак злочину закономірно тягне за собою і встановлення певних елементів складу злочину, а встановлена сукупність певних елементів складу злочину створює можливість для визначення певних ознак складу злочину і навпаки.

Питання про наявність кола ознак кримінального правопорушення як підстав для початку кримінального провадження, а також даних про конкретні елементи його складу, повинні вирішуватися дізнавачем, слідчим, та прокурором у кожному конкретному випадку залежно від характеру кримінального правопорушення, індивідуальних особливостей і конкретних обставин його вчинення.

Враховуючи те, що рішення про внесення до ЄРДР відомостей про кримінальне правопорушення приймається на підставі імовірних знань, то для того, щоб виконати вимоги п. 5 ч. 5 ст. 214 чинного КПК України щодо внесення до ЄРДР відомостей щодо попередньої кваліфікації кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) Закону про кримінальну відповідальність, такі відомості повинні вказувати на обставини, що можуть свідчити про кримінальне правопорушення – на ознаки конкретного злочину.

Слід звернути увагу на те, що за чинним КПК України 24-х годинний термін – це не перевірка заяв та повідомлень про кримінальне правопорушення, а лише внесення відповідних відомостей до ЄРДР.

Відповідно до п. 2 розділу III Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затвердженого наказом МВС України від 8 лютого 2019 року № 100, письмові заяви (повідомлення), що надійшли до центрального органу управління поліцією, головного управління Національної поліції, у яких є відомості, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, після їх реєстрації службою

діловодства працівники підрозділів діловодства невідкладно доповідають керівникові відповідного органу, після чого за його резолюцією невідкладно, але не пізніше ніж за 24 години з часу реєстрації заяви чи повідомлення надсилають до органів (підрозділів) поліції нижчого рівня, а копії цих матеріалів – до відповідного структурного підрозділу органу поліції за напрямом діяльності³⁴.

Заяви й повідомлення про інші події, що надійшли до чергової служби центрального органу управління поліцією, головних управлінь Національної поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділів (управлінь, відділів, відділень) поліції, у яких немає відомостей, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, уповноважена службова особа після реєстрації в ІТС ІПП (журналі ЄО) невідкладно, але не пізніше ніж за 24 години, передає керівнику відповідного органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов'язки, для розгляду та прийняття рішення згідно із Законом України «Про звернення громадян»³⁵ або Кодексом України про адміністративні правопорушення³⁶.

Прийняття заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події в органах (підрозділах) поліції незалежно від місця й часу їх учинення, повноти отриманих даних, особи заявника здійснюється цілодобово, безперервно та невідкладно органом (підрозділ) поліції, до якого надійшла така інформація.

Усні заяви (повідомлення) від осіб, уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції або інший поліцейський, до повноважень якого це належить, вносить до протоколу прийняття заяви про кримінальне правопорушення та іншу подію; у разі особистого звернення заявника до органу (підрозділу) поліції з письмовою заявою (повідомленням) уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції її (його) приймає та реєструє.

Особу, яка заявляє або повідомляє про вчинене кримінальне правопорушення, уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції або інший поліцейський попереджає про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, передбачену ст. 383 КК України. Уповноважена службова особа на лицьовому боці письмових заяв (повідомлень), протоколів прийняття

³⁴ Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

³⁵ Про звернення громадян : Закон України від від 02.10.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

³⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення.

заяв про кримінальне правопорушення та іншу подію, рапортів поліцейських має проставити штамп реєстрації заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

Якщо заява (повідомлення) надійшла до органу (підрозділу) поліції внаслідок особистого звернення заявника, уповноважена службова особа оформлює та видає заявникові талон повідомлення Єдиного обліку про прийняття і реєстрацію заяви (повідомлення) про кримінальне правопорушення та іншу подію.

Поліцейський, незалежно від місця перебування, у разі виявлення або отримання інформації про кримінальне правопорушення іншу подію чи звернення до нього громадян із заявою (повідомленням) невідкладно повідомляє про це за скороченим номером екстреного виклику поліції «102» і зобов'язаний ужити заходів щодо запобігання правопорушенню, його припинення, рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, установлення та затримання осіб, які вчинили правопорушення, й охорони місця події.

У разі самотійного виявлення з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинене кримінальне правопорушення, поліцейський невідкладно, але не пізніше ніж за 24 годин рапортом доповідає про це керівникові органу поліції або особі, яка виконує його обов'язки.

Заявників письмово повідомляють про прийняття, реєстрацію заяви (повідомлення) про кримінальне правопорушення, внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до ЄРДР, початок досудового розслідування.

Пунктом 1 розділу 3 Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань передбачено, що внесення відомостей до реєстру здійснюється на заяву, повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення у термін, визначений ч. 1 ст. 214 КПК України.

Правила обчислення строків, сформульовані у ст. 115 КПК України, є загальними і підлягають застосуванню при обчисленні строків, встановлених кримінальним процесуальним законодавством, на всіх стадіях кримінального провадження, в тому числі і на стадії досудового розслідування.

Згідно ч. 1 ст. 115 КПК України строки обчислюються годинами, днями і місяцями. Строки можуть визначатися і вказівкою на подію, як наприклад зазначено у ч. 1 ст. 214 КПК України слідчий прокурор **невідкладно**, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самотійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про

вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до ЄРДР³⁷.

Термін «невідкладно» передбачає безперервність процедури³⁸ або проміжок часу, визначений/установлений з моменту настання підстав для здійснення відповідних дій, які є пріоритетними і здійснюються першочергово, але не пізніше наступного робочого дня або встановленого часу наступного робочого дня³⁹.

Обчислення строку годинами має місце тоді, коли стан, з яким це обчислення пов'язано, вимагає найскорішого його вирішення. Так, відповідно до цієї норми, строк, який обчислюється годинами, – в останню хвилину останньої години. Наприклад, якщо особа подала заяву 8 годині ранку у понеділок, то за таких обставин слідчий, прокурор, дізнавач, керуючись приписами ч. 1 ст. 214 КПК України, зобов'язані внести відповідні відомості до ЄРДР не пізніше 07:59:59 вівторка.

Тобто, законодавцем чітко встановлено часові межі, протягом яких заява, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення мають бути внесені до ЄРДР невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання відповідної заяви чи повідомлення.

Таким чином, чинні процесуальні норми законодавства не передбачають для слідчого чи прокурора іншої альтернативи, ніж невідкладне внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР.

Слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення. ***Відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається.*** Якщо відомості про кримінальне правопорушення до ЄРДР внесені прокурором, він зобов'язаний невідкладно, але не пізніше наступного дня, з дотриманням правил підслідності передати наявні у нього матеріали до органу досудового розслідування та доручити проведення досудового розслідування.

У разі виявлення ознак кримінального правопорушення на

³⁷ Кримінальний процесуальний кодекс України.

³⁸ Постанова Верховного Суду від 04.09.2019 у справі № 823/88/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84014125>.

³⁹ Про затвердження Положення про здійснення установами фінансового моніторингу : постанова Національного банку України від 28.07.2020 № 107. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/PB20167.html.

морському

чи річковому судні, що перебуває за межами України, досудове розслідування розпочинається негайно; відомості про нього вносяться до ЄРДР при першій можливості.

Разом з тим, як вбачається з системного аналізу норм КПК, не повною мірою враховані особливості процесуальної діяльності окремих службових осіб щодо початку досудового розслідування при виявленні ознак кримінального правопорушення, що викликає суттєві складності у практичній діяльності щодо їх розслідування.

Так, п. 2 ч. 1 ст. 519 передбачає, що капітан є службовою особою, уповноваженою на вчинення процесуальних дій у разі вчинення кримінального правопорушення повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні⁴⁰.

Відповідно до ч. 1-2 ст. 4 КПК, кримінальне провадження на території України здійснюється з підстав та в порядку, передбачених КПК України, незалежно від місця вчинення кримінального правопорушення.

Кримінальне процесуальне законодавство України застосовується також при здійсненні провадження щодо кримінальних правопорушень, вчинених на території дипломатичного представництва чи консульської установи України за кордоном, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

У відповідності із п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України, – бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення може бути оскаржена, зокрема, заявником, потерпілим, його представником.

Згідно ст. 307 КПК України, – за результатами розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора постановляється ухвала. Ухвала слідчого судді за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування може бути про, зокрема, зобов'язання вчинити певну дію.

⁴⁰ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України в редакції від 14.05.2021 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

1.3. Порядок початку досудового розслідування

Слідчий який здійснюватиме досудове розслідування, визначається керівником органу досудового розслідування, а дізнавач – керівником органу дізнання, а в разі відсутності підрозділу дізнання – керівником органу досудового розслідування⁴¹. Досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до ЄРДР.

Згідно з Положенням «Про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення», який затверджений наказом Генерального прокурора від 30.06.2020 № 298, ЄРДР – це створена за допомогою автоматизованої системи електронна база даних, відповідно до якої здійснюються збирання, зберігання, захист, облік, пошук, узагальнення даних, зазначених у пункті 1 глави 2 цього розділу, які використовуються для формування звітності, а також надання інформації про відомості, внесені до Реєстру, з дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства та законодавства, яким врегульовано питання захисту персональних даних та доступу до інформації з обмеженим доступом⁴².

У ч. 3 ст. 214 КПК України передбачено, що здійснення досудового розслідування, крім випадків, передбачених цією частиною, до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не допускається і тягне за собою відповідальність, встановлену законом. У невідкладних випадках до внесення відомостей до ЄРДР може бути проведений огляд місця події (відомості вносяться невідкладно після завершення огляду).

Для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку до внесення відомостей до ЄРДР може бути:

- 1) відібрано пояснення;
- 2) проведено медичне освідування;
- 3) отримано висновок спеціаліста і знято показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- 4) вилучено знаряддя і засоби вчинення кримінального проступку, речі і документи, що є безпосереднім предметом кримінального проступку, або які виявлені під час затримання особи, особистого

⁴¹ Кримінальний процесуальний кодекс України. Закони України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

⁴² Положення «Про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення», який затверджений наказом Генерального прокурора від 30.06.2020 № 298. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>.

огляду або огляду речей⁴³.

У разі виявлення ознак кримінального правопорушення на морському чи річковому судні, що перебуває за межами України, досудове розслідування розпочинається негайно, відомості про нього вносяться до ЄРДР за першої можливості.

Зауважимо, що п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України передбачена можливість оскарження бездіяльності слідчого або прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення.

При цьому, у п. 2 листа Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування» від 9 листопада 2012 року № 1640/0/4-12 вказується, що відповідно до вимог ч. 1 ст. 214 КПК України бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, означає невнесення таких відомостей до ЄРДР впродовж 24 годин після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення⁴⁴.

Відповідно до Положення «Про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення», цей строк обчислюється з моменту подання заяви, повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення – у термін, визначений ч. 1 ст. 214 КПК України, тобто невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення.

Таким чином, направляючи заяву чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, доцільно якомога повніше та детальніше викладати обставини, що можуть свідчити про вчинення злочину, для того, щоб зменшити імовірність відмови у занесенні відповідних відомостей до ЄРДР.

Слід звернути увагу, що відповідно до Положення «Про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення», до ЄРДР вносяться відомості про:

- час та дату надходження заяви, повідомлення про кримінальне

⁴³ Кримінальний процесуальний кодекс України.

⁴⁴ Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування : лист Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 9 листопада 2012 р. № 1640/0/4-12 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1640740-12#Text>.

правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

- прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника;

- інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

- короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела;

- попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

- передачу матеріалів та відомостей іншому органу досудового розслідування, дізнання або за місцем проведення досудового розслідування (ч. 5 ст. 36, ч. 7 ст. 214, ст. ст. 216, 218, п. 4 ч. 2 ст. 301 КПК України);

- прізвище, ім'я, по батькові керівника органу прокуратури, прокурора, керівника органу досудового розслідування, слідчого, детектива, керівника органу дізнання, дізнавача (уповноваженої особи інших підрозділів), який вніс відомості до ЄРДР та/або розпочав досудове розслідування та/або здійснює досудове розслідування чи процесуальне керівництво;

- дату та час затримання особи (звільнення);

- обрання, зміну та скасування запобіжного заходу (ст.ст. 176-178, 200, 202, 299, 492, 493, 508 КПК України);

- час та дату повідомлення про підозру, зміну, скасування повідомлення про підозру, особу, яку повідомлено про підозру, правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність (ч. 4 ст. 278, ст. 279, ч. 1 ст. 298⁴, ч. 2 ст. 307 КПК України);

- час та дату складання повідомлення про підозру, особу, стосовно якої складено повідомлення про підозру, правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність у разі неможливості повідомлення такій особі про підозру з об'єктивних причин (ст. 277, ч. 1 ст. 298⁴ КПК України);

- юридичну особу, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру (ч. 7 ст. 214 КПК України, ст. 96³ КК України);

- дату та підставу здійснення (скасування) спеціального досудового розслідування (ч. 6 ст. 297⁴ КПК України);
- зупинення та відновлення досудового розслідування (ч. 4 ст. 280, ч. 2 ст. 281, ч. 3 ст. 282, ч. 3 ст. 298⁵ КПК України);
- оголошення розшуку підозрюваного (ст. 281 КПК України);
- об'єднання та виділення матеріалів досудових розслідувань (ст. 217 КПК України);
- продовження строків тримання під вартою та досудового розслідування (ст.ст. 197, 199, 219, 294, ч. 1 ст. 298⁵ КПК України);
- встановлені, відшкодовані матеріальні збитки, суми пред'явлених позовів у кримінальному провадженні, вартість арештованого майна;
- закінчення досудового розслідування (ч. 3 ст. 283, ст. 301 КПК України);
- інші відомості, передбачені в електронних картках⁴⁵.

Внесення відомостей здійснюється на підставі матеріалів кримінального провадження шляхом фіксації Реєстратором інформації в ЄРДР та вибору даних у довідниках для заповнення електронних карток про:

- 1) кримінальне правопорушення;
- 2) наслідки досудового розслідування кримінального правопорушення;
- 3) заподіяні збитки, результати їх відшкодування та вилучення предметів кримінально протиправної діяльності;
- 4) особу, яка вчинила кримінальне правопорушення та яка підозрюється у його вчиненні;
- 5) рух кримінального провадження, що містить реквізити.

Також, зазначимо, що у Єдиному реєстрі досудових розслідувань автоматично фіксується дата внесення інформації та присвоюється номер кримінального провадження.

Слідчий, дізнавач невідкладно у письмовій формі повідомляє керівника органу прокуратури про початок досудового розслідування, підставу початку досудового розслідування та інші відомості, передбачені ч. 5 ст. 214 КПК України. Також направляє повідомлення заявнику та потерпілому про початок досудового розслідування, у відповідності до вимог ст. 111 КПК України⁴⁶.

⁴⁵ Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення».

⁴⁶ Кримінальний процесуальний кодекс України.

Розділ 2

ПРОВЕДЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ ДО ВНЕСЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДО ЄРДР

2.1. Проведення огляду місця події

Відповідно до п. 3 ст. 214 КПК України здійснення досудового розслідування, до внесення відомостей до ЄРДР, або без такого внесення не допускається і тягне за собою відповідальність, встановлену законом. У невідкладних випадках до внесення відомостей до ЄРДР може бути проведений огляд місця події (відомості до ЄРДР вносяться невідкладно після завершення огляду).

З метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення дізнавач, слідчий, прокурор проводять слідчу (розшукову) дію – огляд, яка в свою чергу передбачає – огляд місцевості, приміщення, речей та документів.

В ході цієї дії прокурор, слідчий, дізнавач виявляє та фіксує та можливо зазначити й досліджує на місці події відомості про фактичні дані, що мають значення для кримінального провадження.

Огляд житла чи іншого володіння особи, відповідно до вимог КПК України, проводиться лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді.

Однак, діючий КПК України ч. 3 ст. 233 передбачає випадки проведення огляду (за правилами обшуку) до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення. У такому разі прокурор, слідчий, дізнавач за погодженням із прокурором зобов'язані невідкладно після здійснення таких дій звернутися до слідчого судді із клопотанням про проведення обшуку. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами ст. 234 КПК України, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого, дізнавача про обшук або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук, встановлені внаслідок такого обшуку докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає

знищенню в порядку, передбаченому ст. 255 КПК України.

Для участі в огляді може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, захисник, законний представник та інші учасники кримінального провадження. З метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, дізнавач, слідчий, прокурор для участі в огляді може запросити спеціалістів.

Огляд житла чи іншого володіння особи здійснюються з обов'язковою участю не менше двох понятих незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії (ч. 7 ст. 223 КПК України).

Особи, у присутності яких здійснюється огляд, при проведенні цієї слідчої (розшукової) дії мають право робити заяви та зауваження, що підлягають занесенню до протоколу.

Питання щодо участі в огляді місця події потерпілого, підозрюваного, адвоката (захисника), законного представника та інших учасників кримінального провадження вирішується залежно від того, чи буде сприяти участь цих осіб успішному відшукуванню слідів кримінального правопорушення, речей і документів, їх правильній фіксації, а також більш точному встановленню обстановки на місці огляду. На розсуд слідчого, дізнавача, прокурора за винятком встановлених законом випадків обов'язкового залучення, ставиться і вирішення питання щодо участі в огляді спеціаліста, фахові знання якого можуть надаватися для ефективного відшукування, фіксації, вилучення слідів та інших речових доказів, що можуть мати значення для кримінального провадження.

Відповідно до ч. 2 ст. 56 КПК України потерпілий має право брати участь у слідчих (розшукових) та інших діях, під час проведення яких ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, що вносяться до протоколу, а також знайомитися з протоколами слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, виконаних за його участі. Частиною 3 ст. 42 КПК України передбачено право підозрюваного на участь у проведенні слідчих дій, а також на можливість ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу. Частиною 5 ст. 46 КПК України передбачено право захисника брати участь у процесуальних діях, що проводяться за участі підозрюваного, обвинуваченого.

У необхідних випадках для проведення огляду слідчий, дізнавач, прокурор може запросити спеціаліста, який може надати допомогу у вигляді консультацій з питань, що вимагають спеціальних знань;

допомогти у виявленні, закріпленні і вилученні слідів, що мають доказове значення, встановленні механізму їх утворення.

Спеціалістами, які можуть брати участь в огляді, можуть бути представники різноманітних галузей знань. Відповідно до ч. 2 ст. 71 КПК спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів тощо). Спеціаліст надає допомогу слідчому у виявленні слідів кримінального правопорушення, встановленні механізму їх утворення, в розшуку, вилученні та збереженні речей і документів, що мають значення для кримінального провадження. Про вимоги щодо обов'язкової участі спеціаліста в огляді йдеться в ст.ст. 238 та 239 КПК України.

При проведенні огляду дозволяється вилучення лише слідової інформації, а також речей, предметів та документів, які мають значення для кримінального провадження, та речей, предметів і засобів, вилучених з обігу. Усі вилучені речі і документи підлягають негайному огляду і опечатуванню із завіренням підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду. У разі якщо огляд речей і документів на місці здійснити неможливо або їх огляд пов'язаний з ускладненнями, вони тимчасово опечатуються і зберігаються у такому вигляді доти, доки не буде здійснено їх остаточні огляд і опечатування.

Слідчий, дізнавач, прокурор має право заборонити будь-якій особі залишити місце огляду до його закінчення та вчинювати будь-які дії, що заважають проведенню огляду. Невиконання цих вимог тягне за собою передбачену законом відповідальність.

При огляді слідчий, дізнавач, прокурор або за їх дорученням залучений спеціаліст має право проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження. Предмети, які вилучені законом з обігу, підлягають вилученню незалежно від їх відношення до кримінального провадження. Вилучені речі та документи, що не відносяться до предметів, які вилучені законом з обігу, вважаються тимчасово вилученим майном.

Особливості проведення огляду трупа (ст. 238 КПК України):

Огляд трупа здійснюється згідно з правилами, передбаченими для проведення огляду чи обшуку, за деякими особливостями:

1. Огляд трупа слідчим, прокурором проводиться за обов'язкової участі судово-медичного експерта або лікаря, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта.

2. Огляд трупа може здійснюватися одночасно з оглядом місця події, житла чи іншого володіння особи з додержанням правил КПК України про огляд житла чи іншого володіння особи.

3. Після огляду труп підлягає обов'язковому направленню для проведення судово-медичної експертизи для встановлення причини смерті.

4. Труп підлягає видачі лише з письмового дозволу прокурора і тільки після проведення судово-медичної експертизи та встановлення причини смерті.

Із вищезазначеного можливо виділити завдання огляду місця події:

- 1) виявлення та фіксація слідів кримінального правопорушення;
- 2) виявлення та фіксація інших об'єктів та предметів, що можуть в подальшому бути визнанні речовими доказами у кримінальному провадженні;
- 3) з'ясування обстановки або обставин вчинення кримінального правопорушення;
- 4) виявлення інших фактичних обставин, які мають значення для кримінального провадження.

Несвоєчасне і неякісне проведення огляду унеможлиблюють якісне вилучення слідової інформації та призводить до втрати доказової інформації і знищення речей та документів, які в подальшому можуть бути визнанні речовими доказами. Своєчасність та якість проведення огляду можуть вказують на мотиви кримінального правопорушення (злочину) та надають змогу з'ясувати характер спосіб та механізм скоєного кримінального правопорушення. Дані отримані під час якісного та своєчасного огляду місця події сприяють побудові версій з розкриття злочину.

Огляд місця події може бути:

Первинний огляд здійснюється безпосередньо після отримання інформації про вчинення кримінального правопорушення і у обстановці місця події наявні незмінні сліди злочину та злочинця. Результати такого огляду є найбільш ефективними.

Повторний огляд здійснюється у випадках, якщо виникає сумнів у повноті та достовірності первинного огляду внаслідок різноманітних причин (несприятливі природні умови, недостатня кваліфікація або ретельність слідчого тощо). При проведенні повторного огляду досліджується вся територія місця події. У ряді випадків проведення повторного огляду дозволяє заповнити прогалини у результатах первинного огляду. Але необхідно мати на увазі, що на момент проведення повторного огляду, обстановка місця події може зазнати

суттєвих змін, внаслідок чого окремі докази можуть бути втраченими.

Додатковий огляд здійснюється у випадках, коли у ході розслідування виникає необхідність оглянути певний об'єкт або ділянку місця події, які або взагалі не були оглянуті під час первинного огляду, або були оглянуті недостатньо ретельно і поверхово. У таких випадках огляду підлягає не все місце події, а тільки окремі його об'єкти або ділянки.

Вимоги до оформлення результатів процесуальної дії – огляду:

Хід та результати проведення огляду фіксуються у протоколі. У випадку фіксування процесуальної дії під час досудового розслідування за допомогою технічних засобів про це зазначається у протоколі.

Протокол огляду місця події складається з вступної, описової та заключної частин:

1) вступна частина повинна містити відомості про:

- місце, час проведення та назву процесуальної дії;
- особу, яка проводить огляд місця події (прізвище, ім'я, по батькові, посада/спеціальне звання);
- всіх осіб, які присутні під час огляду місця події (прізвища, імена, по батькові, дати народження, місця проживання, контактний телефон);
- інформацію про те, що особи, які беруть участь в огляді місця події, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні процесуальної дії, а також умови та порядок їх використання.

2) описова частина повинна містити відомості про:

- послідовність дій;
- отримані в результаті огляду місця події дані та відомості, важливі для кримінального провадження, в тому числі виявлені та/або надані речі і документи;
- виявлені під час огляду місця події сліди, речі та документи які в подальшому можуть бути визнанні речовими доказами.

3) заключна частина, повинна містити відомості про:

- вилучені сліди, речі і документи та спосіб їх ідентифікації;
- спосіб ознайомлення учасників огляду зі змістом протоколу;
- зауваження і доповнення до письмового протоколу з боку учасників огляду місця події.

Перед підписанням протоколу огляду місця події надається можливість ознайомитися із текстом протоколу.

Зауваження і доповнення зазначаються у протоколі перед підписами. Протокол підписують усі учасники, які брали участь у

проведенні огляду. Якщо особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, то ознайомлення такої особи з протоколом здійснюється у присутності її адвоката (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою.

Якщо особа, яка брала участь у проведенні огляду місця події, відмовилася підписати протокол, про це зазначається в протоколі. Такій особі надається право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання, які заносяться до протоколу. Факт відмови особи від підписання протоколу, а також факт надання письмових пояснень особи щодо причин такої відмови засвідчується підписом її захисника (законного представника), а у разі його відсутності – понятих.

Посадовою особою, яка проводила огляд місця події, до протоколу долучаються додатки, які можуть бути:

- 1) спеціально виготовлені копії, зразки об'єктів, речей і документів;
- 2) письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні огляду місця події;
- 3) стенограма, аудіо-, відеозапис процесуальної дії;
- 4) фототаблиці, схеми, зліпки, слідова інформація, носії комп'ютерної інформації та інші матеріали, які пояснюють зміст протоколу.

Додатки до протоколу огляду повинні бути належним чином виготовлені, упаковані з метою надійного збереження, а також засвідчені підписами слідчого, дізнавача, прокурора, спеціаліста, інших осіб, які брали участь у виготовленні та/або вилученні таких додатків.

Підготовка протоколу огляду місця події та додатків до нього складається слідчим, дізнавачем або прокурором, які проводять огляд безпосередньо під час його проведення, або після його закінчення.

2.2. Відібрання пояснення

У кримінальному судочинстві докази мають суттєве значення, саме тому закон детально визначає як поняття доказів, так і весь процес їх використання у кримінальному провадженні. Поняття доказу в кримінальному процесуальному кодексі України є легальним (визначеним у законі). Поняття доказу в кримінальному процесі є легальним (визначеним у законі).

Згідно із ч. 1 ст. 84 КПК **доказами** в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у Кримінальному – процесуальному кодексу

порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню⁴⁷.

Іншими словами, не можуть розглядатися як докази (у процесуальному сенсі) позиції сторін і суддів, а також висновки, зроблені ними на підставі доказів та «попереднього» знання, яке впливає із раніше набутого життєвого і професійного досвіду.

Зрозуміло, що докази, які виходять безпосередньо від людей (показання, висновки, документи) придатні для отримання інформації про сприйняття події цією особою. Але слова свідків, експертів і посадових осіб не мають самостійного значення, доки не будуть піддані процесуальному доопрацюванню і пристосуванню до потреб сторін. На цьому етапі і одержуються «фактичні дані» у процесуальному сенсі.

Отже, одні й ті ж фактичні дані можуть визнаватися доказами однією чи навіть обома сторонами, але не визнаватися судом, і навпаки.

Зазначимо, що процесуальні джерела доказів – це форма збереження фактичних даних.

Згідно з ч. 2 ст. 84 КПК фактичні дані, що можуть бути доказами у кримінальному провадженні, встановлюються:

- 1) Пояснення осіб;
- 2) Результати медичного освідування;
- 3) Висновок спеціаліста;
- 4) Показання технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису.

Такі процесуальні джерела доказів не може бути використано в кримінальному провадженні щодо злочину, крім як на підставі ухвали слідчого судді, яка постановляється за клопотанням прокурора (ст. 298¹ КПК України).

Пояснення осіб у кримінальному провадженні слід розглядати як відомості, які надають різні особи в усній або письмовій формі про відомі їм обставини, що мають значення для встановлення обставин кримінального проступку.

Структура пояснення така ж сама як і структура протоколу. Відповідно до ст. ст. 103-104 КПК України, перебіг і результати проведення процесуальних дій слід фіксувати в протоколі такої дії.

Звідси, пояснення має містити:

- 1) вступну частину, яка повинна відображати відомості про: місце,

⁴⁷ Кримінальний процесуальний кодекс України.

час проведення та назву процесуальної дії; особу, яка проводить процесуальну дію (прізвище, ім'я, по батькові, посада); всіх осіб, які присутні під час проведення процесуальної дії (прізвища, імена, по батькові, дати народження, місця проживання); інформацію про те, що особи, які беруть участь у процесуальній дії, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовують під час проведення процесуальної дії, умови та порядок їх використання;

2) описову частину, що має відобразити відомості про: послідовність дій; отримані внаслідок процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження, зокрема виявлені та/або надані речі й документи;

3) заключну частину, яка повинна містити відомості про: вилучені речі й документи, спосіб їх ідентифікації; спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу; зауваження та доповнення до письмового протоколу з боку учасників процесуальної дії.

Зазначимо, що ст. 18 КПК України, ст. 63 Конституції України забезпечують свободу особи від самовикриття та її право не свідчити проти близьких родичів і членів сім'ї. Відповідно до цих правових приписів, жодна особа не може бути притягнута до юридичної відповідальності за відмову від дачі пояснень щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів. Щодо будь-якої особи діє заборона застосування примусу для отримання самовикривальних пояснень і пояснень, що свідчать про причетність до вчинення кримінального правопорушення членів сім'ї та близьких родичів.

Зазначені правові норми є важливими юридичними гарантіями свободи особи від самовикриття та її права не свідчити проти близьких родичів і членів сім'ї під час отримання відомостей шляхом використання такого процесуального засобу, як пояснення. У випадку затримання особи, уповноважена службова особа, яка здійснила затримання, і дізнавач повинні негайно повідомити особі зрозумілою для неї мовою підстави затримання та вчиненні якого кримінального правопорушення її підозрюють, а також роз'яснити її право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти неї, негайно повідомити інших осіб про своє затримання та місце перебування відповідно до положень ст. 213 КПК України⁴⁸.

⁴⁸ Чернявський С. С. Досудове розслідування кримінальних проступків: метод. рекомендації. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 160 с. URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/17591>.

2.3. Проведення медичного освідування

Джерелами доказів у провадженнях щодо кримінальних проступків, окрім загальних, визначених у ст. 84 КПК України, є ще такі як:

- пояснення осіб;
- результати проведення медичного освідування;
- показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, і кінозйомки, відеозапису;
- висновок спеціаліста.

За загальним правилом, зазначені джерела доказів можуть бути використані у кримінальному провадженні щодо кримінального проступку. І тільки за наявності вмотивованого судового рішення окреслені джерела доказів можуть мати юридичну силу і бути використані щодо розслідування злочинів.

Розглянемо загальну характеристику одного з них, а саме проведення медичного освідування.

За своєю правовою природою та сутністю поняття «медичне освідування» викликає величезну купу питань щодо регламентації, процедури та порядку проведення. Вважаємо за доцільне в першу чергу проаналізувати процесуальні особливості проведення освідування та медичного освідування, а також провести порівняльну характеристику з метою виокремити як схожі ознаки, так і ті що мають суттєві відмінності.

Процесуальні вимоги до проведення СРД освідування. Відповідно до ст. 241 КПК України може бути проведено слідча (розшукова) дія освідування (огляд людини). За загальним правилом освідування може бути проведено слідчим, дізнавачем або прокурором відносно таких учасників кримінального процесу як підозрюваний, свідок або потерпілий з метою підтвердження або спростування на їх тілі особливих прикмет або встановлення слідів кримінального правопорушення, за умови якщо не потрібно призначати та проводити судово-медичну експертизу⁴⁹.

Освідування здійснюється на підставі постанови прокурора та, за необхідності, за участю судово-медичного експерта або лікаря. Освідування, яке супроводжується оголенням освідуваної особи, здійснюється особами тієї ж статі, за винятком його проведення лікарем і за згодою особи, яка освідується. Слідчий, дізнавач, прокурор не

⁴⁹ Кримінальний процесуальний кодекс України. Закони України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

вправі бути присутнім при освідуванні особи іншої статі, коли це пов'язано з необхідністю оголювати особу, що підлягає освідуванню.

Перед початком освідування особі, яка підлягає освідуванню, пред'являється постанова прокурора. Після цього особі пропонується добровільно пройти освідування, а в разі її відмови освідування проводиться примусово.

При освідуванні не допускаються дії, які принижують честь і гідність особи або небезпечні для її здоров'я. За необхідності здійснюється фіксування наявності чи відсутності на тілі особи, яка підлягає освідуванню, слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет шляхом фотографування, відеозапису чи інших технічних засобів. Зображення, демонстрація яких може розглядатись як образлива для освідуваної особи, зберігаються в опечатаному вигляді і можуть надаватись лише суду під час судового розгляду.

Про проведення освідування складається протокол згідно з вимогами КПК України. Особі, освідування якої проводилося примусово, надається копія протоколу освідування. Саме за результатами проведення освідування, як невідкладної слідчої (розшукової) дії може постати питання щодо призначення в подальшому судово-медичної експертизи.

Процесуальні вимоги до проведення медичного освідування. Частиною 3 ст. 214 КПК України передбачено, що для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку до внесення відомостей до ЄРДР може бути проведено *медичне освідування*. За свого боку ст. 300 КПК України передбачає перелік процесуальних дій які законом дозволено проводити під час досудового розслідування кримінальних проступків, а саме це всі СРД, а також НСРД, передбачені ч. 2 ст. 264 та ст. 268 КПК України, а також відбирати пояснення для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку, проводити медичне освідування, отримувати висновок спеціаліста, що має відповідати вимогам до висновку експерта, знімати показання технічних приладів і технічних засобів у провадженнях щодо вчинення кримінальних проступків, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, вилучати знаряддя і засоби вчинення кримінального проступку, речі і документи, що є безпосереднім предметом кримінального проступку, або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей, до внесення відомостей про кримінальний проступок до ЄРДР.

Ретельний аналіз норм КПК України дає підстави вважати, що

проведення медичного освідування до внесення відомостей до ЄРДР є процесуальною дією, яка має дещо спільне зі СРД освідування, але мета та вимоги щодо проведення різняться.

З самої назви «медичне освідування» саме по собі випливає, що суб'єктом його проведення виступає лікар або судово-медичний експерт. Такі випадки зумовлюються потребою у наявності спеціальних знань в галузі медицини для виявлення слідів кримінального правопорушення, якими можуть бути тілесні ушкодження, сліди від операцій тощо, так і сліди біологічного походження, які залишились на тілі суб'єкта або зразки об'єктів біологічного походження, які необхідно відібрати у особи, а також визначення чи перебуває особа у алкогольному чи наркотичному стані сп'яніння.

Із прийняттям ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» запроваджено інститут кримінальних проступків. У свою чергу в КК України криміналізовано новий кримінальний проступок, передбачений ст. 286¹ КК України «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння». На наше переконання, саме з метою підтвердження чи спростування стану сп'яніння законодавець передбачив проведення такої процесуальної дії до внесення відомостей до ЄРДР, як медичного освідування, задля документального підтвердження стану особи. Бажано було б на законодавчому рівні передбачити процедуру його проведення.

Єдиним нормативно-правовим актом, який регулює порядок проведення огляду на стан сп'яніння як поліцейським так і лікарем є наказ МВС, МОЗ № 1452/735 від 09.11.2015 «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції»⁵⁰. Інструкція визначає процедуру проведення огляду водіїв транспортних засобів на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (далі – стан сп'яніння), та оформлення результатів такого огляду.

⁵⁰ Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції : наказ МВС, МОЗ 09.11.2015 № 1452/735. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15#Text>.

Огляду на стан сп'яніння підлягають водії транспортних засобів, щодо яких у поліцейського уповноваженого підрозділу Національної поліції України (далі – поліцейський) є підстави вважати, що вони перебувають у стані сп'яніння згідно з ознаками такого стану.

Ознаками алкогольного сп'яніння є:

- запах алкоголю з порожнини рота;
- порушення координації рухів;
- порушення мови;
- виражене тремтіння пальців рук;
- різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя;
- поведінка, що не відповідає обстановці.

Ознаками наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, є:

- наявність однієї чи декількох ознак стану алкогольного сп'яніння (крім запаху алкоголю з порожнини рота);
- звужені чи дуже розширені зіниці, які не реагують на світло;
- сповільненість або навпаки підвищена жвавість чи рухливість ходи, мови;
- почервоніння обличчя або неприродна блідість.

Огляд на стан сп'яніння проводиться поліцейським на місці зупинки транспортного засобу з використанням спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ та Держспоживстандартом (далі – спеціальні технічні засоби) або лікарем закладу охорони здоров'я (у сільській місцевості за відсутності лікаря – фельдшером фельдшерсько-акушерського пункту, який пройшов спеціальну підготовку).

Метою цього огляду є встановлення наявності чи відсутності стану сп'яніння в освідуваної особи.

У разі скоєння дорожньо-транспортної пригоди (далі – ДТП), унаслідок якої є особи, що загинули або травмовані, проведення огляду на стан сп'яніння учасників цієї пригоди є обов'язковим у закладі охорони здоров'я.

Оформлення матеріалів огляду на стан сп'яніння водія транспортного засобу здійснюється згідно з чинним законодавством.

У разі наявності підстав вважати, що водій транспортного засобу перебуває у стані наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, згідно з ознаками, визначеними в Інструкції, «Про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого

сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції», поліцейський направляє цю особу до найближчого закладу охорони здоров'я.

Лікар (фельдшер) повинен ознайомитися з документами особи, яку оглядає (паспорт, особисте посвідчення, посвідчення водія). За результатами огляду на стан сп'яніння та лабораторними дослідженнями встановлюється діагноз, який вноситься до акта медичного огляду.

Висновок щодо результатів медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (далі – висновок щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння) (додаток 4), видається на підставі акта медичного огляду. Зміст висновку щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння повідомляється оглянутій особі в присутності поліцейського, який її доставив, про що робиться запис у вищезазначеному висновку.

Акт медичного огляду особи складається в одному примірнику, який залишається в закладі охорони здоров'я. Висновок щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння складається в усіх випадках безпосередньо після огляду особи у трьох примірниках: перший примірник видається під підпис поліцейському, який доставив дану особу на огляд, другий видається оглянутій особі, а третій залишається в закладі охорони здоров'я⁵¹.

Кримінально процесуальне значення терміна «освідування», «медичне освідування». Схожі та відмінні їх ознаки

Термін «освідування» та «медичне освідування» в юридичній літературі вживається досить давно. Однак до цього часу тривають дискусії щодо процесуальної сутності цієї слідчої (розшукової) дії освідування, її завдань і тактичних підстав проведення. А щодо медичного освідування на сьогодні зовсім не має поняття щодо процедури проведення.

У першу чергу слід з'ясувати, що означає дефініція «освідування» та «медичне освідування», оскільки ці процесуальні дії співвідносяться між собою. Основними відмінностями між цими двома поняттями є те, що медичне освідування не є слідчою (розшуковою) дією та може бути

⁵¹ Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції : наказ МВС, МОЗ 09.11.2015 № 1452/735 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15#Text>.

проведено у випадках, коли потрібні спеціальні знання лікаря до внесення відомостей до ЄРДР. Під час практичної діяльності частіше за все медичне освідування проводиться лікарем у наркологічному диспансері на предмет встановлення чи відсутності стану алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Рідше для встановлення наявності чи відсутності тілесних ушкоджень.

Результати медичного освідування являються джерелом доказу під час розслідування кримінальних проступків. В свою чергу законодавець дає таку можливість і під час розслідування злочинів, але при цьому повинно бути рішення суду.

Для провадження СРД освідування, що проводиться слідчим чи дізнавачем, не вимагається спеціальних медичних знань. У свою чергу при проведенні ж медичного освідування необхідні спеціальні знання в галузі медицини, оскільки вирішенню підлягають спеціальні питання.

Водночас медичне освідування не слід ототожнювати із судово-медичною експертизою, яка призначається і проводиться у порядку, передбаченому ст. 242 КПК України, результати якої оформляються складанням висновком експерта.

Так, у наукових колах є прихильники, які стверджують, що визначення стану людини дещо виходить за межі освідування, оскільки потребує проведення відповідних ґрунтовних досліджень⁵². Подібної позиції дотримуються Є. Лук'янчиков, зазначаючи, що визначення стану організму людини, зокрема сп'яніння, потребує використання спеціальних знань і має вирішуватися шляхом проведенням СМЕ, а не медичним освідуванням, адже остатнє не передбачає проведення будь-яких досліджень над людиною.

Здійснивши ретельний аналіз норм КПК України, слід констатувати такі схожі ознаки, як:

по-перше, «медичне освідування» проводиться лікарем, а проведення СРД «освідування» може бути проведено за участі судово-медичного експерта або лікаря;

по-друге, обидві дії проводяться задля виявлення на тілі слідів кримінального правопорушення; (медичне освідування проводиться і задля встановлення стану особи);

по-третє, якщо освідування чи медичне освідування супроводжується оголенням особи, то така дія здійснюється особами тієї ж статті, за винятком його проведення лікарем і за згодою особи,

⁵² Лук'янчиков Є. Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів: монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 360 с.

яка освідчується;

по-четверте, під час проведення освідчування так і під час проведення медичного освідчування не допускаються дії, які принижують честь і гідність особи або небезпечні для її здоров'я.

Та відмінні риси:

- освідчування проводиться за обов'язкової наявності постанови прокурора, а задля проведення медичного освідчування жодного документу чинним законодавством не передбачено;

- освідчування проводиться слідчим, дізнавачем, або прокурором, а медичне освідчування лише лікарем або фельдшером;

- освідчування проводиться відносно підозрюваного, свідка чи потерпілого, а медичне освідчування проводиться відносно особи;

- освідчування може бути проведено примусово, а медичне освідчування не передбачає примусового характеру;

- за результатами проведення освідчування складається протокол, а за результатами медичного освідчування висновок або акт.

Отже, здійснивши аналіз положень КПК України та нормативно-правових актів, слід констатувати, що проведення медичного освідчування викликає більше запитань аніж відповідей. Саме внесення змін до чинного КПК України могло б усунути існуючі прогалини щодо процедури проведення.

3. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ДО ВНЕСЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДО ЄРДР

На сьогодні в КПК України досі відсутня однозначна відповідь на питання щодо можливості та законності застосування до внесення відомостей до ЄРДР заходів забезпечення кримінального провадження, що передбачені в ст. 131 КПК України. Це пов'язано з тим, що КПК України не забороняє, але прямо і не дозволяє застосування заходів забезпечення кримінального провадження до початку досудового розслідування. Такий висновок можна зробити з того, що призначення вказаних заходів полягає у забезпеченні потреб досудового розслідування, а ч. 3 ст. 214 КПК України забороняє проводити досудове розслідування до внесення відомостей до ЄРДР, за виключенням: огляду місця події, проведення якого дозволяється лише у невідкладних випадках а також – відібрання пояснень; проведення медичного освідування; отримання висновку спеціаліста, зняття показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; вилучення знарядь і засобів вчинення кримінального проступку, речей і документів, що є безпосереднім предметом кримінального проступку, або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей, що можуть проводитися лише для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку⁵³.

Водночас працівники Національної поліції в своїй практичній діяльності до внесення відомостей до ЄРДР активно застосовують такі заходи забезпечення кримінального провадження як затримання особи (п. 8 ч. 2 ст. 131 КПК України) та тимчасове вилучення майна (п. 6 ч. 2 ст. 131 КПК України).

Якщо питань щодо можливості та законності застосування тимчасового вилучення майна до початку досудового розслідування під час огляду місця події не виникає, оскільки відповідно до ч. 3 ст. 214 КПК України вказаний вид огляду може бути проведений до внесення відомостей до ЄРДР, і під час нього відповідно до ч. 5 ст. 237 КПК України дозволяється здійснювати вилучення речей і документів, що

⁵³ Кримінальний процесуальний кодекс України.

мають значення для кримінального провадження, та речей, вилучених з обігу, то, щодо застосування вказаного заходу забезпечення кримінального провадження під час обшуку особи під час затримання а також застосування самого затримання – питання у практичних працівників досі існують. Це пов'язано з тим, що у практичній діяльності моменти фактичного та процесуального затримання не завжди співпадають, оскільки фактичне затримання найчастіше відбувається до внесення відомостей до ЄРДР, а процесуальне може здійснюватися як до так і після внесення відомостей до ЄРДР, але, через те, що КПК України чітко не регламентує можливість затримувати особу до початку досудового розслідування, практичні працівники в протоколі затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину майже завжди вказують час затримання і час складання вищезазначеного протоколу вже після внесення відомостей до ЄРДР, навіть у тому разі, якщо ці дії відбулися раніше. Така ж проблема виникає і при здійсненні тимчасового вилучення майна під час здійснення обшуку особи під час затримання – попри те, що майно може бути вилучено і до внесення відомостей до ЄРДР – в протоколі затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину майже завжди зазначається, що обшук особи здійснювався вже після внесення відомостей до ЄРДР.

До того ж виникають питання і щодо допустимості доказів, отриманих під час проведення такого обшуку особи. Обшук особи є частиною процесуальної дії – затримання особи, але він проводиться з дотриманням вимог, що встановлені для слідчих (розшукових) дій. Як уже вище зазначалося, за КПК України усі слідчі (розшукові) дії можна проводити лише під час досудового розслідування, тобто після внесення відомостей до ЄРДР. Єдине виключення з цього правила стосується огляду місця події, який може бути проведено у невідкладних випадках до внесення відомостей до ЄРДР. Оскільки затримання особи, що підозрюється у вчиненні злочину без ухвали слідчого судді найчастіше відбувається саме до початку досудового розслідування, то цілком логічно постають питання: чи можна проводити обшук особи до внесення відомостей до ЄРДР та чи не будуть докази, отримані під час проведення такого обшуку визнані судом недопустимими, через те, що порушено порядок їх отримання⁵⁴?

⁵⁴ Рогальська В. В. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. *Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 р.: кримінально-правові та процесуальні аспекти: тези доповідей та повідомлень учасників Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 19-20 верес. 2013 р.)*. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. С. 349-352.

Відповіді на ці питання нажаль досі законодавцем так не були надані шляхом внесення відповідних змін до законодавства, проте вони були роз'яснені Офісом Генерального прокурора та Верховним судом. Так, висновок про те, що затримання особи та особистий обшук затриманої особи до внесення відомостей до ЄРДР не є порушенням норм кримінального процесуального законодавства зробив Верховний суд в своїй ухвалі від 16 лютого 2021 року у справі № 204/6541/16-к (провадження № 51-2172км19), де зазначив «що затримання і особистий обшук затриманої особи може відбуватися до внесення відомостей у ЄРДР ... адже затримання без дозволу суду є непередбачуваною подією, тому вимога до органу правопорядку внести відомості до ЄРДР до такої події є нереалістичною... Особистий обшук затриманої особи є необхідним, крім фіксації доказів правопорушення, також для забезпечення безпеки як осіб, що затримують, так і інших осіб, включаючи саму затриману особу. Тому проведення особистого обшуку не може відкладатися до внесення відомостей до ЄРДР ... Внесення чи невнесення відомостей до ЄРДР на час затримання та особистого обшуку особи не може бути умовою законності затримання і, відповідно, фактором, який визначає допустимість доказів, отриманих під час такого обшуку»⁵⁵.

Окрім того, для однозначного розуміння вимог вищезазначених положень КПК України, Офісом Генерального прокурора ще у 2020 році було підготовлено лист «Щодо дотримання вимог Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Кримінального процесуального кодексу України під час затримання особи» (від 17.08.2020 р. № 13/4-565вих-328окв-20), в якому зазначено що однією з системних проблем, що призводять до порушень основоположних свобод прав і свобод людини, зокрема права на свободу і особисту недоторканність є неправильне розуміння терміну «кримінальне провадження», внаслідок чого затримання обліковується не з моменту фактичного затримання, який чітко визначений у ст. 209 КПК України, а після внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до ЄРДР та роз'яснено що «відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК України кримінальне провадження включає в себе досудове розслідування, судове провадження, а також *процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння передбаченого законом України про кримінальну відповідальність*. З моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до

⁵⁵ Ухвала Колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16 лютого 2021 року в справі № 204/6541/16-к (провадження № 51-2172км19). URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95533196>.

ЄРДР починається досудове розслідування як одна із стадій кримінального провадження (п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК України). Затримання ж є процесуальною дією, яка безпосередньо пов'язана з вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, і є складовою кримінального провадження, незважаючи на те, що відповідні відомості ще не були внесені до ЄРДР».

3.1. Затримання особи без ухвали слідчого судді до внесення відомостей до ЄРДР

До внесення відомостей до ЄРДР, працівники Національної поліції уповноважені лише на здійснення затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді, суду, особи, підозрюваної у вчиненні злочину (ст. 208 КПК України) або кримінального проступку (ст. 298² КПК України).

Уповноважена службова особа, відповідно до ч. 3 ст. 207 КПК України, – особа, якій законом надано право здійснювати затримання⁵⁶. Власне цим законодавець і обмежився, не вдаючись до закріплення повного та вичерпного переліку категорій службових осіб, уповноважених здійснювати затримання, і відсилаючи в цьому питанні до інших законодавчих актів, які регламентують порядок функціонування правоохоронних органів в Україні. Виходячи із цього можна стверджувати, що суб'єктом затримання є службова особа правоохоронного органу України, якій спеціальним законом надано право затримувати осіб, підозрюваних у вчиненні кримінальних правопорушень. На сьогоднішній день такими повноваженнями наділені усі поліцейські відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 23, ч. 1 ст. 37 ЗУ «Про Національну поліцію»⁵⁷, однак, як цілком вірно було зазначено в листі Офісу Генерального прокурора «Щодо дотримання вимог Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Кримінального процесуального кодексу України під час затримання особи», однією з системних проблем, що призводять до порушень основоположних свобод прав і свобод людини, зокрема права на свободу і особисту недоторканність є віднесення до «уповноваженої службової особи», яка має право здійснювати затримання без ухвали слідчого судді, виключно працівників органів досудового розслідування. Така практика не є

⁵⁶ Кримінальний процесуальний Кодекс України.

⁵⁷ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

вірною, адже «уповноважена службова особа» є родовим поняттям, що включає в себе як слідчого, так і інших працівників правоохоронних органів, яким відповідними законами надано право на здійснення затримання. До таких працівників, зокрема, належать і працівники патрульної поліції та оперативних підрозділів, які мають повноваження здійснювати затримання в порядку, передбаченому ст. 208 КПК України».

На цьому також наголосила і колегія суддів Першої судової палати Касаційного кримінального Верховного суду в своїй ухвалі від 16 лютого 2021 року в справі № 204/6541/16-к (провадження № 51-2172км19), де дійшла до висновку, що зазначений термін включає поліцейських патрульної або іншої служби поліції, яким таких повноважень надано статтею 37 Закону «Про Національну поліцію», військовослужбовців Служби правопорядку, уповноважених на затримання Законом «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», службових осіб органів Державної прикордонної служби України тощо⁵⁸.

Кожен окремий випадок затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді, суду має свій індивідуальний «набір» цілком конкретних життєвих обставин, які і обумовлюють ситуативний характер дій, в залежності від виду затримання, але загальний порядок наступний:

- 1) фактичне затримання;
- 2) повідомлення затриманій особі підстав для його затримання, роз'яснення йому його прав та вручення пам'ятки про його процесуальні права та обов'язки;
- 3) складання протоколу затримання відповідно до вимог ч. 5 ст. 208 КПК України;
- 4) доставлення затриманої особи до органу досудового розслідування;
- 5) поміщення затриманої особи до Ізолятора тимчасового тримання;
- 6) вручення затриманій особі повідомлення про підозру не пізніше 24 годин з моменту її затримання;
- 7) доставлення підозрюваного до слідчого судді для вирішення питання про обрання запобіжного заходу не пізніше 60 годин з моменту затримання;
- 8) обрання слідчим суддею запобіжного заходу щодо

⁵⁸ Ухвала Колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16 лютого 2021 року.

підозрюваного в межах 72-х годин з моменту затримання⁵⁹.

Уповноважені службові особи на затримання, за загальним правилом, можуть застосувати вищезазначений тимчасовий запобіжний захід тільки до осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі лише у *випадках*, регламентованих в ч. 1 ст. 208 КПК, перелік яких є вичерпним, а саме: 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин; 3) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України; 4) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні злочину, передбаченого ст.ст. 255, 255⁻¹, 255⁻² КК України⁶⁰.

Виключеннями з загального правила є: 1) затримання у разі вчинення особою, підозрюваною у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, виключно у випадку, якщо підозрюваний не виконав обов'язки, які перераховані в ст. 194 КПК України та покладені на нього при обранні запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимоги щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує⁶¹, відповідно до ст. 182 КПК України та Порядку внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу, що затверджений Постановою КМУ від 11.01.2012 № 15⁶²; 2) затримання окремої категорії осіб. Особливості затримання цієї категорії осіб встановлюються главою 37 КПК України.

Процесуальний порядок дій уповноважених службових осіб у разі затримання особи без ухвали слідчого судді за підозрою у вчиненні

⁵⁹ Рогальська В. В., Солдатенко О. А., Лазарева Д. В. Затримання особи без ухвали слідчого судді працівниками національної поліції : метод. рекомендації. Дніпро : ДДУВС, 2018. 61 с.

⁶⁰ Кримінальний процесуальний кодекс України.

⁶¹ Там само.

⁶² Порядок внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу : затв. постановою КМУ від 11.01.2012 № 15. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2012-%D0%BF#Text>.

злочину є таким.

1. Після надходження інформації про вчинення правопорушення або його самостійного виявлення, уповноважені службові особи, на підставі аналізу об'єктивної сторони правопорушення, здійснюють його попередню правову кваліфікацію, що дозволяє віднести його до злочину, кримінального проступку чи до адміністративного правопорушення. Умисні дії щодо надання завідомо невірної правової оцінки вчиненого правопорушення та здійснення в подальшому адміністративного затримання особи замість кримінально-процесуального, визнаються ЄСПЛ як такі, що суперечать принципу юридичної визначеності, є свавільними і несумісними з принципом верховенства права та порушують національні юридичні гарантії, отже є незаконними у значенні ЄКПЛ (рішення ЄСПЛ: «Ничипорук, Йонкало проти України» 21.04.2011⁶³, «Доронін проти України», заява № 16505/02⁶⁴).

2. Кваліфікувавши дії особи як злочин, уповноважена службова особа повинна з'ясувати також чи передбачає санкція статті КК України, за якою попередньо кваліфіковані дії особи, покарання у виді позбавлення волі, як того вимагає припис ч. 1 ст. 208 КПК України, а також чи існують підстави для здійснення кримінального процесуального затримання особи, що передбачені в ст. 208 КПК України.

3. Переконавшись у наявності підстав затримання та відсутності обмежень щодо застосування вищезазначеного заходу забезпечення кримінального провадження, уповноважена службова особа на затримання здійснює затримання особи з дотриманням вимог положень КПК України. Законодавець в ст. 209 КПК України достатньо чітко визначив момент початку затримання та обрахування пов'язаних із ним процесуальних строків: коли особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою. Вказаний момент є відправною точкою, з якої дії уповноважених службових осіб набувають процесуального характеру.

4. У разі здійснення затримання, уповноважена службова особа у відповідності до вимог ст. 42, ч. 2-3 ст. 276, ч. 4 ст. 208 КПК України, зобов'язана *повідомити* затриманій особі:

⁶³Справа ЄСПЛ: «Ничипорук і Йонкало проти України» 21.04.2011 р. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_683.

⁶⁴Справа ЄСПЛ: Доронін проти України», заява № 16505/02. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_663

- підстави затримання та у вчиненні якого злочину вона підозрюється;

- нормативно-правові акти, на підставі яких здійснюється обмеження її пересування;

а також *роз'яснити*:

- право мати захисника і побачення з ним до першого допиту;

- право отримувати медичну допомогу;

- право давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього;

- право на негайне повідомлення інших осіб про її затримання і місце перебування;

- право вимагати перевірку обґрунтованості затримання;

- інші процесуальні права, передбачені КПК України, зокрема у ст. 42.

5. У відповідності до вимог ч. 8 ст. 42 та ст. 276 КПК України, уповноважена службова особа одночасно з повідомленням затриманій особі (підозрюваному) про його процесуальні права та обов'язки повинна *вручити пам'ятку про його процесуальні права та обов'язки*. Окрім того, згідно з наказом МВС України від 23.05.2017 № 440 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України»⁶⁵ кожному затриманому після доставлення його до органу Національної поліції вручається ще окрема пам'ятка для затриманих осіб, яка містить окрім переліку прав, передбачених в ст. 42 КПК, також витяги з Конституції України, КПК, ЄКПЛ, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Закону України «Про попереднє ув'язнення» та роз'яснення порядку звернення до ЄСПЛ. Така пам'ятка видається на руки затриманій особі, а факт отримання пам'ятки засвідчується її власноручним підписом у Книзі обліку затриманих осіб (Додаток).

6. Проведення обшуку затриманої особи – це право уповноважених службових осіб на затримання, а не їх обов'язок. У разі, якщо уповноважена службова особа дійде висновку про необхідність проведення обшуку особи під час кримінального процесуального затримання вона повинна запросити не менше двох незаінтересованих осіб (понятих), якими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження (ч. 3 ст. 208,

⁶⁵ Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : наказ МВС України від 23.05.2017 № 440. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17>.

ч. 7 ст. 223 КПК України). Проведення обшуку затриманої особи, здійснюється з дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223 та ст. 236 КПК України, а саме: обшук особи повинен бути здійснений особами тієї ж статі у присутності адвоката, представника на вимогу такої особи. Неявка адвоката, представника для участі у проведенні обшуку особи протягом трьох годин не перешкоджає проведенню обшуку. Законодавцем передбачено певні особливості щодо проведення обшуку співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним своїх службових обов'язків. Так відповідно до ч. 6 ст. 208 КПК України, такий обшук може бути проведений лише в присутності офіційних представників розвідувального органу України, про що зазначається в протоколі. Хід і результати особистого обшуку підлягають обов'язковій фіксації у відповідному протоколі; під час обшуку особи, уповноважена службова особа має право проводити фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження. Предмети, які вилучені законом з обігу, підлягають вилученню незалежно від їх відношення до кримінального провадження. Вилучені речі та документи, які не відносяться до предметів, які вилучені законом з обігу, вважаються тимчасово вилученим майном.

7. Затримання уповноваженою службовою особою, як і будь-яка процесуальна дія, для свого належного відображення у матеріалах кримінального провадження потребує відповідного документального оформлення в порядку, визначеному кримінальним процесуальним законодавством. Основним засобом фіксації процесуальної дії в кримінальному провадженні на сьогоднішній день є складення протоколу затримання.

Процесуальне оформлення затримання уповноваженою службовою особою переслідує ряд цілей, до яких відносяться наступні: а) забезпечення закріплення, збереження і подальшого використання у кримінальному провадженні інформації, пов'язаної із проведенням затримання, в тому числі: відомостей про час, місце, обставини затримання особи за підозрою у вчиненні злочину; коло осіб, залучених до проведення цієї процесуальної дії; речі і документи, які були виявлені і вилучені під час затримання; зміст заяв, клопотань чи скарг затриманої особи; б) фіксація ходу і результатів проведення затримання із відображенням дій всіх учасників затримання в тому порядку, в якому вони мали місце у дійсності; в) засвідчення певних фактів і обставин, пов'язаних із затриманням: обмеження свободи пересування особи в

певному місці з чітко визначеного у годинах і хвилинах моменту; виявлення і вилучення у затриманої особи певних матеріальних об'єктів; повідомлення затриманому підстав затримання та роз'яснення йому процесуальних прав; повідомлення інших осіб про затримання;) репрезентація встановлених і закріплених фактів та обставин суб'єктам кримінальної процесуальної діяльності, які не брали безпосередньої участі у проведенні затримання, але використовують його результати для досягнення своїх завдань у сфері кримінального процесуального доказування.

У протоколі затримання, крім відомостей передбачених в ст. 104 КПК України, зазначаються також додаткові відомості, передбачені в ч. 5 ст. 208 КПК України.

У разі якщо на момент затримання прізвище, ім'я, по батькові затриманої особи не відомі, у протоколі зазначається докладний опис такої особи та долучається її фотознімок.

Протокол про затримання підписується особою, яка його склала і затриманим. Копія протоколу негайно під розпис вручається затриманій особі та надсилається прокурору, у відповідності до вимог ч. 5 ст. 208 КПК України.

На сьогодні, в переважній більшості випадків затримання осіб, уповноважені службові особи на затримання, використовують зразок протоколу затримання, який затверджений Наказом МВС № 386 від 10.05.2018 р.⁶⁶, хоча він є обов'язковим лише для уповноважених службових осіб органів Державної прикордонної служби України.

Недотримання процесуальних вимог щодо складання протоколу затримання, здійснення затримання за відсутністю складеного протоколу затримання, а також складення протоколу огляду місця події замість протоколу затримання є порушенням прямого припису ст. 208 КПК України, та призводить до визнання вищезазначених протоколів недопустимим доказом, а використання фактичних даних, отриманих під час проведення зазначених процесуальних дій неприпустимим, про що неодноразово зазначав ВС у своїх рішеннях, зокрема в постанові ККС ВС від 12 квітня 2018 р. у справі № 758/13581/15-к ВС зазначив «отже, встановлені судом фактичні обставини справи свідчать про те, що психотропна речовина була вилучена у ОСОБА_2 не під час огляду, а саме під час його затримання та обшуку, які проведено з порушенням вимог ст.ст. 207, 208, 223, 236 КПК України. За таких обставин,

⁶⁶ Про затвердження Порядку дій уповноважених службових осіб органів Державної прикордонної служби України під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину : наказ МВС України від 10.05.2018 № 386. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0834-18>.

пославшись на вимоги ст. ст. 86-87 КПК України, суд обґрунтовано визнав протокол огляду місця події недопустимим доказом, а використання фактичних даних, отриманих під час цієї слідчої дії неприпустимим. При цьому не залишилось поза увагою суду і те, що зазначений протокол оформлений без дотримання вимог ст. 104 КПК України. Зокрема слідчим не внесено відомості щодо всіх осіб, які були присутні при проведенні слідчої дії, а також щодо характеристики пристрою, за допомогою якого здійснювався відеозапис. Крім того, у протоколі зазначено, що огляд ОСОБА_2 проведено на відкритій місцевості, тоді як судом встановлено, що слідча дія фактично була проведена в салоні автомобіля»⁶⁷. Схожі правові позиції ВС викладено і в інших рішеннях, а саме: в постанові ККС ВС від 8 лютого 2018 р., у справі № 754/5978/16-к⁶⁸, постанові ККС ВС від 1 березня 2018 р. у справі № 760/13866/15-к⁶⁹, постанові ККС ВС від 30 липня 2019 р., у справі № 127/20981/17⁷⁰, тощо.

8. Про кожне затримання, уповноважена службова особа у відповідності до вимог ч. 2 ст. 210, ст. 213 КПК України⁷¹, ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»⁷², Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги органами досудового розслідування про випадки затримання осіб, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 року № 1363⁷³, зобов'язана:

- одразу повідомити за допомогою технічних засобів відповідальних осіб в підрозділі органу досудового розслідування;
- негайно повідомити регіональні центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- надати затриманій особі можливість негайно повідомити про своє

⁶⁷ Постанова ККС ВС від 12 квітня 2018 р. у справі № 758/13581/15-к. URL : https://protocol.ua/ru/post-anova_kks_vp_vid_12_04_2018_roku_u_spravi_758_13581_15_k/.

⁶⁸ Постанова ККС ВС від 8 лютого 2018 року, у справі №754/5978/16-к. URL : <https://verdictum.ligazakon.net/document/72243400>.

⁶⁹ Постанова ВС від 1 березня 2018 року у справі № 760/13866/15-к (провадження № 51-927км18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72642008>.

⁷⁰ Постанова ККС ВС від 30 липня 2019 року, у справі № 127/20981/17. URL: https://protocol.ua/ua/postanova_kks_vp_vid_30_07_2019_roku_u_spravi_127_20981_17/

⁷¹ Кримінальний процесуальний кодекс України.

⁷² Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.

⁷³ Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-%D0%BF#Text>.

затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи. Якщо уповноважена службова особа, має підстави для обґрунтованої підозри, що при повідомленні про затримання ця особа може зашкодити досудовому розслідуванню, вона може здійснити таке повідомлення самостійно, проте без порушення вимоги щодо його негайності.

9. Відповідно до ч. 1 ст. 210 КПК України уповноважена службова особа зобов'язана доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, в якому негайно здійснюється реєстрація дати, точного часу (година і хвилина) доставлення затриманого та інші відомості. По суті, таке доставлення представляє собою примусове переміщення затриманої особи від місця, де згідно із вимогами ст. 209 КПК України відбулося затримання, до місця розташування найближчого підрозділу органу досудового розслідування.

10. Відповідно до ст. 212 КПК України в органах досудового розслідування має бути службова особа, відповідальна за перебування затриманих. На сьогодні з усіх органів досудового розслідування, лише в Національній поліції нормативно врегульований порядок призначення такої особи. Так, згідно з наказом МВС України № 570 від 06.07.2017, яким затверджено Положення про слідчі підрозділи Національної поліції України (Розділ X), службовою особою, відповідальною за перебування затриманих є працівник поліції, завданням якого є здійснення контролю за дотриманням іншими службовими особами прав затриманого, а також безпосереднє забезпечення цих прав. На вказаного суб'єкта кримінальної процесуальної діяльності, законодавець у ч. 3 ст. 212 КПК України, серед усього іншого, покладає обов'язки з негайної реєстрації затриманого, роз'яснення йому підстав затримання, його прав і обов'язків, забезпечення невідкладного надання належної медичної допомоги та фіксацію медичним працівником будь-яких тілесних ушкоджень або погіршення стану здоров'я затриманого. Очевидно, що реалізація цих обов'язків є необхідною і актуальною саме після доставлення затриманого уповноваженою службовою особою до органу досудового розслідування. З огляду на наведені законодавчі положення, порядок передачі затриманого уповноваженою службовою особою до органу досудового розслідування повинен мати такий алгоритм: 1) службова особа органу досудового розслідування, відповідальна за перебування затриманих, реєструє точний час і дату доставлення затриманої особи та інші відомості, передбачені обліковою документацією; 2) після реєстрації особа, відповідальна за перебування

затриманих, має здійснити такі дії: перевірити, чи були дотримані уповноваженою службовою особою вимоги кримінального процесуального законодавства щодо роз'яснення доставленій особі підстав затримання та її процесуальних прав, а також щодо повідомлення інших осіб про затримання. У разі невиконання цих вимог особа, відповідальна за перебування затриманих, здійснює їх самотійно; приймає та фіксує заяви і скарги, які надійшли від затриманої особи; за зовнішніми ознаками та шляхом опитування затриманої особи перевіряє стан її здоров'я, наявність у неї тілесних ушкоджень та, у разі потреби, забезпечує невідкладне надання належної медичної допомоги та фіксацію медичним працівником будь-яких тілесних ушкоджень або погіршення стану здоров'я затриманого. Лише після виконання цих заходів та їх належної фіксації у відповідних процесуальних документах затримана особа може вважатися такою, що передана в орган досудового розслідування.

11. Затриманій без ухвали слідчого судді, суду особі не пізніше 24 годин з моменту затримання вручається письмове повідомлення про підозру. Протягом 60 годин з моменту затримання така особа повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу. Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати 72 годин з моменту затримання⁷⁴.

У зв'язку з набранням чинності Закону України № 2617-VIII від 22.11.2018 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень», КПК України доповнено ст. 298², яка визначає порядок затримання уповноваженою службовою особою особи, що вчинила кримінальний проступок⁷⁵.

Відмінності застосування такого заходу забезпечення

⁷⁴ Рогальська В. В. Затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді: процесуальні аспекти. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 2. С. 198-201; Рогальська В. В., Солдатенко О. А., Лазарева Д. В. Затримання особи без ухвали слідчого судді працівниками національної поліції : метод. рекомендації. Дніпро : ДДУВС, 2018. 61 с.; Рогальська В. В. Повноваження та алгоритм дій працівників органів Національної поліції під час затримання особи без ухвали слідчого судді. *Юридична наука: сучасний стан, перспективи, інновації: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 7 груд. 2016 р.)*. Кривий Ріг : КФ ДДУВС, 2016. С. 35-39; Захарко А. В., Рогальська В. В. Затримання у кримінальному провадженні: навч. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 224 с.

⁷⁵ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22 листопада 2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>

кримінального провадження від затримання уповноваженою службовою особою особи, що вчинила злочин – стосуються лише підстав, умов та строків застосування, отже пропонується детально розглянути лише їх.

Відповідно до ст. 298² КПК України, уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні кримінального проступку у випадках, передбачених п. п. 1-2 ч. 1 ст. 208 КПК України, та лише за *умови*, якщо ця особа:

1) відмовляється виконувати законну вимогу уповноваженої службової особи щодо припинення кримінального проступку або чинить опір;

2) намагається залишити місце вчинення кримінального проступку;

3) під час безпосереднього переслідування після вчинення кримінального проступку не виконує законних вимог уповноваженої службової особи;

4) перебуває у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння та може завдати шкоди собі або оточуючим.

Таким чином, КПК України передбачено затримання особи у вчиненні кримінального проступку за *підставами*, передбаченими п. п. 1-2 ч. 1 ст. 208 КПК України, що вказують на те, що:

1) особу застали під час вчинення кримінального проступку або замаху на його вчинення;

2) якщо безпосередньо після вчинення проступку очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила кримінальний проступок⁷⁶.

У контексті вказаних умов та підстав розглянемо кожен з них.

Перш за все, варто звернути увагу на те, що законодавцем у механізмі затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок, передбачено поєднання основних підстав із супроводжуючими умовами. Зокрема, затримання уповноваженою службовою особою особи за вчинення кримінального проступку може бути здійснено у *випадку*:

- якщо особу застали під час вчинення кримінального проступку або замаху на його вчинення. Існування цієї підстави для законного затримання фактично можна вважати ключовою, тому що в типовими ситуаціями є затримання на місці вчинення кримінального проступку. Це може бути зупинення водія у стані алкогольного сп'яніння під час керуванні транспортним засобом або правопорушника, що вчинив

⁷⁶ Кримінальний процесуальний кодекс України.

грабіж, що підпадає під ознаки ч. 1 ст. 186 КК України тощо;

- очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила кримінальний проступок. Існування даної підстави надає уповноваженій службовій особі процесуальну можливість затримати правопорушника та провести першопочаткові слідчі (розшукові) дії (зібрати первинний матеріал) для здійснення дізнання, зважаючи на його короткі строки.

Ідеальним слід вважати поєднання цих двох підстав для проведення дізнання, тому що у даному випадку затримання буде законним і дізнавач отримує значний обсяг доказового матеріалу для оформлення матеріалів та їх спрямування для подальшого прийняття рішення уповноваженими суб'єктами.

Окрім цього, законодавцем у КПК України передбачено затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок за існування конкретних підстав, проте із їх поєднанням з умовами, які також повинні існувати в момент законного затримання. До них відносяться наступні *умови*:

- особа відмовляється виконувати законну вимогу уповноваженої службової особи щодо припинення кримінального проступку або чинить опір. Відмова особи у припиненні вчинення кримінального проступку полягає у діях вербального або невербального характеру правопорушника, які спрямовані на вираження протесту працівнику правоохоронного органу та продовження вчинення протиправних дій. Особа може вчинити опір у пасивній, активній або агресивних формах. Зокрема, за пасивного опору особа взагалі не йде на контакт і не реагує на вербальні команди уповноваженої особи. Активний опір характеризується активною вербальною взаємодією між співробітником та правопорушником, проте останній часто висловлюється нецензурно, головно кричить та намагається образити уповноважену особу. Стосовно агресивної форми опору, то вона характеризується намаганням правопорушника застосувати фізичну силу або завдати фізичного болю, поряд з цим особою, яка вчинила кримінальний проступок можуть бути застосовані будь-які види знарядь проти уповноваженої службової особи. Існування цієї умови викликає необхідність затримання правопорушника за підставою, передбаченою КПК України;

- правопорушник намагається залишити місце вчинення кримінального проступку. У даному випадку особа не просто не виконує законні вимоги уповноваженої службової особи, вона вживає всіх заходів для того, щоб залишити місце події, використовуючи для власну м'язову силу, будь-який транспортний засіб або засіб для

переміщення тощо;

- під час безпосереднього переслідування після вчинення кримінального проступку не виконує законних вимог уповноваженої службової особи. Якщо особі вдалося залишити місце вчинення кримінального проступку, то її переслідують уповноважені особи з метою подальшого затримання, однак правопорушник переважно під час такого переслідування не виконує законні вимоги співробітника;

- перебуває у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння та може завдати шкоди собі або оточуючим. Перебування особи у будь-якому із цих станів може бути умовою для їх затримання уповноваженою службовою особою. Така особа може завдати шкоди собі або оточуючим, тому що вона не повною мірою здатна керувати своїми діями або усвідомлювати їх в певний момент.

Відповідно до ч. 2 ст. 298⁻² КПК України затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок, здійснюється не більше як на три години. Цей строк зумовлений спрощеністю даної форми досудового розслідування та мінімізованим обсягом необхідних матеріалів, які в подальшому становитимуть фактичні дані обґрунтування підозри у вчиненні конкретного кримінального проступку певною особою⁷⁷.

Загальним строком затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок є затримання не більше, ніж на три години, але ч. 4 ст. 298⁻² КПК України передбачено певну диференціацію строків з огляду на умови, передбачені ч. 1 цієї ж статті. Так, особу може бути затримано до 72 годин за наступних умов:

- 1) відмовляється виконувати законну вимогу уповноваженої службової особи щодо припинення кримінального проступку або чинить опір;
- 2) намагається залишити місце вчинення кримінального проступку;
- 3) під час безпосереднього переслідування після вчинення кримінального проступку не виконує законних вимог уповноваженої службової особи.

Поряд з цим, законодавцем передбачена необхідність дотримання норм ст. 211 КПК України, яка регламентує, що строк затримання не повинен перевищувати 72 годин, проте затримана особа не пізніше 60 годин повинна бути доставлена до суду для розгляду клопотання стосовно обрання запобіжного заходу стосовно неї або звільнення з-під варті⁷⁸.

До 24 годин особа може бути затриманою, якщо вона перебуває у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння та може завдати шкоди собі або оточуючим.

⁷⁷ Кримінальний процесуальний кодекс України.

⁷⁸ Там само.

Під час затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок, необхідно керуватися ст. 209 КПК України, яка регламентує момент затримання, тому що особа є затриманою, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою^{79 80}.

3.2. Тимчасове вилучення майна до внесення відомостей до ЄРДР

Недоторканність права власності – є однією із основних засад кримінального провадження, що передбачена Протоколом 1 до ЄКПЛ, ст. 40 Конституції України та ст. 16 КПК України. Відповідно до вищезазначених нормативно-правових документів, держава гарантує особам забезпечення права власності, проте в окремих випадках дозволяє таке право обмежувати, а іноді – і позбавляти, однак – лише на підставі вмотивованого судового рішення. Проте, згідно з ч. 2 ст. 16 КПК України, на підставах та в порядку, передбачених КПК України, допускається тимчасове вилучення майна без судового рішення.

Системний аналіз кримінального процесуального законодавства дозволяє зробити висновок, що до внесення відомостей до ЄРДР, працівники Національної поліції уповноважені на здійснення тимчасового вилучення майна лише під час огляду місця події та під час обшуку особи, яку затримали за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення.

Відповідно до ст. 167 КПК України, підставами тимчасового вилучення майна є фактичне позбавлення підозрюваного або осіб, у володінні яких перебуває майно, що зазначене у ч. 2 ст. 167 КПК України, можливості володіти, користуватися та розпоряджатися певним майном до вирішення питання про арешт майна або його повернення, або його спеціальну конфіскацію в порядку, встановленому законом.

Отже, тимчасово вилученим може бути майно у вигляді речей, документів, грошей тощо, щодо яких є достатні підстави вважати, що вони:

1) підшукані, виготовлені, пристосовані чи використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та (або) зберегли на

⁷⁹ Гаркуша А. Г. Проблемні аспекти затримання особи в порядку ст. 298² КПК України. *Протидія економічній злочинності: теоретичний, методичний та практичний аспект : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 4 груд. 2020 р.)*. Дніпро : ДДУВС. 2020. С. 36-42.

⁸⁰ Захарко А. В., Рогальська В. В. Зазнач. твір.

собі його сліди;

2) призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення;

3) є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом;

4) одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від них, а також майно, в яке їх було повністю або частково перетворено⁸¹.

Процесуальний порядок тимчасового вилучення майна під час затримання особи:

Відповідно до ч. 1 ст. 168 КПК України, тимчасово вилучити майно може кожен, хто законно затримав особу в порядку, передбаченому ст. ст. 207, 208, 298² КПК України.

Відповідно до ст. 207 КПК України, кожен, хто не є уповноваженою службовою особою на затримання, має право затримати без ухвали слідчого судді, суду, будь-яку особу, окрім судді та народного депутата України, за наявності відповідних підстав, а саме: 1) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення; 2) безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні⁸². Але для того, щоб таке затримання було законним, особа, яка здійснила затримання *зобов'язана*: 1) згідно зі ст. 207 КПК України – негайно доставити затриману особу до уповноваженої службової особи або негайно повідомити уповноважену службову особу про затримання та місцезнаходження особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення; 2) відповідно до ст. 168 КПК України – одночасно із доставленням затриманої особи до слідчого, прокурора, іншої службової особи, передати їм тимчасове вилучене майно, у разі такого вилучення⁸³. Факт передання тимчасово вилученого майна засвідчується відповідним протоколом, що складається слідчим, прокурором, іншою уповноваженою службовою особою (Додаток), копія якого надається особі, у якій вилучено майно, або її представнику.

Проведення обшуку затриманої особи в порядку, передбаченому ст.ст. 208, 298² КПК України – це право уповноважених службових осіб на затримання, а не їх обов'язок. У разі прийняття такого рішення –

⁸¹ Кримінальний процесуальний кодекс України.

⁸² Там само.

⁸³ Так само.

уповноважена службова особа, слідчий чи прокурор відповідно до ч. 7 ст. 236 КПК України, уповноважені тимчасово вилучати речі, що мають значення для кримінального провадження. Ті предмети, які вилучені законом з обігу – підлягають вилученню незалежно від їх відношення до кримінального провадження. Аналогічними правами наділений слідчий та прокурор, у разі проведення огляду місця події – єдиної слідчої (розшукової) дії, що може бути проведена до внесення відомостей до ЄРДР, відповідно до ст. 214 КПК України.

Слідчий, прокурор, інша уповноважена службова особа під час огляду місця події чи під час обшуку затриманого і тимчасового вилучення майна або негайно після їх здійснення зобов'язані скласти відповідний протокол, копія якого надається особі, у якій вилучено майно, або її представнику.

Верховний Суд у своїх рішеннях неодноразово наголошував на необхідності дотримання вимог кримінального процесуального законодавства під час обшуку затриманої особи та вилученні речей і документів в межах його проведення. Так, в постанові ККС ВС від 8 лютого 2018 року, у справі № 754/5978/16-к, Верховним Судом констатовано порушення ч. 2 ст. 208 КПК України, через те, що працівники Національної поліції при затриманні особи за підозрою у зберіганні при собі наркотичного засобу, що був вилучений ними з лівої внутрішньої кишені куртки обвинуваченого, у протоколі огляду місця події, замість протоколу затримання, зазначили що він вилучений не під час обшуку особи, а під час поверхневого огляду, у своєму рішенні Верховний Суд зробив висновок про те, що при проведенні вказаної слідчої дії працівниками Національної поліції не були враховані вимоги ст. 34 ЗУ «Про Національну поліцію», якими передбачено, що поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є здійсненням візуального огляду особи, проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі або транспортного засобу, отже у конкретному випадку фактично було проведено особистий обшук особи, а не поверхневий перевірка та порушено вимоги ст. 208 КПК України⁸⁴.

Фактичне здійснення особистого обшуку під виглядом огляду місця події та складання в подальшому протоколу огляду місця події замість протоколу обшуку також становить істотне порушення прав людини і основоположних свобод, що має наслідком недопустимість отриманих доказів.

Таку позицію ВС висловив у постанові від 21 січня 2020 року у

⁸⁴ Постанова ККС ВС від 8 лютого 2018 року, у справі №754/5978/16-к. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/72243400>.

справі № 381/2316/17 (провадження № 51-2344км19), де зазначено «Вироком місцевого суду ОСОБА_1 виправдано у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК, за недоведеністю наявності в його діях складу кримінального правопорушення. Ухвалою апеляційного суду зазначений вирок залишено без змін. У касаційній скарзі прокурора ставиться питання про безпідставність виправдання ОСОБА_1, у тому числі, у зв'язку із визнанням недопустимими протоколу огляду місця події та похідних від нього доказів. ВС залишив оскаржувані судові рішення без змін. Суд першої інстанції встановив, що слідчий у присутності понятих ОСОБА_5 та ОСОБА_4 у приміщенні службового кабінету відділення поліції на станції «Фастів» провів огляд місця події, у ході якого під час поверхневого огляду ОСОБА_1 у нього у присутності двох понятих було виявлено згорток із фольги, в якому змістився поліетиленовий пакетик із порошкоподібною речовиною білого кольору, ззовні схожою на амфетамін. Як пояснив ОСОБА_1, цей згорток він знайшов у смт. Борова біля залізничної платформи та зберігав для власного вживання без мети збуту. Суд проаналізував у вирокі вимоги ч. 1 ст. 237 КПК, за змістом якої огляд місцевості, приміщення, речей та документів проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення. Проведення огляду особи положеннями цієї статті не передбачено. Відповідно до ст. 209 КПК особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою. Згідно з вимогами ч.ч. 1, 3, 4 ст. 208 КПК уповноважена особа має право затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, якщо цю особу застали на місці вчинення злочину, та може здійснити обшук затриманої особи з дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223 і ст. 236 КПК. Уповноважена службова особа, що здійснила затримання особи, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування відповідно до положень ст. 213 КПК, вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені КПК. Згідно зі ст. 86 КПК доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень,

на нього не може посилатися суд при ухваленні судового рішення. У п.п. 3, 4 ч. 2 ст. 87 КПК передбачено, що суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, зокрема, порушення права особи на захист та отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання, або їх отримання з порушенням цього права. Таким чином, суд першої інстанції з'ясував, що слідчий під виглядом проведення огляду місця події фактично здійснив особистий обшук ОСОБА_1, під час якого в нього було вилучено речовину білого кольору, ззовні схожу на амфетамін, чим порушив вимоги процесуального закону, якими не передбачено можливості проведення такої слідчої дії до внесення до ЄРДР відомостей про скоєне кримінальне правопорушення. Крім того, суд першої інстанції врахував показання обвинуваченого ОСОБА_1, який у судовому засіданні пояснив, що працівники поліції після того, як він показав їм знайдений згорток, одягли на нього кайданки, посадили до автомобіля та повезли до лінійного відділу поліції на станції «Фастів», де завели його до кабінету слідчого. Упродовж усього часу ОСОБА_1 залишався поруч з працівниками поліції спочатку в автомобілі, а потім у кабінеті слідчого і не міг вільно пересуватись. При цьому суд установив, що затримання ОСОБА_1 у порядку ст. 208 КПК не проводилося, протокол його затримання не складався, процесуальні права не роз'яснювалися, а отже фактичний обшук був проведений з грубим порушенням вимог кримінального процесуального закону. За таких обставин суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку про те, що протокол огляду місця події, в якому відображено вилучення у ОСОБА_1 порошкоподібної речовини білого кольору, здобуто з істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, встановлених нормами ст. ст. 208 і 214 КПК, у зв'язку з чим такий доказ належить визнати недопустимим»⁸⁵. Аналогічну позицію Верховний Суд висловив також у постановках: від 27 червня 2018 р. у справі № 759/14909/15-к⁸⁶; від 1 березня 2018 р. у справі № 760/13866/15-к⁸⁷; від 4 грудня 2019 р. у справі № 752/13790/15-к (провадження № 51-5283км18)⁸⁸ тощо⁸⁹.

⁸⁵ Постанова ВС від 21 січня 2020 року у справі № 381/2316/17 (провадження № 51-2344км19). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87179214>.

⁸⁶ Постанова ВС від 27 червня 2018 року у справі № 759/14909/15-к. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75068755>.

⁸⁷ Постанова ВС від 1 березня 2018 року у справі № 760/13866/15-к (провадження № 51-927км18). URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72642008>.

⁸⁸ Постанова ВС від 4 грудня 2019 року у справі № 752/13790/15-к (провадження № 51-5283км18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86162498>.

4. ПРОКУРОРСЬКИЙ НАГЛЯД, СУДОВИЙ ТА ВІДОМЧИЙ КОНТРОЛЬ НА ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

4.1. Відомчий контроль керівника органу досудового розслідування та керівника органу дзнання на початку досудового розслідування

Право людини на захист свого життя і здоров'я, честі та гідності, своїх прав і свобод є основоположним. Згідно з п. 3 ст. 2 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, що було прийнято 16 грудня 1966 р. і ратифіковано Україною 19 жовтня 1973 р.⁹⁰, кожна держава зобов'язана забезпечити будь-якій особі, що перебуває у межах її території та під її юрисдикцією, ефективний засіб правового захисту у випадку порушення її прав і свобод. Право на захист повинно бути забезпечено державою, її компетентними судовими, виконавчими чи законодавчими органами влади.

Ступінь захищеності особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження залежить від законного уможливлення оскарження дій, рішень та бездіяльності суб'єктів кримінального провадження.

На досудовому провадженні можуть бути оскаржені такі *види рішень, дій чи бездіяльності дізнавача, слідчого та прокурора*:

1) бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, у неповерненні тимчасово вилученого майна згідно з вимогами ст. 169 цього Кодексу, а також у нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений цим Кодексом строк, – заявником, потерпілим, його представником чи законним представником, підозрюваним, його захисником чи законним представником, представником юридичної

⁸⁹ Захарко А. В., Рогальська В. В. Зазнач. твір.

⁹⁰ Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : Прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

особи, щодо якої здійснюється провадження, володільцем тимчасово вилученого майна, іншою особою, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування;

2) рішення слідчого, дізнавача, прокурора про зупинення досудового розслідування – потерпілим, його представником чи законним представником, підозрюваним, його захисником чи законним представником, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження;

3) рішення слідчого, дізнавача про закриття кримінального провадження – заявником, потерпілим, його представником чи законним представником;

4) рішення прокурора про закриття кримінального провадження та/або провадження щодо юридичної особи – заявником, потерпілим, його представником чи законним представником, підозрюваним, його захисником чи законним представником, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження;

5) рішення прокурора, слідчого, дізнавача про відмову у визнанні потерпілим – особою, якій відмовлено у визнанні потерпілою;

б) рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора при застосуванні заходів безпеки – особами, до яких можуть бути застосовані заходи безпеки, передбачені законом;

7) рішення слідчого, дізнавача, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій – особою, якій відмовлено у задоволенні клопотання, її представником, законним представником чи захисником;

8) рішення слідчого, дізнавача, прокурора про зміну порядку досудового розслідування та продовження його згідно з правилами, передбаченими главою 39 цього Кодексу, – підозрюваним, його захисником чи законним представником, потерпілим, його представником чи законним представником;

9) рішення прокурора про відмову в задоволенні скарги на недотримання розумних строків слідчим, дізнавачем, прокурором під час досудового розслідування - особою, якій відмовлено у задоволенні скарги, її представником, законним представником чи захисником;

10) повідомлення слідчого, дізнавача, прокурора про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним

актом – підозрюваним, його захисником чи законним представником;

11) відмова слідчого, дізнавача, прокурора в задоволенні клопотання про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених п. 9¹ ч. 1 ст. 284 цього Кодексу, – стороною захисту, іншою особою, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, її представником⁹¹.

Механізм процесуального нагляду і контролю за перебігом досудового розслідування слід аналізувати за суб'єктною складовою. До його складу входить уповноважені суб'єкти, які на початковому етапі досудового розслідування, зокрема його початку, наділені широким колом повноважень відповідно до чинного законодавства: керівники органу досудового розслідування та органу дізнання, прокурор, слідчий суддя.

Відомчий контроль керівника органу досудового розслідування та керівника органу дізнання

Керівник органу досудового розслідування є центральним суб'єктом відомчого (організаційного) контролю за проведенням розслідування уповноваженою посадовою особою. До повноважень керівника можна віднести функції процесуального контролю, процесуального керівництва, організації розслідування та кримінального переслідування тощо. Дані функції стосуються управління слідчим підрозділом та організації розслідування конкретного кримінального провадження. І хоча процесуальне керівництво і контроль законом визначено як основні повноваження прокурора, їх слід відносити і керівникові органу досудового розслідування, який через організацію розслідування фактично його контролює і керує не порушуючи принципу незалежності та самостійності слідчого як посадової особи. Законодавцем у положеннях про взаємодію між керівником та слідчим передбачена наявність балансу у відносинах та дотриманні певних меж.

Правовою основою статусу керівника органу досудового розслідування та керівника органу дізнання є Конституція України, КПК України та інші закони або підзаконні нормативно-правові акти, якими регламентується діяльність органів досудового розслідування та органів дізнання (див. р. 1 п.п. 1.1. рекомендацій). У ст. ст. 39, 39¹, 40, 40¹ КПК України визначено повноваження керівника органу досудового розслідування, керівника органу дізнання, дізнавача та

⁹¹ Кримінальний процесуальний кодекс України.

слідчого.

Відомчий контроль з боку керівника органу досудового розслідування полягає у виявленні прогалин, відхилень, їх коригування в процесі здійснення розслідування та надання рекомендацій для інтенсифікації процесу встановлення обставин кримінального правопорушення. Процесуальний відомчий контроль керівника органу досудового розслідування слід розуміти як процесуальну функцію даної посадової особи у функціональній системі усіх суб'єктів, які здійснюють досудове розслідування.

Чинне законодавство поділяє відомчий контроль на два види: процесуальний та організаційний (або адміністративний). Процесуальний різновид відомчого контролю заснований на положеннях кримінального процесуального законодавства. Організаційний контроль полягає в організації діяльності в слідчому підрозділі органу Національної поліції України та базується на врахуванні норм адміністративного, трудового та інших галузей законодавства (в системі Національної поліції України дані аспекти регламентуються відомчими інструкціями та пов'язані з регулюванням питань проходження служби слідчими, організацією їх службової діяльності або внутрішнього розпорядку тощо).

Процесуальний відомчий контроль з боку керівника органу досудового розслідування здійснюється у формі:

- надання письмових вказівок та вимагати їх виконання;
- передання кримінальне провадження від одного слідчого до іншого, а також призначення групи слідчих;
- надання доручення про проведення досудового розслідування;
- реалізація управління всередині слідчого підрозділу;
- здійснення контролю за прийняттям процесуальних рішень та проведенням процесуальних дій тощо.

Відповідно до наказу МВС № 570 Начальник слідчого відділу територіального (відокремленого) підрозділу Національної поліції України, крім повноважень, передбачених КПК України:

- розглядає заяви і повідомлення про злочини, що надходять до територіального (відокремленого) органу поліції, а також інші матеріали про злочини, виявлені поліцією, і забезпечує невідкладне, але не пізніше 24 годин після надходження, внесення слідчими відповідних відомостей до ЄРДР та повідомлення прокурора про початок досудового розслідування;

- при внесенні слідчими відомостей до ЄРДР контролює правильність попередньої правової кваліфікації вчинених протиправних

дій, а також об'єктивність та своєчасність внесення слідчими відомостей до ЄРДР про рух кримінальних проваджень⁹².

Також начальник слідчого відділу територіального (відокремленого) підрозділу Національної поліції України здійснює контроль за своєчасністю та повнотою внесення відомостей до ЄРДР, відповідністю даних про попередню правову кваліфікацію кримінальних правопорушень матеріалам кримінального провадження; достовірністю даних про розслідування у кримінальних провадженнях та про їх рух, об'єктивністю відображення відомостей в ЄРДР і звітах; своєчасністю здачі до архіву підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення закритих кримінальних проваджень⁹³.

Слід зазначити, що у наказі МВС України від 08.02.2019 № 100 «Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події» окреслено алгоритм дій керівника органу (підрозділу) поліції або особи, яка виконує його обов'язки⁹⁴. Зокрема, до його повноважень на початку досудового розслідування віднесено обов'язок доручення уповноваженій службовій особі невідкладно зареєструвати рапорт працівника поліції в журналі ЄО та не пізніше 24 годин з моменту реєстрації надіслати зазначені матеріали до органу досудового розслідування органу (підрозділу) поліції для внесення відповідних відомостей до ЄРДР⁹⁵.

Разом з цим, серед положень наказу до відомчого контролю варто віднести наступну модель поведінки посадових осіб на початку досудового розслідування: керівник Головного управління Національної поліції та його територіального (відокремленого) підрозділу у випадку встановлення в заяві (повідомленні) відомостей, що свідчать про кримінальне правопорушення, невідкладно повертає її до чергової служби для передання до органу досудового розслідування та внесення відповідних відомостей до ЄРДР. Аналогічно висвітлено функції контролю керівника органу досудового розслідування за перебігом досудового розслідування, зокрема на його початку. До сфери його контролю належить здійснення контролю і забезпечення належного руху кримінального провадження, за яким внесено відомості до ЄРДР.

⁹² Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 06.07.2017 № 570. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0918-17>.

⁹³ Там само.

⁹⁴ Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : наказ МВС України від 08.02.2019 № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>.

⁹⁵ Там само.

4.2. Прокурорський нагляд на початку досудового розслідування

Серед суб'єктів механізму нагляду і контролю в рамках досудового розслідування та кримінального процесу загалом, прокурор посідає чільне місце. Прокурор має досить широке коло повноважень щодо захисту і охорони прав і свобод людини та громадянина у кримінальному провадженні.

Зокрема, саме цей суб'єкт приймає участь у процесах інших галузей судочинства, однак найбільш повно функція державного обвинувачення реалізується у кримінальній юстиції. Базовою функцією інституту прокуратури в Україні є функція нагляду за додержанням і застосуванням законів. Повертаючись до кримінального процесу, то найбільш повно участь прокурора в процесі регламентовано саме в КПК України, який містить чималу кількість норм про процесуальні дії за участю прокурора, погодженням або скасуванням певних процесуальних рішень.

Зокрема, правову основу діяльності прокурора складає ЗУ «Про прокуратуру»⁹⁶. У ст. 2 цього Закону окреслено функції прокуратури, до яких належить підтримання державного обвинувачення; представництво інтересів громадян у визначених законом випадках, а також нагляд за додержанням законів органами, які провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство тощо.

Ключовим повноваженням прокурора є «нагляд за додержанням законів у формі процесуального керівництва» як зазначено у ст. 36 КПК України, адже воно є найбільш важливим у практичній діяльності та пояснює вагому роль прокурора у кримінальному провадженні, необхідність погодження із ним низки процесуальних рішень і дій. Так, у національному законодавстві інститут прокурорського нагляду передбачено п. 2 ст. 131¹ Конституції України та ст.ст. 2, 25, 26 Закону України «Про прокуратуру», а також іншими нормами КПК України тощо^{97 98}.

Із вищезазначеного випливає, що основною функцією прокурора є захист конституційних прав і свобод, зокрема права на свободу та особисту недоторканність у кримінальному процесі, адже дане право є основоположним і в переважній більшості випадків порушується через

⁹⁶ Про прокуратуру : Закон України.

⁹⁷ Кримінальний процесуальний кодекс України.

⁹⁸ Конституція України.

низку ризиків: порушення процесуальної процедури, нехтування посадовою особою законодавчими приписами, процесуальний нігілізм щодо необхідності дотримання алгоритму проведення процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень, визначених КПК України.

Прокурор здійснює нагляд за додержанням законів у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Такий нагляд може бути якісним за умови його постійності та ретельності у вивченні матеріалів кримінального провадження. Прокурор відповідно до вимог КПК України погоджує клопотання слідчого про застосування будь-якого запобіжного заходу або відмовляє у його погодженні за відсутності підстав затримання особи, погоджує або відмовляє у погодженні низки заходів забезпечення кримінального провадження, окремих гласних та негласних слідчих (розшукових) дій, здійснює нагляд за дотриманням строків затримання особи, доставлення її до суду, а також дотриманням слідчим процедури ознайомлення затриманого із процесуальними правами та обов'язками, належного поводження та обмеження прав і свобод затриманої особи відповідно до законних меж. До кола процесуального нагляду слід віднести реагування прокурора у випадку подання заяви затриманим/заарештованим або його захисником клопотання про жорстоке поводження, приниження честі і гідності, тобто порушення права на особисту недоторканність.

Крім цього, прокурор фактично попередньо вирішує питання про застосування запобіжного заходу, заходу забезпечення кримінального провадження тощо, погоджуючи клопотання про застосування запобіжного заходу, подане слідчим, дізнавачем і таким чином здійснює перевірку законності і обґрунтованості застосування даного заходу у кримінальному провадженні, однак рішення приймається слідчим суддею. Отже і подальший контроль за дотриманням законності під час тримання особи під вартою повинен здійснювати суд, а не прокурор, який, в свою чергу, наділений правом тільки подавати клопотання про порушення певних прав або свобод та оскаржувати рішення тощо.

4.3. Судовий контроль на початку досудового розслідування

Судовий контроль є новелою у чинному КПК України і починає широко впроваджуватися у кримінальне процесуальне законодавство і кримінальне судочинство, починаючи із 2012 року. Саме із набуттям чинності модернізованого КПК України з'являється інститут слідчого

судді. У КПК України можна знайти тлумачення поняття «слідчий суддя» у п. 18 ч. 1 ст. 1 КПК зазначено, що «... це суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення у передбаченому КПК України порядку судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні⁹⁹».

Так, судовий контроль сьогодні став обов'язковою складовою досудового розслідування, тому що розгляд і вирішення клопотань про застосування заходів або проведення процесуальних дій, що суттєво обмежують права і свободи людини, належать до компетенції слідчого судді. Запровадження інституту слідчого судді в рамках кримінального процесу є зверненням до міжнародних стандартів у сфері права і судочинства, які є універсальними запобіжниками порушення прав і свобод людини та громадянина.

КПК України накладає на слідчого суддю досить широкий спектр обов'язків, які він виконує шляхом реалізації основної функції – контрольної-наглядової за дотриманням вимог законності, верховенства права та інших засад кримінального процесу. Не менш важливу роль слідчий суддя відіграє на початку досудового розслідування. Зокрема, останнім часом є поширеною практика звернення до суду заявника або потерпілого у разі бездіяльності дізнавача, слідчого, прокурора у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР. Однак навіть у даному випадку виникають певні складнощі у цьому питанні.

Відповідно до процесуального законодавства у ч. 1 ст. 303 КПК України вміщено перелік рішень, дій або бездіяльності слідчого, дізнавача або прокурора, які можуть бути оскаржені. Серед пунктів, які стосуються початку досудового розслідування і підлягають судовому контролю слід виокремити «... бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення». Якщо особа вважає, що невнесення відомостей до ЄРДР стало наслідком бездіяльності посадової особи, вона може реалізувати право на оскарження та вимагати внесення відповідних відомостей.

Звертаємо увагу на існування дещо дилетантського підходу до розуміння положень ст. 214 КПК України, адже нерідко заявники вимагають внесення відомостей навіть за відсутності складу кримінального правопорушення або за суміжністю із ним, спираючись

⁹⁹ Кримінальний процесуальний кодекс України.

на лист Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ від 12.01.2017 р. № 9-49/0/4-17 «Узагальнення про практику розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування»¹⁰⁰.

У листі зазначено, що обов'язок дізнавача, слідчого або прокурора внести відповідні відомості до ЄРДР та розпочати розслідування, не вимагає оцінки суб'єктами подання такої заяви (повідомлення) на предмет наявності ознак складу кримінального правопорушення для того, щоб вчинити процесуальну дію, яка полягає у внесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР. Представлення внесення відомостей до ЄРДР як обов'язку спричинило значний маніпулятивний вплив на посадових осіб та суддів, які вирішують питання про зобов'язання певного органу внести такі відомості. У непоодиноких випадках заявниками та потерпілими дана теза сприймається як безальтернативний автоматичний початок досудового розслідування за умови отримання заяви про вчинення кримінального правопорушення та іншу подію.

Розгляд скарг на бездіяльність, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення в порядку п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України, обумовлює необхідність дослідження самої заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення не предмет того, чи може воно бути підставою для порушення кримінального провадження. В іншому випадку слідчий суддя виконував би абсолютно формальну функцію судового примусу уповноважених осіб вносити до реєстру всі без виключення заяви і повідомлення, які ними отримуються.

Отже, у відповідності із п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України, – бездіяльність дізнавача, слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення може бути оскаржена – заявником, потерпілим, його представником чи законним представником, підозрюваним, його захисником чи законним представником, представником юридичної особи, щодо якої

¹⁰⁰ Узагальнення про практику розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування: лист Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ від 12.01.2017 р. № 9-49/0/4-17. URL : https://protocol.ua/ru/vssu_uzagalnennya_pro_praktiku_rozglyadu_skarg_na_rishennya_dii_chi_bezdiyalnist_organiv_dosudovogo_rozsliduvannya/.

здійснюється провадження.

Скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого можуть бути подані вищезазначеними особами протягом десяти днів з моменту вчинення бездіяльності.

Відповідно до ст. 304 КПК скарга повертається, якщо:

- 1) скаргу подала особа, яка немає права подавати скаргу;
- 2) скарга не підлягає розгляду в цьому суді;
- 3) скарга подана після закінчення строку, передбаченого КПК, і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку або слідчий суддя за заявою особи не знайде підстав для його поновлення (ст. 304).

Копія ухвали про повернення скарги невідкладно надсилається особі, яка її подала, разом із скаргою та усіма доданими до неї матеріалами. Слідчий суддя, суд відмовляє у відкритті провадження лише у разі, якщо скарга подана на рішення, дію чи бездіяльність слідчого, що не підлягає оскарженню.

Копія ухвали про відмову у відкритті провадження невідкладно надсилається особі, яка подала скаргу, разом із скаргою та усіма доданими до неї матеріалами. Ухвала про повернення скарги або відмову у відкритті провадження може бути оскаржена в апеляційному порядку. Повернення скарги не позбавляє права повторного звернення до слідчого судді, суду в порядку, передбаченому КПК.

Подання скарги на бездіяльність дізнавача, слідчого чи прокурора під час досудового розслідування передбачає такі правові наслідки:

1. Подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність дізнавача, слідчого під час досудового розслідування не зупиняє виконання дії.
2. Слідчий, дізнавач чи прокурор може самостійно припинити бездіяльність, яка оскаржуються, що тягне за собою закриття провадження за скаргою.

Форма (або порядок) розгляду скарг на бездіяльність дізнавача, слідчого, прокурора під час досудового розслідування полягає в такому.

1. Скарга на бездіяльність дізнавача, слідчого, прокурора розглядається слідчим суддею місцевого суду згідно з правилами судового розгляду, передбаченими КПК України.

2. Скарга на бездіяльність під час досудового розслідування розглядається не пізніше сімдесяти двох годин з моменту надходження відповідної скарги.

3. Розгляд скарги на бездіяльність під час досудового розслідування здійснюється за обов'язкової участі особи, яка подала скаргу, чи її захисника, представника та слідчого, дізнавача чи прокурора

бездіяльність яких оскаржується. Відсутність слідчого не є перешкодою для розгляду скарги (ст. 304 КПК).

За результатами розгляду скарги на бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора постановляється ухвала згідно з правилами КПК України.

Ухвала слідчого судді за результатами розгляду скарги на бездіяльність під час досудового розслідування може бути про:

- 1) зобов'язання вчинити певну дію;
- 2) відмову у задоволенні скарги.

Ухвала слідчого судді за результатами розгляду скарги на бездіяльність дізнавача, слідчого, прокурора не оскаржується.

Однак останнім часом судова практика через перевантаженість скаргами та матеріалами взагалі звертає увагу на необхідність дослідження відомостей з точки зору складу кримінального правопорушення та процесуального аспекту. У результаті інтелектуальної діяльності слідчого судді формується оцінка наданих йому відомостей та остаточне рішення щодо внесення/ невнесення відомостей до ЄРДР. Розгляд скарг на бездіяльність, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення в порядку п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України, обумовлює необхідність дослідження самої заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення не предмет того, чи може воно бути підставою для порушення кримінального провадження. В іншому випадку слідчий суддя виконував би абсолютно формальну функцію судового примусу уповноважених осіб вносити до реєстру всі без виключення заяви і повідомлення, які ними отримуються¹⁰¹.

¹⁰¹ Михайленко В. Проблеми судового контролю при оскарженні бездіяльності щодо внесення відомостей у ЄРДР. *Юридична газета*: офіційний веб-сайт. URL : <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/problemi-sudovogo-kontrolyu-pri-oskarzhenni-bezdiyalnosti-shchodo-vnesennya-vidomostey-u-erdr.html>.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

Нормативно-правові акти та судова практика

1. Конституція України : Закон України в редакції від 01.01.2020. № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України в редакції від 14.05.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
4. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» : Закон України від 17.06.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720-20#Text>.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22.11.2018 (в редакції від 20.12.2019) № 2617-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text>.
7. Про звернення громадян : Закон України від 03.10.1996. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
9. Про прокуратуру : Закон України в редакції від 11.07.2021 №1697-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
10. Висновок Венеціанської комісії щодо проєкту Кримінального процесуального кодексу України від 02.11.2011. URL: <https://rm.coe.int/16802e707c>.
11. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
12. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Генерального прокурора України від 17.08.2012 № 69 : наказ ГПУ від 06.04.2016 р. № 140. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0140900-16>.
13. Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування : лист Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 09.11.2012 № 1640/0/4-12. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1640740-12#Text>.
14. Про затвердження Змін до Положення про порядок ведення Єдиного

реєстру досудових розслідувань : наказ ГПУ від 22.05.2017 р. № 147. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0720-17>.

15. Про затвердження Змін до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань : наказ ГПУ від 31.01.2019 № 16. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0179-19>.

16. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0937-17>.

17. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : наказ МВС справ України від 23.05.2017 № 440. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0750-17>.

18. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ МВС України від 27.04.2020 № 357. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0443-20>.

19. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення : наказ Генерального прокурора України від 30.06.2020 № 298. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0298905-20>.

20. Про затвердження Положення про здійснення установами фінансового моніторингу : постанова Національного банку України від 28.07.2020 № 107. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/PB20167.html.

21. Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України : наказ МВС України від 20.05.2020 № 405. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-20#Text>.

22. Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань (із змінами, внесеними згідно з наказами Генеральної прокуратури № 147 від 22.05.2017, №16 від 31.01.2019 р.) : наказ ГПУ № 139 від 06.04.2016. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0680-16>.

23. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : наказ МВС України від 08.02.2019 №100. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>.

24. Про затвердження Порядку внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу : постанова Кабінету Міністрів України від 11.01.2012 № 15. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2012-%D0%BF#Text>.

25. Про затвердження Порядку дій уповноважених службових осіб органів Державної прикордонної служби України під час затримання осіб,

підозрюваних у вчиненні злочину : наказ МВС України від 10.05.2018. №386. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0834-18>.

26. Про затвердження Порядку дій уповноважених службових осіб органів Державної прикордонної служби України під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину : наказ МВС України від 10.05.2018. № 386. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0834-18>.

27. Про затвердження Порядку електронної інформаційної взаємодії Офісу Генерального прокурора та Міністерства внутрішніх справ України : наказ ОГП/МВС від 22.11.2021 № 371/846. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0371905-21#Text>.

28. Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою : постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-%D0%BF#Text>.

29. Про затвердження Порядку надсилання інформації про осіб у кримінальних провадженнях та електронних копій судових рішень щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення : наказ ГПУ від 14.08.2014 № 82/108. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0082900-14>.

30. Про організацію діяльності органів прокуратури з питань ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, статистики та її аналізу : наказ ГПУ 16.10.2015 № 275. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0275900-15>.

31. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні : наказ ГПУ від 30.09.2021 № 309. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0309905-21>.

32. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 06.07.2017 № 570. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0918-17>.

33. Постанова Верховного Суду від 01.03.2018 у справі № 760/13866/15-к (провадження № 51-927км18). URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72642008>.

34. Постанова Верховного Суду від 04.09.2019 у справі № 823/88/17. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84014125>.

35. Постанова Верховного Суду від 04.12.2019 у справі № 752/13790/15-к (провадження № 51-5283км18). URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86162498>.

36. Постанова Верховного Суду від 21.01.2020 у справі № 381/2316/17 (провадження № 51-2344км19) URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87179214>.

37. Постанова Верховного Суду від 25.08.2021 у справі № 663/267/19 (провадження № 51-3344км20). URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99277907>.

38. Постанова Верховного Суду від 27.06.2018 у справі № 759/14909/15-

к. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75068755>.

39. Постанова Верховного Суду від 30.09.2021 р. у справі № 556/450/18 (провадження № 51-4229км20). URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100109396>.

40. Постанова Вищої Палати Верховного Суду від 05.12.2018 у справі № 826/2253/18. URL : <https://verdictum.ligazakon.net/document/78750862>.

41. Постанова Вищої Палати Верховного Суду від 13.03.2019 у справі №813/1596/18. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/80783382>.

42. Постанова Вищої Палати Верховного Суду від 16.10.2019 у справі № 640/21519/18. URL : <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/85174578>.

43. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 08.02.2018 у справі №754/5978/16-к. URL : <https://verdictum.ligazakon.net/document/72243400>.

44. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 12.04.2018 у справі № 758/13581/15-к. URL : https://protocol.ua/ru/postanova_kks_vp_vid_12_04_2018_roku_u_spravi_758_13581_15_k/.

45. Постанова Касаційного кримінального суду від 14.04.2020 № 761/34909/17. URL : <https://verdictum.ligazakon.net/document/88904111>.

46. Постанова Касаційного кримінального суду від 15.02.2021 у справі № 133/3337/19 (провадження № 51-453кмо20). URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95042418> 1.6.

47. Постанова Касаційного кримінального суду від 22.02.2021 р. у справі № 754/7061/15 (провадження № 51-4584кмо18). URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95139651>.

48. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 30 липня 2019 року, у справі № 127/20981/17. URL : https://protocol.ua/ua/postanova_kks_vp_vid_30_07_2019_roku_u_spravi_127_20981_17.

49. Справа ЄСПЛ: «Доронін проти України», заява № 16505/02. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_663.

50. Справа ЄСПЛ: «Ничипорук і Йонкало проти України» 21.04.2011. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_683.

51. Узагальнення ВССУ з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування». URL : <https://ips.ligazakon.net/document/VRR00212/>

52. Узагальнення про практику розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування : лист Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ від 12.01.2017 № 9-49/0/4-17. URL : https://protocol.ua/ru/vssu_uzagalnennya_pro_praktiku_rozglyadu_skarg_na_rishennya_dii_chi_bezdiyalnist_organiv_dosudovogo_rozsliduvannya/

53. Ухвала Колегії суддів Першої судової палати Касаційного

кримінального суду Верховного Суду від 16.02.2021 у справі № 204/6541/16-к (провадження № 51-2172км19). URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95533196>.

Спеціальна література

1. Барабаш Т. М. Проблемні питання етапності досудового розслідування в кримінальному провадженні України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 5. С. 115-119.

2. Гаркуша А. Г. Проблемні аспекти затримання особи в порядку ст. 298² КПК України. *Протидія економічній злочинності: теоретичний, методичний та практичний аспект : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 4 груд. 2020 р.)* Дніпро : ДДУВС. 2020. С. 36-42.

3. Захарко А. В., Рогальська В. В. Затримання у кримінальному провадженні : навч. посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 224 с.

4. Лук'янчиков Є. Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів : монограф. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 360 с.

5. Михайленко В. Проблеми судового контролю при оскарженні бездіяльності щодо внесення відомостей у ЄРДР. *Юридична газета*. URL : <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/problemi-sudovogo-kontrolyu-pri-oskarzhenni-bezdiyalnosti-shchodo-vnesennya-vidomostey-u-erdr.html>.

6. Рогальська В. В. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. *Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 р.: кримінально-правові та процесуальні аспекти : тези доп. та повідомлень учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 19-20 верес. 2013 р.)*. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. С. 349-352.

7. Рогальська В. В. Затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді: процесуальні аспекти. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 2. С. 198-201.

8. Рогальська В. В. Повноваження та алгоритм дій працівників органів Національної поліції під час затримання особи без ухвали слідчого судді. *Юридична наука: сучасний стан, перспективи, інновації : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 7 груд. 2016 р.)*. Кривий Ріг : КФ ДДУВС, 2016. С. 35-39.

9. Рогальська В. В., Солдатенко О. А., Лазарева Д. В. та ін. Затримання особи без ухвали слідчого судді працівниками національної поліції: метод. рекомендації. Дніпро : ДДУВС, 2018. 61 с.

10. Сімонович Д. В. Доктринальні засади структури та системності кримінального процесу України: стадії та окремі провадження : монограф. Харків : В справі, 2016. 532 с.

11. Чернявський С. С., Цуцкірідзе М. С., Дударець Р. М. Досудове розслідування кримінальних проступків : метод. рекомендації. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 160 с. URL : <http://elar.naiiau.kiev.ua/handle/123456789/17591>.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ДОБІРКА ОКРЕМИХ ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ЗАСТОСУВАНЬ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА НА ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Затримання особи та особистий обшук затриманої особи до внесення відомостей до ЄРДР не є порушенням норм кримінального процесуального законодавства.

Так? ВС в своїй ухвалі від 16 лютого 2021 року у справі № 204/6541/16-к (провадження № 51-2172км19) зазначив «що затримання і особистий обшук затриманої особи може відбуватися до внесення відомостей у ЄРДР ... адже затримання без дозволу суду є непередбачуваною подією, тому вимога до органу правопорядку внести відомості до ЄРДР до такої події є нереалістичною ... Особистий обшук затриманої особи є необхідним, крім фіксації доказів правопорушення, також для забезпечення безпеки як осіб, що затримують, так і інших осіб, включаючи саму затриману особу. Тому проведення особистого обшуку не може відкладатися до внесення відомостей до ЄРДР... Внесення чи невнесення відомостей до ЄРДР на час затримання та особистого обшуку особи не може бути умовою законності затримання і, відповідно, фактором, який визначає допустимість доказів, отриманих під час такого обшуку»¹⁰².

Ухвали слідчих суддів за результатами розгляду скарг на бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, що постановлені після 17.06.2020 р. (дата ухвалення Конституційним Судом України рішення про визнання такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положень ч. 3 ст. 307 КПК (Рішення КСУ від 17.06.2020 р. № 4-р(П)/2020), підлягають оскарженню в апеляційному порядку.

Якщо така ухвала слідчого судді постановлена до 17.06.2020 р. і на час ухвалення Рішення КСУ від 17.06.2020 р. № 4-р(П)/2020 ще не закінчився строк апеляційного оскарження особою ухвали слідчого судді за результатами розгляду скарги на бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, встановлений у п. 3 ч. 2 та ч. 3 ст. 395 КПК, то така особа має право

¹⁰² Ухвала Верховного Суду України від 16 лютого 2021 року № 204/6541/16-к (провадження № 51-2172км19). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95533196>

оскаржити вказану ухвалу слідчого судді в апеляційному порядку Підстави розгляду кримінального провадження ОП: необхідність відступити від висновків про застосування норм кримінального процесуального закону в подібних правовідносинах, викладених відповідно в постановках ВС від 28.10.2020 р. (справа № 133/136/20, провадження № 51-3975км20) та від 01.10.2020 р. (справа № 454/2083/13-к, провадження № 51-6914ск18).

Предмет перегляду: питання оскарження в апеляційному порядку ухвал слідчого судді за результатами розгляду скарги на бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, відповідно до рішення КСУ № 4-р(II)/2020 у справі за конституційною скаргою ОСОБА_2 щодо відповідності Конституції (конституційності) окремих положень ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 309 КПК, ухвалене 17.06.2020 р. Обґрунтування позиції ОП: враховуючи положення ч.ч. 1,3 ст. 9 КПК і ст.ст. 151², 152 Конституції, ухвалення рішення КСУ, яким закони, інші акти або їх окремі положення визнаються неконституційними, є юридичним фактом, який слугує підставою для виникнення, зміни або припинення кримінально-процесуального правовідношення.

Від 17.06.2020 р. КСУ ухвалив Рішення № 4-р(II)/2020, відповідно до якого визнано такими, що не відповідають Конституції (є неконституційними), положення ч. 3 ст. 307 КПК щодо заборони оскарження ухвали слідчого судді за результатами розгляду скарги на бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення.

Тобто вказане положення ч. 3 ст. 307 КПК втратило чинність з дня ухвалення КСУ цього Рішення. Із матеріалів провадження за касаційною скаргою ОСОБА_1 вбачається, що ухвалою слідчого судді місцевого суду відмовлено в задоволенні його скарги на бездіяльність слідчого та начальника СВ відділу поліції щодо невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, зобов'язання внести відомості про кримінальне правопорушення до ЄРДР. Не погоджуючись із ухвалою слідчого судді, ОСОБА_1 подав апеляційну скаргу, в якій просив її скасувати та постановити нову ухвалу про задоволення вимог скарги. Тобто перед апеляційним судом ставилося питання про перевірку ухвали слідчого судді, яка була постановлена до ухвалення КСУ зазначеного вище Рішення і відповідно до редакції ч. 3 ст. 307 КПК, що діяла на момент постановлення відповідної ухвали, не підлягала оскарженню в апеляційному порядку.

На думку ОП, для вирішення питання про наявність у певної особи в кожному конкретному випадку права апеляційного оскарження ухвали слідчого судді за результатами розгляду скарги на бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення, на підставі Рішення КСУ № 4-р(II)/2020 р. визначальними є межі строку апеляційного оскарження такої ухвали. Тобто у

цьому випадку слід з'ясувати, чи припадають межі строку апеляційного оскарження такої ухвали на час ухвалення та набрання чинності зазначеним Рішенням КСУ, чи строк апеляційного оскарження закінчується ще до дня ухвалення Рішення КСУ. Як вбачається із матеріалів провадження, 02.07.2020 р., тобто поза межами строку апеляційного оскарження, особа, посилаючись на Рішення КСУ від 17.06.2020 р. № 4-р(П)/2020, подала апеляційну скаргу на ухвалу слідчого судді місцевого суду, в якій просила поновити строк на оскарження ухвали як такий, що пропущений з поважних причин, та скасувати ухвалу слідчого судді місцевого суду.

Враховуючи наведене вище, апеляційний суд дійшов правильного висновку, що у відкритті провадження за апеляційною скаргою ОСОБА_1 на ухвалу слідчого судді місцевого суду слід відмовити. Висновок: оскарженню в апеляційному порядку підлягають ухвали слідчого судді за результатами розгляду скарги на бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, які постановлені після визнання неконституційними положень ч. 3 ст. 307 КПК, тобто з 17.06.2020 р. Якщо така ухвала слідчого судді постановлена до 17.06.2020 р. і на час ухвалення Рішення Другого сенату КСУ від 17.06.2020 р. № 4-р(П)/2020 та набрання ним чинності ще не закінчився встановлений у п. 3 ч. 2 та ч. 3 ст. 395 КПК строк апеляційного оскарження певною особою ухвали слідчого судді за результатами розгляду скарги на бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, то в такій особі виникає право апеляційного оскарження вказаної ухвали слідчого судді¹⁰³.

Підставою початку досудового розслідування є не будь-які прийняті та зареєстровані заяви, повідомлення, а лише ті з них, з яких вбачаються вагомі обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, короткий виклад яких разом із прізвищем, ім'ям, по батькові (найменуванням) потерпілого або заявника, серед іншого, вноситься до ЄРДР. У разі надходження до органів поліції анонімних листів, що містять відомості про вчинені кримінальні правопорушення, їх реєстрація здійснюється лише в підрозділах документального забезпечення, після чого вони передаються за резолюцією керівника органу поліції або особи, яка виконує його обов'язки, до структурних підрозділів для використання в розкритті злочинів.

Таку правову позицію ВС виклав у постанові від 30.09.2021 р. у справі № 556/450/18 (провадження № 51-4229км20), в якій було зазначене наступне:

3.4.1. Підставою початку досудового розслідування є не будь-які прийняті та зареєстровані заяви, повідомлення, а лише ті з них, в яких

¹⁰³ Постанова Верховного Суду України від 15 лютого 2021 року № 133/3337/19 (провадження № 51-453км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95042418>

містяться достатні дані, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, за наслідками чого слідчий, прокурор приймає рішення про початок досудового розслідування шляхом внесення відповідних відомостей до ЄРДР. Анонімна заява не реєструється як підстава для відкриття кримінального провадження, а лише є підставою для перевірки викладеної в ній інформації, після чого відомості до ЄРДР може бути внесено за рапортом працівника поліції, який встановив наявність ознак кримінального правопорушення згідно з інформацією, що міститься у заяві чи повідомленні.

Обставини справи: органом досудового розслідування ОСОБА_1 обвинувачувався в тому, що він за невстановлених досудовим розслідуванням обставин, діючи умисно, незаконно придбав психотропну речовину, метамфетамін, яку незаконно зберігав з метою подальшого збуту у серпні 2017 р. Надалі ОСОБА_1, перебуваючи в кафе, незаконно збув за 500 грн зазначену психотропну речовину масою 0,0224 г залегенованої особі ОСОБА_2. Крім того, згідно з обвинувальним актом, ОСОБА_1 за невстановлених досудовим розслідуванням обставин, діючи умисно, незаконно придбав метамфетамін та зберігав його з метою збуту. Надалі ОСОБА_1, перебуваючи в кафе, повторно незаконно збув за 500 грн зазначену психотропну речовину масою 0,1646 г залегенованої особі ОСОБА_2.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: за вирокom місцевого суду ОСОБА_1 визнано невинуватим у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч.ч. 1-2 ст. 307 КК, та виправдано у зв'язку з недоведеністю його вини у вчиненні інкримінованих кримінальних правопорушень. Як було встановлено судом, внесення відомостей до ЄРДР було здійснено на підставі анонімного звернення на адресу керівника місцевої прокуратури, у якому не було зазначено конкретних обставин, які би свідчили про наявність ознак злочину, а лише загальне повідомлення від імені жителів селища про незаконний збут наркотичних засобів ОСОБА_1 та іншими особами. Суд дійшов висновку, що таке звернення, зміст якого не відповідає вимогам ч. 5 ст. 214 КПК, у цьому випадку не могло бути безальтернативною підставою для внесення відомостей про кримінальне правопорушення щодо ОСОБА_1 до ЄРДР та, відповідно, початку досудового розслідування. Апеляційний суд залишив без зміни цей вирок.

Позиція ККС: залишено без зміни ухвалу апеляційного суду. Обґрунтування позиції ККС: за змістом ст. 214 КПК підставою для внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР та початку досудового розслідування є подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або самостійне виявлення слідчим, прокурором з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення. Слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення. Відмова у прийнятті та реєстрації

заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається.

Разом із цим слідчий, прокурор після прийняття та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, виходячи з їх змісту, має перевірити достатність даних, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, за наслідками чого ним приймається рішення про початок досудового розслідування шляхом внесення відповідних відомостей до ЄРДР. Таким чином, підставою початку досудового розслідування є не будь-які прийняті та зареєстровані заяви, повідомлення, а лише ті з них, з яких вбачаються вагомні обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, короткий виклад яких разом із прізвищем, ім'ям, по батькові (найменуванням) потерпілого або заявника, серед іншого, вноситься до ЄРДР. У разі надходження до органів поліції анонімних листів, що містять відомості про вчинені кримінальні правопорушення, їх реєстрація здійснюється лише в підрозділах документального забезпечення, після чого вони передаються за резолюцією керівника органу поліції або особи, яка виконує його обов'язки, до структурних підрозділів для використання в розкритті злочинів (п. 13 Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затвердженої наказом МВС від 06.11.2015 р. № 1377, яка була чинною станом на час проведення досудового розслідування у цьому кримінальному провадженні). Тобто, як зазначив суд у вирокі, анонімна заява не реєструється як підстава для відкриття кримінального провадження, а лише є підставою для перевірки викладеної в ній інформації, після чого відомості до ЄРДР може бути внесено за рапортом працівника поліції, який встановив наявність ознак злочину у заяві чи повідомленні.

Аргументи прокурора, наведені в касаційній скарзі, про необґрунтоване посилання суду на зазначену вище Інструкцію, яка регулює ведення обліку заяв та повідомлень в органах поліції, тоді як відомості про кримінальне правопорушення у цьому кримінальному провадженні було внесено до ЄРДР прокурором, жодним чином не спростовують наведених вище висновків, оскільки сам по собі зміст вказаного анонімного повідомлення, на підставі якого розпочато досудове розслідування, не відповідає вимогам ч. 5 ст. 214 КПК. До того ж порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах прокуратури України заяв, повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, як і зазначена Інструкція, також не передбачає безумовного внесення відомостей до ЄРДР про кримінальні правопорушення при надходженні анонімної заяви чи повідомлення. Можливість подати заяву або повідомлення про кримінальне правопорушення без зазначення прізвища, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника передбачена для кримінальних правопорушень, які віднесені до підслідності ДБР. Такі заяви і повідомлення розглядаються за умови, що відповідна інформація стосується конкретної особи або містить фактичні дані про вчинення тяжкого чи

особливо тяжкого злочину, які можуть бути перевірені (ст. 8 Закону України «Про Державне бюро розслідувань»).

Крім того, за приписами ч. 3 ст. 214 КПК (у редакції, яка діяла на момент проведення процесуальних дій у цьому кримінальному провадженні) здійснення досудового розслідування до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не допускається і тягне за собою відповідальність, встановлену законом. Тобто, за загальним правилом, слідчі (розшукові) дії, НСРД можуть проводитися лише в розпочатому кримінальному провадженні, відомості про яке внесені до ЄРДР, та не можуть проводитися після закінчення строків досудового розслідування. Будь-які слідчі (розшукові) дії, проведені з порушенням цього правила, є недійсними, а здобуті внаслідок них докази – недопустимими (ч. 3 ст. 214, ч. 8 ст. 223, ст. 219 КПК). Проте зазначених вимог закону стороною обвинувачення не дотримано. Як убачається з матеріалів кримінального провадження, 27.06.2017 р. до ЄРДР було внесено відомості про кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 307 КК, за фактом збуту наркотичних речовин жителями селища. Надалі 10.01.2018 р. на підставі рапорту оперуповноваженого ВП до ЄРДР було внесено відомості за правовою кваліфікацією ч. 2 ст. 307 КК про те, що 10.01.2018 р. у ході проведення оперативної закупки по матеріалам кримінального провадження, внесеного до ЄРДР, ОСОБА_1 збув за 500 грн залегенованої особі речовину, зовні схожу на метамфетамін. Однак відомості про вчинення ОСОБА_1 кримінального правопорушення, яке, згідно з обвинувальним актом, мало місце 07.08.2017 р., в умовах проведення контролю за вчиненням злочину, виходячи із наявних у матеріалах справи даних, до ЄРДР не було внесено, що дає підстави вважати, що до обвинуваченого була застосована неналежна правова процедура¹⁰⁴.

Визначення керівником органу досудового розслідування слідчого на підставі процесуального документа – доручення, а не постанови, не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: за вирокком місцевого суду ОСОБА_1 засуджено за ч. 1 ст. 121 КК. Апеляційний суд залишив вказаний вирок без зміни. Засуджений у касаційній скарзі, зокрема, вказує, що досудове розслідування у кримінальному провадженні здійснювалося неповноважним слідчим, оскільки в матеріалах справи відсутня постанова керівника органу досудового розслідування про призначення слідчого для здійснення досудового розслідування, а тому він вважає, що всі зібрані у справі докази є недопустимими. Позиція ККС: залишено без зміни судові рішення щодо ОСОБА_1. Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів визнала безпідставними вказані вище доводи засудженого. У матеріалах цього кримінального провадження відсутня постанова керівника органу досудового розслідування про визначення слідчого, але міститься письмове доручення 04.11.2018 р., яким

¹⁰⁴ Постанова Верховного Суду України від 30 вересня 2021 року № 556/450/18 (провадження № 51-4229км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100109396>.

начальник СВ ВП ГУНП доручає старшому слідчому цього відділу провести досудове розслідування у цьому кримінальному провадженні, а 06.11.2018 р. аналогічним дорученням здійснення досудового розслідування доручено іншому слідчому. З урахуванням того, що порядок визначення прокурора і слідчого в конкретному кримінальному провадженні врегульований у чинному КПК у різних статтях, але ці норми містять схожі формулювання, колегія суддів направила це кримінальне провадження на розгляд ОП для вирішення питання, зокрема, щодо подібності правовідносин в питаннях порядку призначення (визначення) слідчого (як у цій справі) та призначення (визначення) прокурора (що було предметом розгляду, ОП у справі № 754/7061/15).

Ухвалою ОП від 10.06.2021 р. кримінальне провадження, що розглядається було повернуто для розгляду колегією суддів. ОП, зокрема, зауважила, що порушені у вказаних кримінальних провадженнях правові питання є очевидно відмінними. На обґрунтування такої позиції ОП вказала, що в її рішенні від 22.02.2021 р. сформульовано правовий висновок у результаті розгляду правової ситуації, яка була обумовлена відсутністю у матеріалах досудового розслідування постанови про призначення прокурора або ж відсутністю підпису прокурора на такій постанові. У ньому не ставилося і не вирішувалося питання про можливість підтвердження повноважень процесуальної особи на участь у досудовому розслідуванні у конкретному кримінальному провадженні іншим (ніж постанова) процесуальним документом – на підставі доручення.

Таким чином, вказаний правовий висновок не містить орієнтирів про альтернативність процесуальних засобів (доручення чи постанова) у питанні підтвердження повноважень різних процесуальних осіб сторони обвинувачення. Окрім того, ОП щодо відсутності подібності правовідносин у вказаних кримінальних провадженнях (у цьому і № 754/7061/15) зауважила на тому, що в них йдеться про різних процесуальних суб'єктів. Так, правовий висновок у постанові ОП від 22.02.2021 р. стосується порядку призначення прокурора у конкретному кримінальному провадженні, тоді як у розглядуваному кримінальному провадженні вказується на визначення слідчого шляхом надання письмового доручення начальника слідчого відділу.

До того ж схожість нормативного регулювання порядку визначення прокурора і слідчого, на думку ОП, не є лише способом закріплення нормативних приписів, які регламентують різні за своїм змістом правовідносини, а тому спосіб правової регламентації не є свідченням однаковості процесуальних статусів та повноважень. Передаючи це кримінальне провадження на розгляд ОП, колегія суддів, зокрема, посилалася на рішення ВС у постановах від 17.03.2021 р. у справі № 281/422/18 (провадження № 51-5167км20) та 24.03.2021 р. у справі № 127/10042/18 (провадження № 51-6058км20), де було вказано на обов'язковість прийняття рішення про визначення уповноважених осіб, які здійснюватимуть повноваження слідчих у конкретному кримінальному

провадженні, у формі постанови. Такий висновок колегії суддів, окрім іншого, обґрунтували посиланням на висновок ОП у справі № 754/7061/15.

Разом з тим ОП, повертаючи кримінальне провадження на розгляд колегії суддів, вказала, що наведене ілюструє інтерпретацію при застосуванні колегіями суддів вказаного правового висновку, оскільки у змісті зазначених судових рішень визнається лише узгодженість правового висновку з розглядуваними правовідносинами, а отже, йдеться про тенденцію в застосуванні, а не вказівку на ідентичність. Отже, зважаючи на наведені висновки ОП, викладені в ухвалі від 10.06.2021 р., колегія суддів, розглядаючи доводи касаційної скарги засудженого в цій частині, доходить такого висновку.

Огляд судової практики ККС ВС у ст. 110 КПК, на яку посилається ОСОБА_1, дійсно зазначено, що рішення слідчого, прокурора приймається у формі постанови. Однак за змістом п.п. 8, 17 ч.1 ст.3 цього Кодексу керівник органу досудового розслідування і слідчий є самостійними суб'єктами, повноваження яких визначені в окремих статтях КПК (ст. ст. 39, 40). Положення ст. 110 КПК не містять імперативних приписів про те, що керівник органу досудового розслідування приймає своє рішення у формі постанов. Повноваження керівника органу досудового розслідування визначати слідчого (слідчих), який здійснюватиме досудове розслідування, у формі письмового «доручення», яке містить ті самі реквізити, що й постанова, зокрема: посада особи керівника органу досудового розслідування, час і місце складання доручення, підстави для його винесення (ст. 39, 214 КПК), номер кримінального провадження, внесеного до ЄРДР, попередню правову кваліфікацію та вказівки щодо проведення якісного, ефективного і оперативного досудового розслідування (як у цій справі), не суперечить вимогам ст. 39 КПК і є достатнім документом для наділення такого слідчого повноваженнями здійснювати досудове розслідування у конкретному кримінальному провадженні. Прийняття рішення саме у такій письмовій формі (а не у формі постанови) не свідчить, що досудове розслідування здійснювалося неуповноваженою особою, і що отримані під час такого розслідування докази є недопустимими на цих підставах. Ураховуючи викладене, ВС не вважає істотним порушенням вимог процесуального закону (ст. 412 КПК) визначення керівником органу досудового розслідування слідчого на підставі процесуального документа – доручення¹⁰⁵.

¹⁰⁵ Постанова Верховного Суду України від 25 серпня 2021 року № 663/267/19 (провадження № 51-3344км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99277907>

Рішення про призначення прокурора (групи прокурорів) для здійснення процесуального керівництва у конкретному кримінальному провадженні повинно прийматись у формі постанови та відповідати вимогам ст. 110 КПК, тобто така постанова має міститись у матеріалах досудового розслідування та бути підписаною службовою особою, яка її прийняла.

Відсутність зазначеної постанови в матеріалах досудового розслідування або її непідписання керівником відповідного органу прокуратури обумовлює недопустимість доказів, зібраних під час досудового розслідування, як таких, що зібрані під наглядом і процесуальним керівництвом прокурора (групи прокурорів), який не мав на те законних повноважень Підстави розгляду кримінального провадження ОП: у постанові від 19.05.2020 (справа № 490/10025/17) ККС вказано, що КПК не вимагає, щоб кожне рішення, яке приймається у зв'язку з розслідуванням кримінальної справи, викладалося у формі постанови, визначення слідчого чи прокурора не є тим випадком, для якого КПК вимагає винесення постанови, а тому відсутність постанови про визначення певного слідчого або прокурора сама собою не означає, що цей слідчий або прокурор не мав відповідних повноважень. ККС дійшов висновку про необов'язковість постанови для визначення конкретного слідчого або прокурора, яким доручається виконання відповідних повноважень у певній справі.

Однак у постанові від 19.04.2018 р. (справа № 754/7062/15-к) ККС дійшов протилежного висновку про те, що постанова про призначення прокурора, якою надаються конкретному прокурору (групі прокурорів) передбачені ст. 36 КПК повноваження в кримінальному провадженні, є обов'язковою, як і підписання відповідною особою, що її винесла. При цьому ККС зауважив, що витяг з ЄРДР за відсутності процесуального рішення керівника органу прокуратури не наділяє прокурора повноваженнями здійснювати нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва. Аналогічна правова позиція висловлена ККС у постановках від 19.09.2018 (справа № 761/20108/15-к) та від 17.12.2019 (справа № 235/6337/18). Таким чином, з метою забезпечення єдності судової практики та формування висновку про застосування ст. ст. 36-37 КПК, зокрема, в питанні наділення повноваженнями прокурора (групи прокурорів) у конкретному кримінальному провадженні, та у зв'язку з необхідністю відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах кримінальне провадження було передано на розгляд ОП.

Обґрунтування позиції ОП: щодо належної процедури визначення прокурора або групи прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні, ККС вказав, що керівник органу прокуратури визначає прокурора (групу прокурорів), який здійснюватиме повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні, кримінальним процесуальним рішенням, яке утворює, змінює

чи припиняє права і обов'язки, тобто має правові наслідки, в конкретному кримінальному провадженні з його початку до завершення та за процесуальною формою має бути передбачено (встановлено) КПК.

Надання прав, покладення обов'язків та визначення обсягу відповідальності за своєю юридичною природою потребує письмової форми заради уникнення суб'єктивізму та забезпечення правової визначеності. Хоча ст. 37 КПК і не передбачає для керівника органу прокуратури специфічної форми рішення про визначення прокурора (групи прокурорів), який здійснюватиме повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні, така процесуальна форма вбачається із тлумачення положень ст. 110 КПК у взаємозв'язку із положеннями ч. 5 ст. 36 КПК.

Відповідно до останньої норми Генеральний прокурор, керівник обласної прокуратури, їх перші заступники та заступники своєю вмотивованою постановою мають право доручити здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування. У свою чергу постанова керівника відповідного органу прокуратури про призначення (визначення) прокурора або групи прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні, має відповідати вимогам ст. 110 КПК, якими, у тому числі, визначено, що постанова слідчого, дізнавача, прокурора виготовляється на офіційному бланку та підписується службовою особою, яка прийняла відповідне процесуальне рішення.

Аналіз Положення про ЄРДР, порядок його формування та ведення, затвердженого наказом Генерального прокурора від 30.06.2020 р. № 298, та ч. 5 ст. 214 КПК вказує на те, що витяг з ЄРДР не може замінити постанову керівника відповідного органу прокуратури про призначення (визначення) прокурора або групи прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні, оскільки він не є кримінально-процесуальним рішенням, яке породжує зазначені правові наслідки в конкретному кримінальному провадженні. Таким чином, за змістом ст.ст. 36, 37, 110 КПК рішення про призначення (визначення) прокурора, який здійснюватиме повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні, та у разі необхідності групи прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні, обов'язково повинно прийматись у формі постанови, яка має міститися у матеріалах досудового розслідування для підтвердження факту наявності повноважень.

Така постанова має відповідати передбаченим КПК вимогам до процесуального рішення в формі постанови, у тому числі бути підписаною службовою особою, яка її прийняла. З приводу наслідків недотримання належної процедури визначення прокурора або групи прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні, ОП вказала, що у випадку здійснення прокурором, який не визначений керівником органу прокуратури як такий, що здійснюватиме процесуальне керівництво у

конкретному кримінальному провадженні, дій, передбачених ст. 36 КПК, вони здійснюються неналежним суб'єктом. Тому відсутність постанови про призначення (визначення) прокурора, який здійснюватиме повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні, та у разі необхідності групи прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні, у матеріалах досудового розслідування або її непідписання керівником відповідного органу прокуратури обумовлює недопустимість доказів, зібраних під час досудового розслідування, як таких, що зібрані під наглядом і процесуальним керівництвом прокурора (прокурорів), який не мав на те законних повноважень.

Апеляційний суд, розглядаючи кримінальне провадження за апеляційною скаргою захисника ОСОБА_1, дійшов висновку, що докази обвинувачення є недостатніми для визнання ОСОБА_1 винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 358 КК, та наявні підстави, передбачені п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК, для закриття кримінального провадження, а саме: ОСОБА_1 висунуто обвинувачення без повідомлення про підозру, тобто без дотримання встановленої кримінальним процесуальним законом процедури та за відсутності належних даних про повноваження прокурора ОСОБА_5, яка затвердила обвинувальний акт, а тому докази у кримінальному провадженні визнано недопустимими. Ухвала апеляційного суду відповідає вимогам ст.ст. 370, 419 КПК.

Висновок: за змістом ст. ст. 36, 37, 110 КПК рішення про призначення (визначення) прокурора, який здійснюватиме повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні, та у разі необхідності групи прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні, обов'язково повинно прийматись у формі постанови, яка має міститись у матеріалах досудового розслідування для підтвердження факту наявності повноважень. Така постанова має відповідати передбаченим КПК вимогам до процесуального рішення в формі постанови, у том числі бути підписаною службовою особою, яка її прийняла. Відсутність зазначеної постанови в матеріалах досудового розслідування або її непідписання керівником відповідного органу прокуратури обумовлює недопустимість доказів, зібраних під час досудового розслідування, як таких, що зібрані під наглядом і процесуальним керівництвом прокурора чи прокурорів, який (які) не мав на те законних повноважень¹⁰⁶.

¹⁰⁶ Постанова Верховного Суду України від 22 лютого 2021 року № 754/7061/15 (провадження № 51-4584кмо18). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95139651>

Додаток 1
до Порядку ведення ЄО в органах (підрозділах)
поліції заяві повідомлень про кримінальні
правопорушення та інші події

ПАМ'ЯТКА

щодо порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події

1. Згідно з п. 5 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» поліція здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події. Заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення незалежно від місця і часу їх скоєння, повноти отриманих відомостей і форми подання, а також особи заявника реєструють цілодобово уповноважені службові особи центрального органу управління поліцією, головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві, їх територіальних (відокремлених) підрозділах (управліннях, відділах, відділеннях) поліції, міжрегіональних територіальних органах Національної поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділах, до яких звернулася особа чи надійшло повідомлення.

2. Заяви чи повідомлення фізичних або юридичних осіб про вчинення кримінального правопорушення та іншу подію можуть бути усними/письмовими. Усні заяви про кримінальні правопорушення заносяться до протоколу прийняття заяви про кримінальне правопорушення чи іншу подію.

Цей протокол підписують заявник та службова особа органу (підрозділу) поліції, яка прийняла заяву. Особу, яка подає заяву чи повідомляє про кримінальне правопорушення, попереджають про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, передбачену ст. 383 КК України, що вона засвідчує власним підписом, крім випадків надходження заяви або повідомлення поштою чи зв'язком іншого виду.

3. Уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції після отримання заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, зобов'язана внести відповідні відомості до інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України», а за відсутності технічних можливостей – до журналу єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

4. Відповідно до положень ст. 60 КПК України заявник має право: отримати від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію (талон); отримати витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань; подати на підтвердження своєї заяви речі та документи; отримати інформацію про закінчення досудового розслідування.

Додаток 2

до Порядку ведення єдиного обліку
в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень
про кримінальні правопорушення та інші події
Місце для штампів реєстрації (пункт 1 розділу II)

ПРОТОКОЛ прийняття заяви про кримінальне правопорушення та іншу подію

_____ (місце складення)

_____ (дата і час складення)

_____ (слідчий, прокурор, інша посадова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, назва органу (підрозділу) поліції, прізвище, ініціали) у присутності осіб:

_____ (їх прізвища, імена, по батькові, дати народження, місця проживання)

дотримуючись вимог статей 60, 104, 214 Кримінального процесуального кодексу України, прийняв усну заяву від

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, посада, місця роботи і проживання заявника, контактний телефон, документ, що посвідчує особу)
про

_____ (кримінальне правопорушення)

Гр. _____ (прізвище, ініціали заявника)

попереджено про о кримінальну відповідальність згідно зі статтею 383 Кримінального кодексу України за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину.

_____ (підпис заявника)

Гр. _____ (прізвище, ініціали заявника)

роз'яснено права заявник відповідно до статті 60 Кримінального процесуального кодексу України, а саме про те, що він (вона) має право:

- отримати від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію;
- отримати витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- подати на підтвердження своєї заяви речі та документи;
- отримати інформацію про закінчення досудового розслідування.

_____ (підпис заявника)

Гр. _____ заявив(ла):
_____ (прізвище, ініціали)

Методичні рекомендації

1. Обставини (дата, час, місце) _____

2. Якої матеріальної шкоди завдано протиправними діями, на яку суму, яким способом злочинці заволоділи майном (проникнення в житло чи інше приміщення, напад, вимагання, обман чи зловживання довірою, інше); якщо проникнення, то яким шляхом (злам запірних пристроїв, підбір ключа, виставлення вікна, через квартиру, іншим способом); яке майно викрадено, де воно знаходилося, наявність документів, які підтверджують право власності на втрачене (пошкоджене) майно, його вартість, прикмети, коли і де придбано _____

3. Чи застосовувалося фізичне насильство або погроза його застосування, у чому це конкретно проявлялося, які предмети (ніж, пістолет, газовий балончик, палиця тощо) використовувалися під час нападу; якщо було вимагання майна чи права на нього або вчинення будь-яких дій майнового характеру з погрозою застосування насильства, заподіяння тілесних ушкоджень, пошкодження майна тощо, в чому конкретно проявлялися такі дії _____

4. Чи заподіяно кому-небудь тілесні ушкодження, до якого закладу охорони здоров'я звертався(лася), його місцезнаходження, чи перебував(ла) на стаціонарному або амбулаторному лікуванні _____

5. Чи є посилання на обставини вчинення кримінального правопорушення, які можуть свідчити про мотиви нетерпимості (расова, національна належність, релігія чи переконання тощо) _____

6. Чи бачив(ла) особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, чи може її впізнати, за якими прикметами _____

7. Чи підозрює когось у вчиненні кримінального правопорушення (якщо так, то зазначити, з якої причини, а також відомості про цю особу) _____

8. Чи були очевидці вчинення кримінального правопорушення, що відомо про них _____

Заявник зазначив _____
(власноруч написати про ознайомлення та правильність викладених даних)

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище заявника)

Заяву прийняв:

(слідчий, інша посадова особа органу (підрозділу) поліції, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, посада, підпис, прізвище, ініціали)

_____ 20__ року

Додаток 3
до Порядку ведення єдиного обліку в
органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень
про кримінальні правопорушення та інші події
(пункт 3 розділу II)

ШТАМП
реєстрації заяв і повідомлень
про кримінальні правопорушення та інші події

ЗАРЕЄСТРОВАНО
в інформаційно-телекомунікаційній системі
«Інформаційний портал Національної поліції України»
(журналі єдиного обліку)

(орган (підрозділ) поліції)

_____ 20__ року № _____
(дата реєстрації) (реєстраційний номер)

Уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції

(підпис, прізвище)

Додаток 4
до Порядку ведення єдиного обліку в органах
(підрозділах) поліції заяв і повідомлень про
кримінальні правопорушення та інші події
(пункт 4 розділу II)

ЖУРНАЛ
єдиного обліку заяв і повідомлень
про кримінальні правопорушення та інші події

(найменування органу (підрозділу) поліції)

Розпочато ____ 20__ р.
Закінчено ____ 20__ р.
Інвентарний № _____
Термін зберігання – _____ р.

1	2	3	4	5	6	7	8
№ з/п	Дата, час (година, хвилина) надходження заяви чи повідомлення	Прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання, телефон заявника (місцезнаходження), найменування, телефони підприємства, установи, організації	Стислий зміст заяви чи повідомлення (час, місце, обставини)	Заходи, ужиті за заявою чи повідомленням уповноваженою службовою особою органу (підрозділу) поліції (склад слідчо-оперативної групи (оперативної групи), час виїзду та прибуття на місце події; відомості про речі, документи, майно; вид охорони об'єкта, наявність сигналізації, хімічної пастки; інші суттєві відомості)	Прізвище, ім'я, по батькові, посада, ким, кому доручено розгляд заяви чи повідомлення (дата, година, хвилина)	Дата, час (година, хвилина), посада, прізвище і підпис особи, яка отримала заяву чи повідомлення для розгляду	Відомості про результати розгляду заяви чи повідомлення (дата, година, внесення заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, номер ІТС ПНП (журналу ЄО) органу (підрозділу) поліції, у якому зареєстровано заяву чи повідомлення, номер протоколу про адміністративне правопорушення)

(Друкується на звороті титульного аркуша журналу)

ПОЯСНЕННЯ

щодо ведення журналу єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події

1. Журнал єдиного обліку ведеться лише в разі тимчасової відсутності технічних можливостей унесення таких відомостей до інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України».

2. У журналі єдиного обліку реєструються заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли до органів (підрозділів) поліції.

3. Інформацію уповноважена службова особа реєструє самостійно, без погодження з керівництвом органу (підрозділу) поліції.

4. Правильність ведення журналу єдиного обліку забезпечує уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції. Аркуші в журналі єдиного обліку мають бути пронумеровані, прошнуровані та скріплені печаткою. Записи здійснюються без скорочень, охайно, чорнилом чорного або синього кольору. Виправлення та підтирання не допускаються. Про помилку в записі вчиняється застереження, яке підписує уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції.

5. Заповнюючи графи 2, 5 журналу єдиного обліку слід керуватися такими вимогами:

1) у графі 2 проставляються дата і час надходження заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення та іншу подію безпосередньо до уповноваженої службової особи органу (підрозділу) поліції. Під час внесення до журналу єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли поштою або іншим видом зв'язку або отримані службовою особою органу (підрозділу) поліції під час звернення до нього громадянина, у графі 2 про це робляться відмітки;

2) у графі 5 послідовно зазначаються заходи, ужиті за заявою або повідомленням про кримінальні правопорушення та інші події, зазначаються посадові особи, яким доповідалася інформація, указується, хто конкретно виїжджав на місце події:

- якщо направлялася слідчо-оперативна група (оперативна група), зазначаються дані про всіх поліцейських, які виїжджали, час виїзду та час прибуття на місце події;

- наводяться відомості про об'єкт злочинного посягання, наявність на ньому охорони, сигналізації, хімічної пастки та інші суттєві відомості;

- подається перелік речей, документів, майна, пов'язаних з учиненням правопорушення або іншою подією;

3) у графі 7 зазначаються дата, час (година, хвилина), посада, прізвище,

підпис посадової особи, яка отримала для розгляду заяву, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення та іншу подію;

4) до графи 8 на підставі відомостей, наданих керівником органу досудового розслідування або особою, яка виконує його обов'язки, вносяться відомості про результати розгляду матеріалів, дата, час (година, хвилина) внесення заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Про результати розгляду зареєстрованих у журналі єдиного обліку заяв і повідомлень, у яких немає відомостей, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції негайно зазначає інформацію на підставі письмового повідомлення виконавцем про номер справи, у якій зберігається заява чи повідомлення, або номер протоколу про адміністративне правопорушення, а також номер інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (журналу єдиного обліку) органу (підрозділу) поліції, який поінформовано про вчинення на території його обслуговування кримінального правопорушення чи іншої події.

Додаток 5
до Порядку ведення єдиного обліку в
органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень
про кримінальні правопорушення та інші події
(пункт 4 розділу II)

**ТАЛОН-ПОВІДОМЛЕННЯ ЄДИНОГО ОБЛІКУ № _____
ПРО ПРИЙНЯТТЯ І РЕЄСТРАЦІЮ ЗАЯВИ (ПОВІДОМЛЕННЯ) ПРО
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ІНШУ ПОДІЮ**

Шановний(а) _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Вашу заяву (повідомлення) такого змісту (викладається коротка фабула події): _____

зарєєстровано в інформаційно-телекомунікаційній системі «Інформаційний портал
Національної поліції України» (журналі єдиного обліку) _____ за № _____
(орган (підрозділ) поліції)

Для отримання інформації про результати розгляду заяви (повідомлення) Ви можете
звернутися до органу (підрозділу) поліції за тел. _____

Уповноважена службова особа
органу (підрозділу) поліції

(підпис)

(ініціали, прізвище)

___ _____ 20__ р.

КОРІНЕЦЬ ТАЛОНА-ПОВІДОМЛЕННЯ ЄДИНОГО ОБЛІКУ № _____

Заяву (повідомлення) прийнято від	Посада, звання, прізвище та підпис особи, яка прийняла заяву	Підпис заявника про отримання талона-повідомлення
Прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, дата народження, місце проживання, контактний телефон		

Додаток 6
до Порядку ведення єдиного обліку в
органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень
про кримінальні правопорушення та інші події
(пункт 10 розділу II)

**ЖУРНАЛ
отримання матеріалів єдиного обліку**

(найменування органу (підрозділу) поліції)

Розпочато _____ 20__ р.
Закінчено _____ 20__ р.
Інвентарний № _____
Термін зберігання – _____ р.

№ з/п	Дата реєстрації та № єдиного обліку	Посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка отримала матеріали для розгляду	Дата, час отримання матеріалів, підпис особи, яка їх отримала	Примітка
1	2	3	4	5

(Друкується на звороті титульного аркуша журналу)

ПАМ'ЯТКА

щодо ведення журналу отримання матеріалів єдиного обліку

1. У журналі отримання матеріалів єдиного обліку реєструються всі матеріали єдиного обліку, які внесено до інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (журналу єдиного обліку).

2. Інформацію уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції реєструє самостійно, без погодження з керівництвом органу (підрозділу) поліції.

3. За ведення журналу отримання матеріалів єдиного обліку відповідає уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції.

Аркуші в журналі отримання матеріалів єдиного обліку мають бути пронумеровані, прошнуровані та скріплені печаткою.

Записи здійснюються без скорочень, чорнилом чорного або синього кольору, виправлення і підтирання не допускаються.

4. Заповнюючи графи 2-5 журналу отримання матеріалів єдиного обліку, слід керуватися такими вимогами:

1) у графі 2 зазначаються дата і номер єдиного обліку всіх без винятку заяв і повідомлень, які внесені в інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України» (журналі єдиного обліку);

2) у графі 3 зазначаються посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка отримала матеріали для розгляду згідно з резолюцією керівництва органу (підрозділу) поліції;

3) у графі 4 зазначаються дата, час отримання матеріалів, що засвідчує підписом особа, яка їх отримала.

Додаток 7
до Порядку ведення єдиного обліку в органах
(підрозділах) поліції заяви повідомлень
про кримінальні правопорушення та інші події
(пункт 4 розділу VI)

ЗРАЗОК

<div style="text-align: center;"> <p>НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ П Р И П И С</p> </div> <p>Виданий _____ (займана посада)</p> <p>_____ (найменування підрозділу)</p> <p>_____ (спеціальне звання)</p> <p>_____ (прізвище, ім'я та по батькові)</p> <p>Надає право безперешкодного, цілодобового допуску і перевірки службової діяльності територіальних, відокремлених та мікререгіональних територіальних органів поліції (структурних підрозділів центрального органу управління поліцією, територіальних (мікререгіональних) органів поліції, у тому числі чергових частин, науково-дослідних (навчальних) установ та установ забезпечення), запровадження спеціальних заходів, залучення техніки та особового складу, вивчення якості організації служби, оперативної-розшукової роботи, босздатності, умов і порядку зберігання озброєння, техніки, фінансово-господарської діяльності, діловодства тощо.</p> <p>Поліцейські зобов'язані надавати пред'явнику припису всебічну допомогу у виконанні покладених на нього обов'язків. Дійсний у разі пред'явлення службового посвідчення.</p> <p>Керівник органу поліції _____ (спеціальне звання) _____ (прізвище, ім'я та по батькові)</p>	<p>НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ</p> <p>ПОЛІЦІЯ</p> <p>П Р И П И С</p>
---	---

Додаток 1
до Положення про Єдиний реєстр досудових
розслідувань, порядок його формування та ведення
(пункт 3 глави 2 розділу I)

**КАРТКА
ПРО КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ (1)**

1.		01																	
	(найменування органу, який розпочав досудове розслідування)	код відомства, орган, регіон, район																	
	Код органу: орган Національної поліції (1), орган безпеки (2), орган, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства (3), прокуратура (4), Національне антикорупційне бюро (5), орган Державного бюро розслідувань (6)																		
2.	Врахувати: основна (1), виділено (2), у кримінальному провадженні, що надійшло для проведення досудового розслідування з іноземних держав (3), кримінальні правопорушення минулих років та щодо яких прийнято рішення (4), кримінальні правопорушення, які на день набрання чинності КПК України 2012 року перебувають у провадженні (5)	02																	
3.	03																		
	Номер кримінального провадження: Орган Національної поліції (1), орган безпеки (2), орган, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства (3), прокуратура (4), Національне антикорупційне бюро (5), орган Державного бюро розслідувань (6)																		

Розділ 1. КЛЮЧ ВВЕДЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДО ЄДР

4.	Дата введення до ЄДР	04																	
	Відомості введено																		
	(прізвище, посада, підпис)																		
	Відомості перевірено																		
	(прізвище, посада, підпис)																		

Розділ 2. ВІДОМОСТІ ПРО КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

5.	№ та дата надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення	05																	
6.	Прізвище		Ім'я		По батькові		потерпілого або заявника												
6.1.	Ідентифікаційний код особи	6.1																	
6.2.	Найменування юридичної особи																		
6.3.	Місце проживання (для юридичної особи – місцезнаходження):																		
7.	Інше джерело , з якого виявлено обставини, які можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення (за Довідником 1)	07																	

Методичні рекомендації

8.	Кримінальне правопорушення, виявлене службою (за Довідником 2) органу (вказати якого)	08
9.	Дата та час учинення правопорушення	09
10.	Досудове розслідування розпочато працівником (за Довідником 2), за результатами перевірки узагальнених матеріалів Держфінмоніторингу (1), Держфінінспекції (2), на підставі рішення суду України про зобов'язання внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР (3), пов'язане з виконанням рішення Європейського суду з прав людини (4).	10 служба (пп. 1-4)
	Дата початку досудового розслідування	дата
10.1.	Установлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення (1), установлено особу, з них неповнолітню (2), не встановлено особу (3)	10.1
11.	Короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення (фабула). Дата, час, адреса, місце, спосіб, знаряддя, засоби, інші особливості вчинення цього правопорушення, розміри збитків, прізвище потерпілого (потерпілих), дані осіб, які вчинили правопорушення, тощо.	
12.	Кваліфікація кримінального правопорушення (КК України 2001 року)	12
12.1.	Кваліфікація злочину (КК України 1960 року)	12.1
12.2.	Кваліфікація кримінального проступку (КК України 2001 року)	12.2
13.	У великих (1), особливо великих (2) розмірах	13
14.	Класифікація кримінальних правопорушень (стаття 12 КК) злочин невеликої тяжкості (1), середньої тяжкості (2), нетяжкий (7), тяжкий (3), особливо тяжкий (4), кримінальний проступок (5)	14
15.	Правопорушення попереджено (статті 14, 15 КК) на стадії готування (1), замаху (2) працівником (за Довідником 2)	15
16.	Додаткові відмітки щодо кваліфікації (за Довідником 9)	16
17.	Кримінальне правопорушення, не пов'язане з охороною навколишнього природного середовища і земельних відносин (1), кримінальне правопорушення, пов'язане з охороною навколишнього природного середовища і земельних відносин (2), у тому числі річки Дніпро, її водосховищ, Дніпровсько-Бузького лиману, їх водоохоронних зон та прибережних смуг (3), з них вчинене на підприємствах, які здійснюють скиди у річку Дніпро, її водосховища та Дніпровсько-Бузький лиман (4)	17

17.1.	Кримінальне правопорушення, пов'язане з проведенням антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил (1), не пов'язане з проведенням антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил (2)	17.1
17.2.	Кримінальне правопорушення, пов'язане з порушенням прав громадян співробітниками правоохоронних органів (1), кримінальне правопорушення, не пов'язане з порушенням прав громадян співробітниками правоохоронних органів (2)	17.2
18.	Предмет кримінально протиправного посягання (за Довідником 6) знаходився у приватній власності громадян (01), власності держави (02), комунальній власності (03), спільній власності (04)	18 код – форма власності
19.	Місце вчинення правопорушення: м. Київ (01), м. Сімферополь (02), м. Севастополь (03), обласний центр (04), місто (05), селище міського типу (06), сільська місцевість (07), за межами населеного пункту (08), у тому числі на автодорогах (09), автомагістралях (10), в межах річки Дніпро, її водосховищ, Дніпровсько-Бузького лиману, їх водоохоронних зон та прибережних смуг (11), територія, приміщення Державної кримінально-виконавчої служби України (27). <i>Для транспортних підрозділів:</i> поїзд далекого сполучення (12), у тому числі пасажирський (13), приміський поїзд (14), вантажний поїзд (15), вокзал (16), зупиночна платформа (17), на повітряному (18), річковому (19), морському (20), магістральному трубопровідному (21), автомобільному (22) транспорті, у сфері автодорожнього комплексу (23), у метрополітені (24), інші на транспорті (25), у зоні проведення антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил (26), на тимчасово окупованій території (28), лінії розмежування (29), блокпосту (30).	19
20.	На закритих об'єктах: УВП (1), ІТТ (2), СІЗО (3), ВК (14), ДСР-ВК (15), ВЦ (16), спецприймальник (4), приймальник-розподільник (5), спецміліція (6), територія військової частини (7), територія житлової зони закритого військового містечка (8), кімната для доставлених чергових частин правоохоронних органів (9), закриті психіатричні лікарні та заклади судово-психіатричної експертизи для осіб, взятих під варту, МОЗ України (10), пункти тимчасового тримання іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні (11), у тому числі нелегальних мігрантів (12), біженців (13)	20
21.	Громадське місце: вулиця (дорога), площа, парк, сквер (01), у тому числі на автомагістралі (02), ринок (03), громадський транспорт (04), інші місця (05) <i>Для транспортних підрозділів:</i> поїзд далекого сполучення (06), літак (07), корабель (08), приміський поїзд (09), вокзал, станція (10), аеровокзал (11), річний, морський вокзал, пристань (12), інші місця (13)	21
22.	Охорона об'єкта: відомча (1), недержавна (2), відсутня (5), інша (6), військова варта (7), військовий патруль (8), підрозділи поліції охорони Національної поліції (9), інші підрозділи Національної поліції (10)	22

Методичні рекомендації

23.	Найменування підприємства , організації, установи, де скоєно правопорушення (код Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань)	23							
24.	Окремі відмітки для військових формувань та об'єднань (за Довідником 12)	24							
25.	Військові формування , органи спеціального призначення, державні органи у сфері оборони, у яких вчинено злочин (за Довідником 11)	25							
26.	Види економічної діяльності , у яких учинено правопорушення (за Довідником 4)	26							
27.	Знаряддя та засоби вчинення правопорушення (за Довідником 5)	27							
28.	Сума матеріальних збитків (розмір шкоди, заподіяної потерпілому) (тис. грн)	28							
28.1.	Установлена сума легалізованих доходів, одержаних кримінально-протиправним шляхом (тис. грн)	28.1							
29.	Сума попереджених збитків (тис. грн)	29							
29.1.	Вилучено предметів кримінально-протиправної діяльності (за Довідником 10)	29.1							
29.1.1.	Тип, серія, № зброї	29.1.1							
29.2.	Сума одержаної неправомірної вигоди (тис. грн)	29.2							
30.	Огляд місця події проводився працівниками (за Довідником 1)	30							
	Відомості про потерпілих:								
31.	Кількість потерпілих: 31								
		з них: жінок	31.1.1						
		неповнолітніх	31.1.2						
		у т.ч. дівчат	31.1.3						
	малолітніх 31.2	у т.ч. дівчат	31.2.1						
		осіб, які постраждали від домашнього насильства	31.2.2						
		у т.ч. жінок	31.2.3						
	безвісти зниклих 31.3	нелегальних мігрантів	31.3.1						
		біженців	31.3.2						
		осіб без громадянства	31.3.3						
	імігрантів 31.4	юридичних осіб	31.4.1						
		внутрішньо переміщених осіб	31.4.2						
	учасників АТО, ООС	31.4.3							

Початок досудового розслідування: підстави, порядок та особливості здійснення

	осіб з інвалідністю 31.5					з них: жінок	31.5.1		
						неповнолітніх	31.5.2		
						малолітніх	31.5.3		
						учасників АТО, ООС	31.5.4		
32.	Кількість потерпілих, які загинули: 32					з них: жінок	32.1.1		
						неповнолітніх	32.1.2		
						у т.ч. дівчат	32.1.3		
	малолітніх 32.2					у т.ч. дівчат	32.2.1		
						осіб, які не встановлені	32.2.2		
						у т.ч. жінок	32.2.3		
	осіб з інвалідністю 32.3					з них: жінок	32.3.1		
						неповнолітніх	32.3.2		
						малолітніх	32.3.3		
					учасників АТО, ООС	32.3.4			
33.	Країна громадянства потерпілого				33				
	(за Довідником 7)								
34.	Рід занять, службове становище потерпілого (за Довідником 8):								
	34								
	з них загинуло								
35.	Вік потерпілих осіб (у повних роках)				35				
36.	Інші відмітки				36				

Додаток 2
до Положення про Єдиний реєстр досудових
розслідувань, порядок його формування та ведення
(пункт 3 глави 2 розділу I)

**КАРТКА
ПРО НАСЛІДКИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ (1.1)**

1.		01														
	(найменування органу, який веде досудове розслідування)	код відомства, орган														
2.	Врахувати: основна (1), виділено (2), у кримінальному провадженні, що надійшло для проведення досудового розслідування з іноземних держав (3), кримінальні правопорушення минулих років та щодо яких прийнято рішення (4), кримінальні правопорушення, які на день набрання чинності КПК України 2012 року перебувають у провадженні (5)														02	
3.	03															
	Номер кримінального провадження:															
	Орган Національної поліції (1), орган безпеки (2), орган, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства (3), прокуратура (4), Національне антикорупційне бюро (5), орган Державного бюро розслідувань (6)															

Розділ 1. КЛЮЧ ВВЕДЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДО ЄРДР

4.	Дата введення до ЄРДР	04													
	Відомості введено _____ (прізвище, посада, підпис)														

**Розділ 2. ВІДОМОСТІ ПРО НАСЛІДКИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ**

5.	Кваліфікація кримінального правопорушення (КК України 2001 року)	05															
6.	Кваліфікація злочину (КК України 1960 року)	06															
7.	Кваліфікація кримінального проступку (КК України 2001 року)	07															
8.	Класифікація кримінальних правопорушень (стаття 12 КК): злочин невеликої тяжкості (1), середньої тяжкості (2), нетяжкий (7), тяжкий (3), особливо тяжкий (4), кримінальний проступок (5)	08															
9.	Правопорушення учинено в групі: дорослих (1), тільки неповнолітніх (2), змішаний за участю неповнолітніх (3), тільки: громадянами України (4), іноземними громадянами (5), у тому числі громадянами СНД (6), іммігрантами (7), біженцями (8), нелегальними мігрантами (9), особами без громадянства (10), внутрішньо переміщеними особами (16), змішаний за участю: іноземних громадян (11), у тому числі іммігрантів (12), біженців (13), нелегальних мігрантів (14), осіб без громадянства (15), внутрішньо переміщених осіб (17)	09															
10.	В організованій групі (1), злочинній організації (2), із зв'язками: міжрегіональними (3), транснаціональними (4),	10															

	корумпованими (5), у тому числі в органах законодавчої (6), виконавчої (7), судової (8) влади, місцевого самоврядування (9), сформованій на етнічній основі (10)	
11.	Тривалість дії ОГ і ЗО: до одного року (1), до двох років (2), до 3 років (3), від 3 до 6 років (4), більше 6 років (5)	11 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
12.	Правопорушення учиненоособою (особами): неповнолітнім (1), у стані алкогольного (2), наркотичного (3), токсичного (4), психотропного (5) сп'яніння, хронічним алкоголіком (6), наркоманом (7), токсикоманом (8), яка раніше вчиняла правопорушення (9), у тому числі у складі ОГ і ЗО (10), пов'язане з домашнім насильством (11), раніше судимою, у якій судимість не знята і не погашена (12), працездатною, яка не працює, не навчається (13), безробітним (14), мігрантом (15), біженцем (16), жінкою (17), внутрішньо переміщеною особою (18), учасником антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил (19), учасником незаконного збройного формування (20), військовослужбовцем Російської Федерації, який бере участь у збройному конфлікті на території України (21), іноземцем, який бере участь у збройному конфлікті на території України (22)	12 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
13.	Правопорушення учинено: громадянином України (1), місцевим жителем (2), жителем іншої області (3), іноземним громадянином (4), у тому числі громадянином СНД (5), особою без громадянства (6), іммігрантом (7), біженцем (8), нелегальним мігрантом (9), внутрішньо переміщеною особою (10)	13 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
14.	Країна громадянства особи, яка вчинила правопорушення (за Довідником 7)	14 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
15.	Мотиви правопорушення: корисливі (1), з метою приховування іншого злочину (2), хуліганські (3), ревності, лайки (4), пов'язані з домашнім насильством (5), на ґрунті статевої приналежності (16), помста (6), расова (7), національна (8) чи релігійна (9) нетерпимість, ідеологічні (10), політичні (11), сексуальні (12), розподіл сфер впливу (13), на замовлення (14), правопорушення, пов'язане з корупцією (15)	15 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
16.	Правопорушення, пов'язане з домашнім насильством: фізичного (1), сексуального (2), психологічного (3), економічного (4) характеру, злочин учинено: подружжям (11), батьками (5), дітьми (6), опікунами (7), усиновлювачами (8), піклувальниками (9), особою, яка є прийомним батьком або матір'ю (12), особою, якій надано статус батьків-вихователів (13), іншими особами, які схильні до вчинення домашнього насильства (10)	16 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
17.	Рід занять, службове становище осіб, які вчинили правопорушення (за Довідником 8)	17 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
18.	Прийнято рішення: про звернення до суду з обвинувальним актом (1), у тому числі з угодою: про примирення (2), про визнання винуватості (2.1), з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності за КК України (статті 44 (3), 45 (4), 46 (5), 47 (6), 48 (7), 49 (8)), стаття 97 про застосування примусових заходів виховного характеру (9), стаття 94 про застосування примусових заходів медичного характеру (10),	18 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Методичні рекомендації

	<p><i>закрито</i> (частина перша статті 284 КПК України: пункти 1 (11), 2 (12), 3 (13), 4 (14), 5 (15), 6 (16), 7 (17), 8 (18), 9 (24), 9¹ (26), 10 (27), абзац чотирнадцятий (28), частина дев'ята статті 284 КПК України (29), направлено до суду для закриття на підставі пункту 3¹ частини першої статті 284 КПК України (30)), передано зі зняттям з обліку (19), без зняття з обліку (20), <i>зупинено</i> (частина перша статті 280 КПК України: пункти 1 (21), 2 (22), 3 (23), 2-1 (25))</p>	
	Дата прийняття рішення:	дата <input type="text"/>
18.1	Рішення про закриття прийнято: прокурором (1), слідчим (2), слідчим суддею (3), дізнавачем (уповноваженою особою) (4)	18.1 <input type="text"/>

Розділ 3. ВІДОМОСТІ ПРО УЧАСТЬ СЛУЖБ У РОЗКРИТТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

19.	Кримінальне правопорушення розкрито або попереджено службою (за Довідником 2)	19 <input type="text"/>
20.	Повідомлення (за Довідником 3)	20 <input type="text"/>
20.1	Правопорушення розкрито особистим пошуком (1), у ході реалізації інформації (2), при перевірці та затриманні особи (3), у ході проведення дізнання (4), досудового слідства (5), із застосуванням науково-технічних засобів і криміналістичних методів (6)	20.1 <input type="text"/>
21.	Застосування криміналістичних та науково-технічних засобів та методів (1), у тому числі працівниками (за Довідником 2), за результатами проведених експертними підрозділами: судових експертиз (присвоєне значення за кодифікатором), досліджень (2), за результатами проведених в інших міністерствах і відомствах: судових експертиз (3), досліджень (4), проведених іншими суб'єктами судово-експертної діяльності: судових експертиз (5), досліджень (6), криміналістичної та оперативної техніки (7), суб'єктивних портретів (8), із застосуванням пристроїв примусової зупинки автотранспорту (9)	21 <input type="text"/>
22.	Застосування оперативно-довідкових обліків інформаційних підсистем (1), автоматизованого банку даних (2), інформаційно-пошукових систем (3), оперативного обліку Національної поліції (4), у тому числі автоматизованого (5), оперативного обліку пошукових систем (6), колекцій криміналістичного обліку експертної служби (7), у тому числі автоматизованих (8)	22 <input type="text"/>
23.	Інші відмітки	23 <input type="text"/>

Додаток 3
до Положення про Єдиний реєстр досудових
розслідувань, порядок його формування та ведення
(пункт 3 глави 2 розділу I)

**КАРТКА
ПРО ЗАПОДІЯНІ ЗБИТКИ, РЕЗУЛЬТАТИ ЇХ ВІДШКОДУВАННЯ
ТА ВИЛУЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ КРИМІНАЛЬНО ПРОТИПРАВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ (1.2)**

1.		01
	(найменування органу, який веде досудове розслідування)	код відомства, орган
2.	Врахувати: основна (1), виділено (2), у кримінальному провадженні, що надійшло для проведення досудового розслідування з іноземних держав (3), кримінальні правопорушення минулих років та щодо яких прийнято рішення (4), кримінальні правопорушення, які на день набрання чинності КПК України 2012 року перебувають у провадженні (5)	02
3.	03	
	Номер кримінального провадження: Орган Національної поліції (1), орган безпеки (2), орган, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства (3), прокуратура (4), Національне антикорупційне бюро (5), орган Державного бюро розслідувань (6)	

Розділ 1. КЛЮЧ ВВЕДЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДО ЄДР

4.	Дата введення до ЄДР	04
	Відомості введено (прізвище, посада, підпис)	

**Розділ 2. ВІДОМОСТІ ПРО ЗАПОДІЯНІ ЗБИТКИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ЇХ
ВІДШКОДУВАННЯ**

5.	Установлена сума матеріальних збитків (тис. грн)	05
	з них: державі чи територіальній громаді (тис. грн)	5.1
5.1.	Установлена вартість легалізованого майна, одержаного злочинним шляхом (тис. грн)	5.1.1
5.2.	Сума несплачених податків, зборів, інших обов'язкових платежів (тис. грн)	5.2
5.2.1.	Податок на прибуток підприємств (тис. грн)	5.2.1
5.2.2.	Податок на додану вартість (ПДВ) (тис. грн)	5.2.2
5.2.3.	Акцизний податок (тис. грн)	5.2.3
5.2.4.	Пенсійний збір (тис. грн)	5.2.4
5.2.5.	Страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (тис. грн)	5.2.5
5.2.6.	Податок на доходи фізичних осіб (тис. грн)	5.2.6
5.2.7.	Сума попередженого незаконного відшкодування ПДВ (тис. грн)	5.2.7

Методичні рекомендації

5.2.8	Сума фактично незаконно відшкодованого ПДВ (тис. грн)	5.2.8																		
5.3.	Сума прихованого прибутку (тис. грн)	5.3																		
5.4.	Сума несплачених митних платежів (тис. грн)	5.4																		
5.5.	Сума неповернених художніх, історичних та археологічних цінностей (тис. грн)	5.5																		
5.6.	Сума неповернутого кредиту (тис. грн)	5.6																		
5.7.	Вартість фальсифікованих і недоброякісних товарів (тис. грн)	5.7																		
5.8.	Вартість продукції, яка реалізується з порушенням авторських та суміжних прав (тис. грн)	5.8																		
5.9.	Вартість (тис. грн) та площа (га) землі	5.9																		
6.	Установлена сума моральних збитків (тис. грн)	06																		
7.	Попереджено нанесення матеріальних збитків (тис. грн)	07																		
8.	Установлена сума коштів, одержаних від незаконного обігу наркотиків (тис. грн)	08																		
9.	Установлена сума легалізованих коштів від незаконного обігу наркотиків (тис. грн)	09																		
10.	Установлена сума коштів, використаних з метою продовження незаконного обігу наркотиків (тис. грн)	10																		
11.	Сума одержаної неправомірної вигоди (тис. грн)	11																		
12.	Відшкодовано збитків (тис. грн)	12																		
	з них: державі чи територіальній громаді (тис. грн)	12.1																		
12.1	Повернуто землі на суму (тис. грн.)/(га)	12.1.1																		
		12.1.2																		
13.	Тимчасово вилучено майна на суму (тис. грн)	13																		
	з них: у зв'язку зі спричиненням шкоди державі чи територіальній громаді	13.1																		
	з них: нерухомого майна (тис. грн)	13.2																		
	рухомого майна (тис. грн)	13.3																		
	майнових прав інтелектуальної власності	13.4																		
	готівки (тис. грн)	13.5																		
	готівки в іноземній валюті (тис. грн) (по курсу НБУ)	13.6																		
	безготівкових коштів (тис. грн)	13.7																		
	цінних паперів (тис. грн)	13.8																		
	корпоративних прав (тис. грн)	13.9																		
14.	Накладено арешт на майно	14																		

Початок досудового розслідування: підстави, порядок та особливості здійснення

	з них: нерухоме майно (тис. грн)	14.1									
	рухоме майно (тис. грн)	14.2									
	майнові права інтелектуальної власності	14.3									
	готівку (тис. грн)	14.4									
	готівку в іноземній валюті (тис. грн) (по курсу НБУ)	14.5									
	безготівкові кошти (тис. грн)	14.6									
	цінні папери (тис. грн)	14.7									
	корпоративні права (тис. грн)	14.8									
	у тому числі з метою забезпечення:	14.9									
	збереження речових доказів	14.10									
	з них: у зв'язку зі спричиненням шкоди державі чи територіальній громаді	14.11									
	конфіскації майна як виду покарання або заходу кримінально-правового характеру щодо юридичної особи	14.12									
	відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов), чи стягнення з юридичної особи одержаної неправомірної вигоди	14.13									
	спеціальної конфіскації	14.15									
15.	Пред'явлено цивільний позов на суму (тис. грн) (без моральної шкоди)	15									
	з них: у зв'язку зі спричиненням шкоди державі чи територіальній громаді	15.1									
16.	Пред'явлено цивільний позов щодо відшкодування моральної шкоди на суму (тис. грн)	16									
17.	Вилучено предметів кримінально протиправної діяльності та інших предметів (за Довідником 10)	17									

Додаток 4
до Положення про порядок ведення
Єдиного реєстру досудових розслідувань
(пункт 3 глави 2 розділу I)

**КАРТКА
НА ОСОБУ, ЯКА ВЧИНИЛА КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ
ТА ЯКА ПІДОЗРЮЄТЬСЯ У ЙОГО ВЧИНЕННІ**

1.	<input type="text"/>	<input type="text" value="01"/>
	(найменування органу, який веде досудове розслідування)	код відомства, орган
2.	Враховати: основна (1), виділено (2), у кримінальному провадженні, що надійшло для проведення досудового розслідування з іноземних держав (3), кримінальні правопорушення минулих років та щодо яких прийнято рішення (4), кримінальні правопорушення, які на день набрання чинності КПК України 2012 року перебувають у провадженні (5)	<input type="text" value="02"/>
3.	<input type="text" value="03"/>	
	Номер кримінального провадження: Орган Національної поліції (1), орган безпеки (2), орган, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства (3), прокуратура (4), Національне антикорупційне бюро (5), орган Державного бюро розслідувань (6)	

Розділ 1. КЛЮЧ ВВЕДЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДО ЄДР

4.	Дата введення до ЄДР	<input type="text" value="04"/>
	Відомості введено _____ (прізвище, посада, підпис)	

Розділ 2. ВІДОМОСТІ ПРО ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ЯКІ ПІДОЗРЮЮТЬСЯ У ЙОГО ВЧИНЕННІ

2.1. Дані про особу, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення

5.	Прізвище	Ім'я	По батькові
	(заповнюється українською мовою)		
5.1.	Прізвище	Ім'я	По батькові
	(заповнюється російською мовою)		
5.2.	Найменування юридичної особи	Код ЄДР юридичної особи	
6.	Реєстраційний номер облікової картки платника податків	<input type="text" value="06"/>	
7.	Стать: чоловіча (1), жіноча (2)	<input type="text" value="07"/>	
8.	Країна громадянства (за Довідником 7), без громадянства (1)	<input type="text" value="08"/>	
9.	Дата народження	<input type="text" value="09"/>	
10.	Місце народження (країна, область (Автономна Республіка Крим), район, населений пункт)	<input type="text" value="10"/>	

Початок досудового розслідування: підстави, порядок та особливості здійснення

11.	Дата початку досудового розслідування	11	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
11.1.	Дата та підстава здійснення (скасування) спеціального досудового розслідування	11.1	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
12.	Дата затримання особи та час доставлення її до органу досудового розслідування	12	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
13.	Дата звільнення особи	13	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
13.1.	Підстава звільнення особи: звільнено особу слідчим (прокурором, судом) без застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (1), з них за непідтвердженням підозри у вчиненні злочину (2), у зв'язку із закінченням установленого законом строку затримання (3), у зв'язку із внесенням клопотань слідчими про обрання більш м'яких запобіжних заходів (застави, домашнього арешту тощо) (4), у зв'язку з відмовою прокурора підтримати клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (5), через відмову суду в обранні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (6), з них у зв'язку з обранням: домашнього арешту (7), застави (8), особистої поруки (9), особистого зобов'язання (10), у зв'язку із скасуванням апеляційним судом ухвали суду про тримання під вартою (11), інші (12).	13.1	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
13.2.	Рішення про звільнення особи прийнято: прокурором (1), слідчим (2), судом (3)	13.2	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
14.	Вжиті заходи кримінального провадження (крім запобіжних заходів): виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід (1), накладання грошового стягнення (2), тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (3), відсторонення від посади (4), тимчасовий доступ до речей і документів (5), тимчасове вилучення майна (6), арешт майна (7), у тому числі з метою забезпечення спеціальної конфіскації (9), тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя (8)	14	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
14.1.	Запобіжні заходи: з них тримання під вартою (1), домашній арешт (2), особиста порука (3), застава (4), особисте зобов'язання (5), передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом (6), поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку (7). Дата обрання запобіжного заходу	14.1	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
14.2.	Передання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого під нагляд: батьків, опікунів чи піклувальників (8), дитячої установи (9), поміщення у приймальник-розподільник для дітей (10). Дата обрання запобіжного заходу	14.2	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
14.3.	Запобіжний захід тримання під вартою обрано: слідчим суддею (1), прокурором (2)	14.3	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
15.	Строк тримання під вартою продовжено: до 3	15	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Методичні рекомендації

	місяців (1), від 3 до 6 місяців (2), від 6 до 12 місяців (3)	(до якої дати)
15.1	Строк тримання особи під домашнім арештом продовжено: до 2 місяців (1) – для кримінальних проступків, до 3 місяців (2), від 3 до 6 місяців (3)	15.1 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> (до якої дати)
16.	Особу, яка підозрюється в учиненні правопорушення, виявлено службою (за Довідником 2)	16 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
17.	Дата складання повідомлення про підозру	17 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
17.1	Дата та час повідомлення про підозру в учиненні правопорушення	17.1 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
17.2	Дата зміни підозри	17.2 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
17.3	Дата скасування підозри	17.3 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
18.	Прийнято постанову про закриття провадження щодо підозрюваного: частина перша статті 284 КПК України (пункти 1 (5), 2 (1), 3 (2), 4 (3), 6(4), 9 ¹ (7), щодо юридичної особи: частина третя статті 284 КПК України (6)	18 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
19.	Кваліфікація правопорушення за КК України 2001 року	19 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
20.	Зупинено: частина перша статті 280 КПК України (пункти 1 (1), 2 (2))	20 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
20.1	Дата винесення постанови про оголошення розшуку	20.1 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
21.	Дата відновлення досудового розслідування	21 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

2.2. Дані про особу, яка вчинила кримінальне правопорушення (закінчено досудове розслідування)

22.	Адреса реєстрації особи (країна, область (Автономна республіка Крим), район, населений пункт, вулиця, будинок, корпус, квартира)	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
23.	Вік особи , яка вчинила правопорушення (у повних роках)	23 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
24.	Характеристика за місцем реєстрації: місцевий житель (1), проживав у гуртожитку (2), житель іншої області (3), житель іншої держави (4), утримується в УВП (5), особа без визначеного місця проживання (6)	24 <input type="text"/> <input type="text"/>
25.	Мета приїзду: відрядження (1), дипломатична (2), навчання (3), нелегальна (4), туризм (5), нелегальний мігрант (6), біженець (7), приватна поїздка (8), іммігрант (9), службова поїздка (10), транзитний проїзд (11), внутрішньо переміщена особа (12)	25 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
26.	Освіта: повна вища (1), базова вища (2), професійно-технічна (3), повна загальна середня (4), базова загальна середня (5), початкова загальна (6), без освіти (7)	26 <input type="text"/> <input type="text"/>
27.	Рід занять, службове становище (за Довідником 8)	27 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
27.1	Державний службовець 1 (1), 2 (2), 3 (3), 4 (4), 5 (5), 6 (6), 7 (7) категорії (Закон України від 17 листопада 2011 року № 4050-VI)	27.1 <input type="text"/> <input type="text"/>
27.2	Державний службовець категорії А (1), Б (2), В (3), ранги 1 (4),	27.2 <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

	2 (5), 3 (6), 4 (7), 5 (8), 6 (9), 7 (10) (Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII)	
27.3	Посадова особа місцевого самоврядування 1 (1), 2 (2), 3 (3), 4 (4), 5 (5), 6 (6), 7 (7) категорії	26 ☐
28.	Військові формування , органи спеціального призначення, державні органи у сфері оборони, у яких вчинено злочин (за Довідником 11)	27 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
29.	Види економічної діяльності , у яких учинено правопорушення (за Довідником 4)	29 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
30.	Кваліфікація правопорушення за КК України 2001 року	30 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
31.	У великих (1), особливо великих (2) розмірах	31 ☐
32.	Злочин (стаття 12 КК) невеликої тяжкості (1), середньої тяжкості (2), тяжкий (3), особливо тяжкий (4), кримінальний проступок (5)	32 ☐
33.	За статтями 14, 15КК : готування (1), замах (2)	33 ☐
34.	Додаткові відмітки щодо кваліфікації (за Довідником 9)	34 ☐
35.	Предмет посягання (за Довідником 6)	35 ☐
36.	Предмет злочинного посягання знаходився у приватній власності громадян (01), власності держави (02), комунальній власності (03), спільній власності (04)	36 ☐ ☐
37.	Правопорушення вчинені : у стані алкогольного (1), наркотичного (2), токсичного (3), психотропного сп'яніння (4), хронічним алкоголіком (5), наркоманом (6), токсикоманом (7)	37 ☐ ☐ ☐ ☐
37.1	Правопорушення вчинив: учасник антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил (1), учасник незаконного збройного формування (2), військово-службовець Російської Федерації, який бере участь у збройному конфлікті на території України (3), іноземець, який бере участь у збройному конфлікті на території України (4)	37.1 ☐
38.	Правопорушення учинено в групі : дорослих (1), тільки неповнолітніх (2), змішаній за участю неповнолітніх (3), тільки: громадянами України (4), іноземними громадянами (5), у тому числі громадянами СНД (6), іммігрантами (7), біженцями (8), нелегальними мігрантами (9), особами без громадянства (10), внутрішньо переміщеними особами (16), змішаній за участю: іноземних громадян (11), у тому числі іммігрантів (12), біженців (13), нелегальних мігрантів (14), осіб без громадянства (15), внутрішньо переміщених осіб (17)	38 ☐ ☐ ☐ ☐
39.	В організованій групі (1), злочинній організації (2), із зв'язками: міжрегіональними (3), транснаціональними (4),	

Методичні рекомендації

	корумпованими (5), у тому числі в органах законодавчої (6), виконавчої (7), судової (8) влади, місцевого самоврядування (9), сформованій на етнічній основі (10)	39 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
40.	Тривалість дії ОГ і ЗО: до одного року (1), до двох років (2), до 3 років (3), від 3 до 6 років (4), більше 6 років (5)	40 ☐ ☐ ☐
41.	Ступінь співучасті: організатор (1), виконавець (2), підбурювач (3), пособник (4)	41 ☐ ☐
42.	Мотиви правопорушення: корисливі (1), з метою приховування іншого злочину (2), хуліганські (3), ревності, лайки (4), пов'язані з домашнім насильством (5), на ґрунті статевої приналежності (16), помста (6), расова (7), національна (8) чи релігійна (9) нетерпимість, ідеологічні (10), політичні (11), сексуальні (12), розподіл сфер впливу (13), на замовлення (14), правопорушення, пов'язане з корупцією (15)	42 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
43.	Особу, яка вчинила правопорушення, виявлено службою (за Довідником 2)	43 ☐ ☐ ☐
44.	Особа, яка раніше вчиняла правопорушення: 2 і більше разів (1), у групі (2), у складі ОГ і ЗО (3), неповнолітня (4), звільнялась від кримінальної відповідальності: за статтями 45-49, 97 КК (5), за амністією (6), у зв'язку з помилуванням (7), із закінченням строків давності (8), однорідного складу (9), інші (10)	44 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
45.	Особа, у якої судимість не знята або не погашена та яка знаходилась: під адміністративним наглядом (1), у період відбуття громадських (2), виправних (3) робіт, у період арешту (4), обмеження волі (5), в УВП (6), під час випробувального терміну (7), звільнена згідно з актами про амністію (8), помилувана (9), інші (10)	45 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
46.	Особа, яка раніше утримувалась в УВП (1), вчинила правопорушення: протягом 1 року після звільнення з УВП (2), після умовно-дострокового звільнення з УВП (3), у період невідбутої частини покарання після умовно-дострокового звільнення з УВП (4)	46 ☐ ☐ ☐
47.	Наслідок розслідування: звернення до суду: з обвинувальним актом (1), у тому числі з угодою: про примирення (2), про визнання винуватості (2.1) з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності: за статтею 286 КПК України (статті 44 (3), 45 (4), 46 (5), 47 (6), 48 (7), 49 (8) КК України), за статтею 292 КПК України: про застосування примусових заходів медичного характеру (стаття 94 КК України(9)), про застосування заходів виховного характеру (стаття 97 КК України (10)). Закрито за частиною першою пункту 5 статті 284	47 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Початок досудового розслідування: підстави, порядок та особливості здійснення

	КПК України (11), частиною першою пункту 7 статті 284 КПК (12), частиною першою пункту 9 статті 284 КПК (13), частиною першою пункту 10 статті 284 КПК (14).	
48.	Перебувала на обліку: оперативному (1), спеціальному (2), в кримінальній міліції у справах дітей (3), у наркологічному диспансері: у зв'язку з алкоголізмом (4), наркоманією (5), токсикоманією (6), в психоневрологічному диспансері (7), на криміналістичному обліку експертної служби МВС (8), у тому числі автоматизованому (9)	48 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
49.	Наявність інформації в АБД: так (1)	49 ☐
50.	Інші відмітки	50 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

(Додаток 4 із змінами, внесеними згідно з Наказами Генеральної прокуратури № 147 від 22.05.2017, № 16 від 31.01.2019)

Додаток 5
до Положення про порядок ведення
Єдиного реєстру досудових розслідувань
(пункт 3 глави 2 розділу I)

КАРТКА ПРО РУХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ (3)

1.		01														
	(найменування органу, який веде досудове розслідування)	код відомства, орган														
2.	Врахувати: основна (1), виділено (2), у кримінальному провадженні, що надійшло для проведення досудового розслідування з іноземних держав (3), кримінальні правопорушення минулих років та щодо яких прийнято рішення (4), кримінальні правопорушення, які на день набрання чинності КПК України 2012 року перебувають у провадженні (5)														02	
3.	03															
	Номер кримінального провадження:															
	Орган Національної поліції (1), орган безпеки (2), орган, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства (3), прокуратура (4), Національне антикорупційне бюро (5), орган Державного бюро розслідувань (6)															

Розділ 1. КЛЮЧ ВВЕДЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДО ЄРДР

4.	Дата введення до ЄРДР	04													
	Відомості введено														
	(прізвище, посада, підпис)														

Розділ 2. ВІДОМОСТІ ПРО РУХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

5.	Досудове розслідування розпочато працівником (за Довідником 2)	05													
6.	Кримінальне провадження передане без зняття з обліку (1), зі зняттям з обліку (2), частина сьома статті 214 КПК України (3), стаття 216 КПК України (4), стаття 218 КПК України (5), частина п'ята статті 36 КПК України (6), до прокуратури (7), органів безпеки (8), органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства (9), органів Національної поліції (10), Національного антикорупційного бюро (15), органів Державного бюро розслідувань (16), інших держав (12), у тому числі держав СНД (13) (вказати орган, до якого направлено провадження вих. № _____)	06													
7.	Об'єднане з досудовим розслідуванням (№ кримінального провадження, код, рік, код відомства, орган)	07													
		дата													

Початок досудового розслідування: підстави, порядок та особливості здійснення

7.1	Виділене з досудового розслідування (№ кримінального провадження, код, рік, код відомства, орган)	7.1 <input type="text"/>
		дата <input type="text"/>
8.	Загальна кількість кримінальних правопорушень в основному кримінальному провадженні	08 <input type="text"/>
9.	Досудове розслідування у кримінальному провадженні розпочато: після внесення відомостей до Реєстру (1), в межах одного органу (2), надійшло з іншого органу (3), після відновлення досудового розслідування раніше зупиненого (4), раніше закритого (5) кримінального провадження після повернення судом у порядку пункту 4 статті 288 КПК України (6), статті 314 КПК України (7), інших (8) працівником (за Довідником 2)	09 <input type="text"/>
10.	Зупинено: за частиною першою статті 280 КПК України (пункти 1 (1), 2 (2), 3 (3), 2-1 (4))	
	Для пунктів 1, 2 ч. 1 ст. 280 КПК _____ (П.І.Б. оголошеного в розшук або особи, яка захворіла)	10 <input type="text"/>
	Для пунктів 2 ¹ ч. 1 ст. 280 КПК _____ (П.І.Б. підозрюваного, стосовно якого слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування)	
11.	Відновлено досудове розслідування раніше зупиненого кримінального провадження за частиною першою статті 280 КПК України: пункти 1 (1), 2 (2), 3 (3), 2 ¹ (4), у разі необхідності проведення слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій (4), раніше закритого кримінального провадження (5), з інших підстав (6), відповідно до частини другої статті 282 КПК України (7)	11 <input type="text"/>
12.	Продовжено строк досудового розслідування: дізнання – до 2 місяців (1), досудового слідства – до 3 місяців (2), від 3 до 6 місяців (3), від 6 до 12 місяців (4), від 12 до 18 місяців (5), понад 18 місяців (6). Дата, до якої продовжено строк розслідування	12 <input type="text"/>
13.	Матеріали досудового розслідування відкрито іншій стороні за статтею 290 КПК України. Дата	13 <input type="text"/>
14.	Результати досудового розслідування: про звернення до суду з обвинувальним актом (1), у тому числі з угодою: про примирення (2), про визнання винуватості (2.1), з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності за КК України: статті 44 (3), 45 (4), 46 (5), 47 (6), 48 (7), 49 (8), 97 про застосування примусових	14 <input type="text"/>

Методичні рекомендації

	<p>заходів виховного характеру (9), стаття 95 прозастосування примусових заходів медичного характеру (10), закрито за частиною першою статті 284 КПК України: пункти 1 (11), 2 (12), 3 (13), 4 (14), 5 (15), 6 (16), 7 (17), 8 (18), 9 (19), 9¹ (20), 10 (21), абзац чотирнадцятий (22), частина дев'ята статті 284 КПК України (23). Дата прийняття рішення</p>											
15.	<p>Повернуто судом: кримінальне провадження: п. 1 ч. 3 статті 314 КПК України (1), п.2 ч. 2 статті 407 КПК України (2), ч. 3 статті 289 КПК України (3), обвинувальний акт: п. 3 ч. 3 статті 314 КПК України (4), клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру: п. 3 ч. 3 статті 314 КПК України (5), клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру: п. 3 ч. 3 статті 314 КПК України (6), клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності: ч. 4 статті 288 КПК України (7), з інших підстав (8)</p>	<table border="1" data-bbox="1075 658 1431 703"> <tr> <td>15</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	15									
15												

Додаток 6
до Положення про Єдиний реєстр
досудових розслідувань, порядок
його формування та ведення
(пункт 1 глави 4 розділу I)

ВИТЯГ
з єдиного реєстру досудових розслідувань

1	Номер кримінального провадження	
2	Дата реєстрації провадження (виділення матеріалів досудового розслідування)	
3	Дата надходження заяви, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення	
4	Прізвище, ім'я, по батькові потерпілого, заявника (найменування юридичної особи та код Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР))	
5	Дата та час внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про заяву, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення	
6	Правова кваліфікація кримінального правопорушення	
7	Короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення	
8	Прізвище, ім'я, по батькові, дата народження особи, якій повідомлено про підозру, наслідки розслідування щодо особи та відомості про здійснення спеціального досудового розслідування щодо неї	
9	Найменування та код ЄДР юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Прізвище, ім'я, по батькові представника юридичної особи	
10	Наслідок розслідування кримінального правопорушення	
11	Орган досудового розслідування	
12	Прізвище, ім'я, по батькові слідчого/дознавача (слідчих/дознавачів), який (які) здійснює(ють) досудове розслідування	
13	Прізвище, ім'я, по батькові прокурора (прокурорів), який (які) здійснює(ють) процесуальне керівництво	

ПІБ Реєстратора
посада Реєстратора
(дата формування витягу)

(підпис Реєстратора)

Додаток 2

до Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України (пункт 6 розділу XIII)

**КНИГА
видачі-приймання майна, закріпленого
за черговою частиною (службою)**

(назва органу (підрозділу) поліції)

Розпочато « ____ » _____ 20__ року
Закінчено « ____ » _____ 20__ року

Інвентарний № _____

№ з/п	Назва майна	Інвентарний № майна	Посада і прізвище особи, яка видала майно	Посада і прізвище особи, яка отримала майно	Дата і час отримання майна	Посада і прізвище особи, яка прийняла майно	Дата і час прийняття майна	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9

(Друкується на звороті титульного аркуша журналу)

Додаток 3
до Інструкції з організації реагування на заяви
і повідомлення про кримінальні, адміністративні
правопорушення або події та оперативного
інформування в органах (підрозділах)
Національної поліції України
(пункт 3 розділу XIV)

Зразок

**ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА
про правопорушення або подію**

ЄО Святошинського управління поліції ГУНП у м. Києві № 1277.

05.09.2017 о 07.00 до Святошинського управління поліції ГУНП у м. Києві звернувся місцевий житель Сидоров В. Ф., 01.01.1981 р. н., приватний підприємець.

Він заявив, що цього ж дня близько 05.00 до його будинку за адресою: вул. Верховинна, 5, м. Київ, увірвалися троє невідомих у масках. Нападники побили його, погрожуючи обрізом мисливської рушниці, заволоділи майном і зникли на невстановленому автомобілі. З будинку викрадено телевізор, планшетний комп'ютер та ювелірні вироби із золота (орієнтовна вартість викраденого – 27 тисяч гривень). Потерпілому надано медичну допомогу без госпіталізації.

На місце події виїжджали заступник начальника ГУНП у м. Києві – начальник СУ Мазуркевич О. Я., начальник УКР ГУНП у м. Києві Моргун В. П., начальник Святошинського УП Зубенко Д. П., слідчо-оперативна група.

Відомості за вказаним кримінальним правопорушенням 05.09.2017 о 07.30 внесено до ЄРДР (№ 0000000000000970) з попередньою правовою кваліфікацією, передбаченою ч. 3 ст. 187 КК України.

Повідомлено головного інспектора-чергового ДОАЗОР Національної поліції України Василенка Д. В. 05.09.2017 о 07.35.

Передав: оперативний черговий ГУНП у м. Києві Романченко В. А.
Реєстраційний № 27/577 від 05.09.2017.

Підписав: начальник ГУНП у м. Києві Максименко В. В.
Виконавець: Гордієнко Ю. С.

Передано 05.09.2017 о 07.37.

Додаток 4
до Інструкції з організації реагування на
заяви і повідомлення про кримінальні,
адміністративні правопорушення або події та
оперативного інформування в органах
(підрозділах) Національної поліції України
(пункт 9 розділу XIV)

Зразок

ДОПОВНЕННЯ
до інформаційної довідки про правопорушення або подію

Доповнення до вих. № 27/577 від 05.09.2017, ЄО № 1277

05.09.2017 повідомлялося, що зранку 05.09.2017 в м. Києві до будинку на вул. Верховинній, 5, який належить приватному підприємцю Сидорову В. Ф., увірвалися троє невідомих у масках, побили господаря, погрожуючи обрізом мисливської рушниці, заволоділи майном і зникли на невстановленому автомобілі.

У результаті проведення досудового розслідування встановлено, що розбійний напад на Сидорова В. Ф. вчинили жителі м. Києва:

Романченко Валерій Анатолійович, 01.05.1975 р. н., робітник фермерського господарства «Сяйво», не судимий;

Михайленко Сергій Сергійович, 05.04.1978 р. н., безробітний, раніше судимий за ч. 1 ст. 187 КК України, та його син -

Михайленко Василь Сергійович, 25.09.2001 р. н., учень загальноосвітньої школи № 7.

Злочинці затримані. У вчиненні злочину зізналися. Під час проведення санкціонованих обшуків за місцем їх проживання вилучено частину викраденого (телевізор, планшетний комп'ютер) та обріз мисливської рушниці ІЖ-58 № МА 45835, 12 калібру, зареєстрованої на Романченка В. А.

Відомості за вказаним кримінальним правопорушенням о 07.30 05.09.2017 внесено до ЄРДР (№ 0000000000000970) з попередньою правовою кваліфікацією, передбаченою ч. 3 ст. 187 КК України.

Повідомлено головного інспектора-чергового ДООЗОР Національної поліції України Зуброва І. В. 06.09.2017 о 14.30.

Передав: оперативний черговий ГУНП у м. Києві Ходимчук О. Б.
Реєстраційний № 27/685 від 06.09.2017.

Підписав: начальник ГУНП у м. Києві Максименко В. В.
Виконавець: Герасименко Т. С.

Передано 06.09.2017 о 14.40.

Додаток 1
до Інструкції про виявлення у
водіїв транспортних засобів ознак
алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння
або перебування під впливом лікарських
препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції
(пункт 8 розділу II)

НАПРАВЛЕННЯ

**на огляд водія транспортного засобу з метою виявлення стану
алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під
впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції**
Найменування закладу охорони здоров'я _____

_____ 20__ року ___ год. ___ хв.

Прізвище, ім'я та по батькові водія транспортного засобу, який направляється на
огляд _____

Дата народження _____ Місце проживання (перебування) _____

Особу встановлено _____
(вказати документ, що посвідчує особу, серія та № документа (за наявності), коли і ким виданий)

У результаті огляду, проведеного поліцейським, виявлені ознаки сп'яніння: _____

Огляд проводився за допомогою _____

(назва, номер спеціального технічного засобу, дозволеного до застосування МОЗ та Держспоживінспекцією України)

Результати огляду _____

(реакція: позитивна/негативна, кількісний показник)

Серія __ № _____ протоколу про адміністративне правопорушення, складеного поліцейським.

Особу на огляд у заклад охорони здоров'я доставив _____

(посада, найменування підрозділу Національної поліції України, спеціальне звання, П.І.Б., серія та номер службового посвідчення, підпис)

Додаток 3
до Інструкції про виявлення у водіїв
транспортних засобів ознак алкогольного,
наркотичного чи іншого сп'яніння або
перебування під впливом лікарських препаратів,
що знижують увагу та швидкість реакції
(пункт 6 розділу III)

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

(найменування закладу)

АКТ

**медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного
чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських
препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, № _____**

Дата заповнення _____ року ____ год. ____ хв.
(число, місяць)

1. Прізвище, ім'я, по батькові особи _____

2. Дата народження

--	--	--	--	--	--	--	--

(число, місяць, рік)

3. Назва, серія і номер документа, що посвідчує освідувану особу (за наявності) _____

4. Ким _____
(посада, найменування підрозділу Національної поліції України, спеціальне звання, П.І.Б., підпис)

та коли (точний час) направлена на огляд _____ року ____ год. ____ хв.
(число, місяць)

5. Назва, серія і номер документа, що посвідчує особу, яка доставила освідуваного на
огляд _____

6. Дата і точний час огляду _____ року ____ год. ____ хв.
(число, місяць)

7. Ким оглянута _____
(прізвище, ім'я, по батькові лікаря /фельдшера)

8. Найменування закладу охорони здоров'я, де проводився огляд _____

Початок досудового розслідування: підстави, порядок та особливості здійснення

9. Зовнішній вигляд освідуваної особи: стан одягу, шкіри, наявність пошкоджень (поранення, забиті місця, точна локалізація, характер пошкодження тощо) _____

10. Поведінка освідуваної особи: адекватна, напружена, замкнута, роздратована, збуджена, агресивна; ейфорична, балакуча, метушлива; настрої нестійкий, млявий, загальмований (підкреслити), скарги на свій стан (на що саме) _____

11. Стан свідомості, орієнтування на місці, у часі та власній особистості _____

12. Мовна здатність: непорушена, зв'язність висловлювань, порушення артикуляції, змазаність мови та інше (підкреслити) _____

13. Вегетативно-судинні реакції (стан шкірних покривів, слизових оболонок очей, язика, спітніння, слинотеча) _____

Дихання: незмінене, прискорене, уповільнене (підкреслити), кількість подихів на хвилину _____

Пульс _____ Артеріальний тиск _____

Додаток 4

до Інструкції про виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (пункт 16 розділу III)

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

(найменування закладу)

ВИСНОВОК

щодо результатів медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції

1. Дата заповнення _____ 20__ року
(число, місяць)

На підставі даних, що містяться в акті медичного огляду особи, що керує транспортним засобом, з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, № _____, складеному о ___ год. ___ хв. _____ року.

2. Прізвище, ім'я, по батькові особи _____

3. Дата народження

--	--	--	--	--	--	--	--

 (число, місяць, рік)

4. Назва та номер документа, що посвідчує освідувану особу (за наявності) _____

5. Ким _____
(посада, найменування підрозділу Національної поліції України, спеціальне звання, П.І.Б., підпис)

та коли (точний час) направлена на огляд _____ року ___ год. ___ хв.
(число, місяць)

6. Назва, серія і номер документа, що посвідчує особу, яка доставила освідуваного на огляд _____

7. Дата і точний час огляду _____ року ___ год. ___ хв.
(число, місяць)

8. Ким оглянута особа _____
(прізвище, ім'я, по батькові лікаря /фельдшера)

. Назва закладу охорони здоров'я, де проводився огляд _____

10. Висновок огляду (повідомляється в присутності поліцейського) (зайве викреслити):

1) гр. _____ перебуває у стані _____ сп'яніння;
(П.І.Б.)

2) у гр. _____ ознак сп'яніння не виявлено.
(П.І.Б.)

11. Підпис освідуваної особи про ознайомлення з результатами огляду _____

12. Лікар (фельдшер), який проводив огляд _____
(підпис, П.І.Б.)

М.П.

ЗРАЗКИ
кримінальних процесуальних документів, які складаються
на початку досудового розслідування

ВИТЯГ
з єдиного реєстру досудових розслідувань
(станом на 9 листопада 2021 року)

1	Номер кримінального провадження	12016040520000068
2	Дата реєстрації провадження (виділення матеріалів досудового розслідування)	5 листопада 2021 року
3	Дата надходження заяви, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення	5 листопада 2021 року
4	Прізвище, ім'я, по батькові потерпілого, заявника (найменування юридичної особи та код Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР))	Петров Сергій Сергійович
5	Дата та час внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про заяву, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення	20 год. 05 хв. 5 листопада 2021 року
6	Правова кваліфікація кримін. правопорушення	ч. 2 ст. 187 Кримінального кодексу України
7	Короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення	5 листопада 2021 року приблизно о 18.15 на перехресті вулиць Гагаріна та Косіора в м. Дніпро двоє невстановлених осіб із застосуванням насильства, а саме шляхом нанесення удару по руці Петрова С. С., 1987 р. н. заволоділи телефоном, вартістю 5000 грн., чим заподіяли останньому майнову шкоду

Методичні рекомендації

8	Прізвище, ім'я, по батькові, дата народження особи, якій повідомлено про підозру, наслідки розслідування щодо особи та відомості про здійснення спеціального досудового розслідування щодо неї	
9	Найменування та код ЄДР юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Прізвище, ім'я, по батькові представника юридичної особи	
10	Наслідок розслідування кримін. правопорушення	
11	Орган досудового розслідування	Слідчий відділення відділу поліції № 3 Дніпропетровського РУП ГУНП в Дніпропетровській області
12	Прізвище, ім'я, по батькові слідчого/дознавача (слідчих/дознавачів), який (які) здійснює(ють) досудове розслідування	Слідчий СВ відділу поліції № 3 Дніпропетровського РУП ГУНП в Дніпропетровській області капітан поліції Бойко Іван Іванович
13	Прізвище, ім'я, по батькові прокурора (прокурорів), який (які) здійснює(ють) процесуальне керівництво	Прокурор Касько Віктор Петрович

ПБ Реєстратора
посада Реєстратора
(дата формування витягу)

(підпис Реєстратора)

**ПРОТОКОЛ ОГЛЯДУ
місця події**

Місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Огляд почато о «__» год. «__» хв.

Огляд закінчено о «__» год. «__» хв.

_____ (слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

на підставі _____

(вказується ухвала слідчого судді, якщо проводиться огляд житла чи іншого володіння особи, якщо огляд місця _____

події проводиться до початку кримінального провадження, вказуються відомості про заяву чи повідомлення про подію) у відповідності до ст.ст. 104, 105, 106, 223, 237 КПК України:

У присутності понять:

1) _____
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

2) _____
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

яким у відповідності до ст.ст. 11, 13, 15, 223 КПК України роз'яснені їхні права і обов'язки.

За участю потерпілого:

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

якому у відповідності до ч.ч. 1, 2 ст. 56, ст. 57 КПК України роз'яснені його права і обов'язки.

За участю підозрюваного:

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

якому у відповідності до ч.ч. 3, 5, 6, 7 ст. 42 КПК України роз'яснені його права і обов'язки.

За участю захисника:

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

якому у відповідності до ст.ст. 46, 47 КПК України роз'яснені його права і обов'язки.

За участю представника:

Методичні рекомендації

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

якому у відповідності до ч. 5 ст. 44, ч. 4 ст. 58, ч. 2 ст. 59 КПК України роз'яснені його права і обов'язки.

За участю спеціаліста:

(прізвище, ім'я, по батькові)

якому у відповідності до ч.ч. 4, 5 ст. 71 КПК України роз'яснені їхні права і обов'язки.

За участю власника (користувача) приміщення чи іншого володіння особи

(прізвище ім'я, по батькові, адреса)

Перед початком огляду зазначеним вище особам роз'яснено їхнє право бути присутніми при всіх діях, які проводяться в процесі огляду, робити зауваження, що підлягають занесенню до протоколу. Особам, які беруть участь у проведенні огляду, також роз'яснено вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії, а також про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання:

(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні цієї процесуальної дії, підписи осіб)

Проведеним оглядом встановлено: _____

(вказується адреса житла чи іншого володіння особи)

Під час огляду виявлено _____
(вказуються сліди, речі, виявлені під час огляду)

Виявлене під час огляду вилучено: _____

(вказуються що та в якій послідовності виявлено і яким чином опечатано)

Під час огляду застосовані технічні засоби: _____

(вказуються застосування фото -, відеозйомки, інших технічних та спеціальних засобів, їх технічні параметри)

Огляд проводився: _____

(вказуються погодні умови, освітлення, температура повітря, інші дані, які необхідні)

Протокол прочитаний, записано _____
(зауваження учасників огляду)

Учасники:

1. _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

2. _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Поняті:

1. _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

2. _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Огляд провів:

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

**ПРОТОКОЛ ОГЛЯДУ
місця події**

Місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Огляд почато о “_____” год. “_____” хв.

Огляд закінчено о “_____” год. “_____” хв.

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

на підставі _____
(вказується ухвала слідчого судді, якщо проводиться огляд житла чи іншого володіння особи, якщо огляд місця події проводиться до початку кримінального провадження, вказуються відомості про заяву чи повідомлення про подію)

у відповідності до ст.ст. 104, 105, 106, 223, 237, 238 КПК України:

У присутності понять:

1) _____
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

2) _____
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

яким у відповідності до ст.ст. 11, 13, 15, 223, ч. 4 ст. 237 КПК України роз'яснені їхні права і обов'язки.

За участю потерпілого:

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

якому у відповідності до ч.ч. 1, 2 ст. 56, ст. 57 КПК України роз'яснені його права і обов'язки.

За участю підозрюваного:

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

якому у відповідності до ч.ч. 3, 5, 6, 7 ст. 42 КПК України роз'яснені його права і обов'язки.

За участю захисника:

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

якому у відповідності до ст.ст. 46, 47 КПК України роз'яснені його права і обов'язки.

За участю представника:

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

якому у відповідності до ч. 5 ст. 44, ч. 4 ст. 58, ч. 2 ст. 59 КПК України роз'яснені його права і обов'язки.

За участю власника (користувача) приміщення чи іншого володіння особи:

(прізвище ім'я, по батькові, адреса)

За участю (спеціаліста):

1. спеціаліст КМБ СМЕ чи лікаря:

(прізвище, ім'я та по батькові, посада та установа)

2. спеціаліст - біолог:

(прізвище, ім'я та по батькові, посада, найменування органу)

3. спеціаліст-трасолог:

(прізвище, ім'я та по батькові, посада, найменування органу)

4. спеціаліст - хімік:

(прізвище, ім'я та по батькові, посада, найменування органу)

5. спеціаліст – вибухотехнік:

(прізвище, ім'я та по батькові, посада, найменування органу)

6. спеціаліст – баліст:

(прізвище, ім'я та по батькові, посада, найменування органу)

7. інші спеціалісти (експерти), у тому числі територіальних підрозділів ГУНП:

(прізвище, ім'я та по батькові, посада, найменування органу)

яким у відповідності з ч. 3, 4, 5 ст. 69; ст. 70; ч. 4, 5 ст. 71, ч. 4 ст. 237 КПК України роз'яснені їхні права і обов'язки.

(підписи спеціалістів)

інші особи, у тому числі працівники правоохоронних органів (робітники оперативних підрозділів, керівники підрозділу та ГУНП):

(підписи осіб)

Перед початком огляду переліченим особам додатково роз'яснено їхнє право:

- бути присутніми при усіх діях, які проводяться в процесі огляду;
- ставити питання, висловлювати свої пропозиції, зауваження та заперечення щодо порядку проведення огляду, які заносяться до протоколу;
- робити заяви, що підлягають занесенню до протоколу.

Крім того, їм роз'яснено вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України, згідно яких вони зобов'язані на вимогу слідчого та прокурора не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії.

Учасникам слідчої (розшукової) дії роз'яснено, що огляд місця події – житла або іншого володіння особи проводиться без ухвали слідчого судді, при цьому у відповідності із ч. 1 ст. 233 КПК України, проникнути до житла, чи іншого володіння особи надається можливим тільки за добровільною згодою особи, яка ними володіє, а згідно ч. 3 ст. 233 КПК України у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

Володілець житла і інших приміщень з проведенням огляду _____

(згоден чи незгоден, П.І.Б., підпис)

Під час огляду застосовані технічні засоби:

(вказується застосування фото-, відеозйомки, інших технічних та спеціальних засобів, їх найменування, технічні параметри, особа, яка здійснює фіксацію)

Огляд проводився: _____

(вказуються погодні умови, освітлення, температура повітря)

Огляд розпочато в « ____ » год. « ____ » хв.

Методичні рекомендації

(вказуються застосування фото -, відеозйомки, інших технічних та спеціальних засобів, їх технічні параметри)

У ході огляду виявлено сліди та речі, які можуть мати значення для справи, які вилучено, упаковано і опечатано печаткою _____

_____ та поміщені в _____ пакетів.
(вказати орган, № печатки) (кількість)

Пакет № 1:

_____ (що вилучено, звідки)

Пакет № 2:

_____ (що вилучено, звідки)

Пакет №3:

_____ (що вилучено, звідки)

Труп _____ направлено до _____
(П. І. Б.)

(вказати заклад, до якого направлено для проведення судово-медичного дослідження)

У ході огляду складено як додатки до протоколу:

_____ (схеми, плани місцевості, будинку, розміщення предметів)

Огляд закінчено в « ____ » год. « ____ » хв.

Протокол прочитаний, записано _____
(зауваження учасників огляду)

Поняті:

1. _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

2. _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Спеціалісти:

1. спеціаліст КМБ СМЕ чи лікар:

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові, підпис)

2. спеціаліст - біолог:

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові, підпис)

3. спеціаліст - трасолог:

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові, підпис)

4. спеціаліст - хімік:

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові, підпис)

5. спеціаліст – вибухотехнік:

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові, підпис)

6. спеціаліст – баліст:

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові, підпис)

7. інші спеціалісти (експерти), у тому числі територіальних підрозділів ГУНП:

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові, підпис)

Інші учасники:

Потерпілий:

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові, підпис)

Підозрюваний:

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові, підпис)

Захисник:

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові, підпис)

Представник:

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові, підпис)

Інші особи:

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові, підпис)

Протокол склав:

_____ (посада, звання)

_____ (П.І.Б.)

***План – схема
розташування трупа на місці події
(до протоколу огляду місця події)***

Поняті:

1. _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

/ _____ /
(підпис)

2. _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

/ _____ /
(підпис)

Слідчий _____

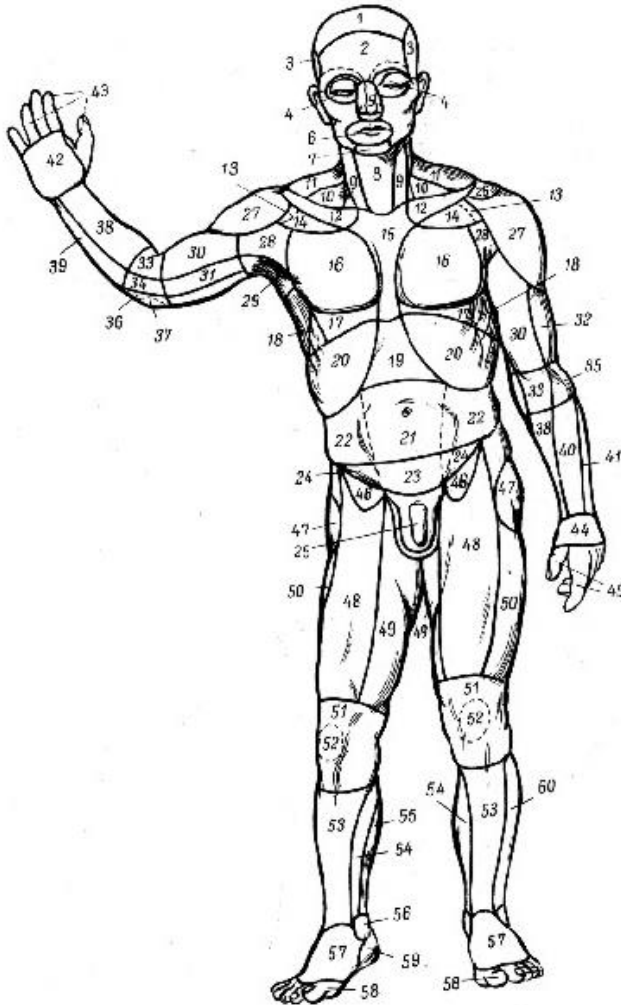
(посада, звання)

(П.І.Б.)

**План – схема
розташування тілесних ушкоджень на трупі
(до протоколу огляду місця події)**

(під час складання план схеми, на зображенні необхідно відмітити місця на яких наявні тілесні ушкодження із зазначенням, які це тілесні ушкодження)

**Частини тіла людини
(вигляд спереду):**

Зони голови: 1 – тім'яна зона; 2 – зона чола; 3 – скронева зона; 4 – очноямкова зона; 5 – носова зона; 6 – ротова зона; 7 – підборідна зона.

Зони шиї: 8 – передня зона шиї; 9 – грудино-ключично-соскова зона; 10 – бічна зона шиї; 11 – шийна зона.

Зони грудей: 12 – ключична зона; 13 – підключична ямка; 14 – підключична зона; 15 – грудна зона; 16 – зона грудної залози; 17 – зона під грудною залозою; 18 – бічна зона грудей.

Зони живота: 19 – верхня зона живота (надчеревна); 20 – підреберна зона; 21 – пупочна зона; 22 – бічна зона живота; 23 – лобкова зона; 24 – пахова зона (нижня зона живота, підчеревна).

Зона статевих органів: 25 – статевий член чи піхва

Зони верхніх кінцівок: 26 – зона плечового відростка; 27 – дельтоподібна зона; 28 – зона пахови; 29 – пахова ямка; 30 – передня зона плеча; 31 – внутрішня (бічна) зона плеча; 32 – зовнішня (бічна) зона плеча; 33 – передня зона ліктя; 34 – внутрішня (бічна) зона ліктя; 35 – зовнішня (бічна) зона ліктя; 36 – задня зона ліктя; 37 – зона ліктьового відростка; 38 – долонна зона передпліччя; 39 – ліктьова зона передпліччя; 40 – променева зона передпліччя; 41 – задня (тильна) зона передпліччя; 42 – долонна зона кисті; 43 – долонна зона пальців; 44 – тильна зона кисті; 45 – тильна зона пальців.

Зони нижніх кінцівок: 46 – підпахова зона; 47 – зона вертіла; 48 – передня зона стегна; 49 – внутрішня (бічна) зона стегна; 50 – зовнішня (бічна) зона стегна; 51 – передня зона коліна; 52 – зона надколінної чашки; 53 – передня зона гомілки; 54 – внутрішня (бічна) зона гомілки; 55 – задня зона гомілки; 56 – внутрішня (бічна) лодижкова зона; 57 – тильна зона стопи; 58 – тильна зона пальців; 59 – п'ятова зона; 60 – зовнішня (бічна) зона гомілки.

СХЕМА РОЗТАШУВАННЯ ТІЛЕСНИХ УШКОДЖЕНЬ:

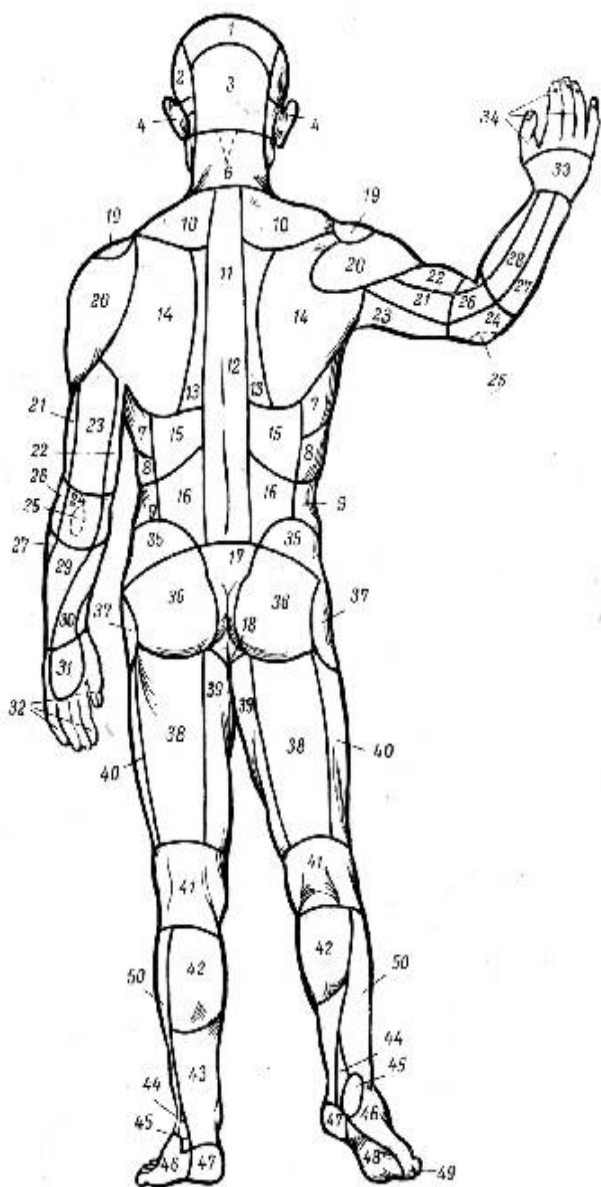
1. _____;
2. _____;
3. _____;
4. _____;
5. _____;
6. _____.

Підписи понять: 1. _____ 2. _____

Підпис спеціаліста КМБ СМЕ чи лікаря: _____

Продовження план – схеми частин тіла трупa людини

Частини тіла людини (вигляд ззаду):

Зони голови: 1 – тім'яна зона; 2 – скронева зона; 3 – потилична зона; 4 – соскоподібна зона.

Зони шиї: 5 – шийна ямка; 6 – шийна зона.

Зони грудей: 7 – бічна зона грудей; 8 – підреберна зона.

Зони живота: 9 – бічна зона живота.

Зони спини: 10 – надлопаткова зона; 11 – серединна зона спини; 12 і 13 – міжлопаткова зона; 14 – лопаткова зона; 15 – підлопаткова зона; 16 – поперечна зона; 17 – крижова зона.

Зона промежини: 18 – промежина.

Зони верхніх кінцівок: 19 – зона плечового відростка; 20 – дельтоподібна зона; 21 – зовнішня (бічна) зона плеча; 22 – передня зона плеча; 23 – задня зона плеча; 24 – задня зона ліктя; 25 – зона ліктьового відростка; 26 – зовнішня (бічна) зона ліктя; 27 – задня (тильна) зона передпліччя; 28 – променева зона передпліччя; 29

– ліктьова зона передпліччя; 30 – долонна зона передпліччя; 31 – долонна зона кисті; 32 – долонна зона пальців; 33 – тильна зона кисті; 34 – тильна зона пальців.

Зони нижніх кінцівок: 35 – безіменна зона; 36 – сіднична зона; 37 – зона вертіла; 38 – задня зона стегна; 39 – внутрішня (бічна) зона стегна; 40 – зовнішня (бічна) зона стегна; 41 – задня зона коліна; 42 – ікроніжна зона; 43 – задня зона гомілки; 44 – зона за зовнішньою (бічною) щиколоткою; 45 – зовнішня (бічна) лодижкова зона; 46 – тильна зона стопи; 47 – п'яткова зона; 48 – підошовна зона стопи; 49 – підошовна зона пальців; 50 – зовнішня (бічна) зона гомілки.

СХЕМА РОЗТАШУВАННЯ ТІЛЕСНИХ УШКОДЖЕНЬ:

1. _____;
2. _____;
3. _____;
4. _____;
5. _____;
6. _____.

Підписи понятих: 1. _____ 2. _____

Підпис спеціаліста КМБ СМЕ чи лікаря: _____

Підпис слідчого, який склав план схеми: / _____ /

ПАМ'ЯТКА **про процесуальні права та обов'язки потерпілого**

Потерпілим у кримінальному провадженні є фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди. Права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого (ст. 55 КПК України).

Протягом кримінального провадження потерпілий має право (ст. 56 КПК):

1) бути повідомленим про свої права та обов'язки, передбачені КПК України;

2) знати сутність підозри та обвинувачення, бути повідомленим про обрання, зміну чи скасування щодо підозрюваного, обвинуваченого заходів забезпечення кримінального провадження та закінчення досудового розслідування;

3) подавати докази слідчому, прокурору, слідчому судді, суду;

4) заявляти відводи та клопотання;

5) за наявності відповідних підстав – на забезпечення безпеки щодо себе, близьких родичів чи членів своєї сім'ї, майна та житла;

6) давати пояснення, показання або відмовитися їх давати;

7) оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду в порядку, передбаченому КПК України;

8) мати представника та в будь-який момент кримінального провадження відмовитися від його послуг;

9) давати пояснення, показання рідною або іншою мовою, якою він вільно володіє, безоплатно за рахунок держави користуватися послугами перекладача в разі, якщо він не володіє державною мовою чи мовою, якою ведеться кримінальне провадження;

10) на відшкодування завданої кримінальним правопорушенням шкоди в порядку, передбаченому законом;

11) знайомитися з матеріалами, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, в порядку, передбаченому КПК України, в тому числі після відкриття матеріалів згідно зі ст. 290 КПК України, а також знайомитися з матеріалами кримінального провадження, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, у випадку закриття цього провадження;

12) застосовувати з додержанням вимог КПК України технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд вправі заборонити потерпілому

застосовувати технічні засоби при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення даних, які містять таємницю, що охороняється законом чи стосується інтимних сторін життя людини, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);

13) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення у випадках, передбачених КПК України;

14) користуватися іншими правами, передбаченими КПК України.

Зокрема, на всіх стадіях кримінального провадження потерпілий має право **примиритися з підозрюваним, обвинуваченим і укласти угоду про примирення**. У передбачених законом України про кримінальну відповідальність та КПК України випадках примирення є підставою для закриття кримінального провадження.

Під час досудового розслідування потерпілий має право:

1) на негайне прийняття і реєстрацію заяви про кримінальне правопорушення, визнання його потерпілим;

2) отримувати від уповноваженого органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію;

3) подавати докази на підтвердження своєї заяви;

4) брати участь у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях, під час проведення яких ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, що заносяться до протоколу, а також знайомитися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, виконаних за його участю;

5) отримувати копії матеріалів, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, після закінчення досудового розслідування.

Під час судового провадження в будь-якій інстанції потерпілий має право:

1) бути завчасно поінформованим про час і місце судового розгляду;

2) брати участь в судовому провадженні;

3) брати участь у безпосередній перевірці доказів;

4) підтримувати обвинувачення в суді у випадку відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення;

5) висловлювати свою думку під час вирішення питання про призначення покарання обвинуваченому, а також висловлювати свою думку при вирішенні питання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру;

6) знайомитися з судовими рішеннями, журналом судового засідання і технічним записом кримінального провадження в суді;

7) оскаржувати судові рішення в порядку, передбаченому КПК України.

Потерпілий зобов'язаний (ст. 57 КПК України):

1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а

у випадку неможливості своєчасного прибуття – завчасно повідомити про це, а також про причини неможливості прибуття;

2) не перешкоджати встановленню обставин вчинення кримінального правопорушення;

3) не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю у кримінальному провадженні і які становлять охоронювану законом таємницю.

Пам'ятку одержав:

Дата

підпис

ПІБ

Пам'ятку вручив:

Слідчий _____

_____ поліції

підпис

ПІБ

Слідчому / керівнику _____
(найменування органу досудового розслідування/
іншого підрозділу органу Національної поліції,
ініціали, прізвище)

Д О Р У Ч Е Н Н Я
про проведення досудового розслідування

Місто (сел.) _____ 20 ____ року

Відповідно до вимог ст. ст. 39, 214 КПК України доручаю провести досудове розслідування за заявою (повідомленням) _____

(прізвище, ім'я, по батькові заявника, відомості про інше джерело обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення)

про вчинення кримінального правопорушення _____

(короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення)

Вимагаю вжити заходів щодо всебічного, повного і неупередженого дослідження всіх обставин кримінального провадження, надати їм належну правову оцінку та прийняти законні процесуальні рішення в передбачені кримінальним процесуальним законодавством строки.

Начальник

(найменування органу досудового розслідування, підпис, ініціали, прізвище)

Додаток 1

до Порядку дій уповноважених службових осіб органів Державної прикордонної служби України під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду (пункт 2 розділу II)

Копія: прокурору _____
(найменування органу прокуратури)

ПРОТОКОЛ
про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину,
без ухвали слідчого судді або суду

« ____ » _____ 20 ____ року _____
(назва населеного пункту)

(посада, найменування органу, прізвище, ініціали уповноваженої службової особи)
« ____ » _____ 20 ____ року о ____ год ____ хв _____

_____ (місце затримання)

у присутності осіб:

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання),
яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання

_____ (технічні засоби фіксації, носії інформації, які застосовуються під час проведення процесуальної дії, підписи осіб)

відповідно до статей 40, 104, 131, 132, 208-211, 213 КПК України затримав особу, підозрювану в учиненні злочину

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, місце, дата народження, громадянство, сімейний стан, місце роботи, посада, відомості про судимість)

Підстави затримання:

- 1) цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;
- 2) безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин;
- 3) є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо

тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України (необхідне підкреслити)

(конкретні факти, відомості)

Затриманому

(прізвище, ініціали)

згідно з частиною четвертою статті 208 КПК України повідомлено зрозумілою для нього (неї) мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він (вона) підозрюється, а також роз'яснено, що він (вона) має такі права: отримувати медичну допомогу, негайно повідомити близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб (за вибором) про своє затримання і місце перебування відповідно до положень статті 213 КПК України та інші процесуальні права, передбачені КПК України.

Батькам, усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування (необхідне підкреслити) повідомлено про затримання неповнолітньої особи

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження)

(час, дата, спосіб повідомлення)

Органу (установі), уповноваженому(ій) законом на надання безоплатної правової допомоги повідомлено про затримання

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження)

Крім того, згідно з частиною третьою статті 42 КПК України затриманому

(прізвище, ініціали)

роз'яснено, що він має такі права:

- 1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють;
- 2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені КПК України, а також отримати їх роз'яснення;
- 3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту – мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості; на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених КПК України та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;
- 4) не говорити нічого з приводу підозри проти нього або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;
- 5) давати пояснення, показання з приводу підозри чи в будь-який момент відмовитися їх давати;
- 6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;
- 7) у разі затримання – на негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 КПК України;
- 8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;
- 9) брати участь у проведенні процесуальних дій;

10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

11) застосовувати з додержанням вимог КПК України технічні засоби під час проведення процесуальних дій, у яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий, суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів під час проведення окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що вноситься вмотивована постанова (ухвала);

12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

13) заявляти відводи;

14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому КПК України, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 КПК України;

15) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК України;

17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра не підтвердилась;

18) користуватись рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, в разі потреби користуватись послугами перекладача за рахунок держави.

Згідно з частиною сьомою статті 42 КПК України затриманий

_____ (прізвище, ініціали)

зобов'язаний:

1) прибувати за викликом до слідчого, прокурора, суду, в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк – заздалегідь повідомити про це суд;

2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

3) підкорятися законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду.

Ознайомившись із підставами затримання, правами і обов'язками затриманого, підозрюваний _____ **пояснив**

_____ (прізвище, ініціали)

_____ (клопотання, заяви, скарги, підпис затриманого)

Уповноважена службова особа _____ на підставі _____ (прізвище, ініціали)

частини третьої статті 208 КПК України, із дотриманням правил, передбачених частиною сьомою статті 223, статтею 236 КПК України, у присутності понять:

1) _____ (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

2) _____ (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

здійснив обшук затриманої особи _____,

Початок досудового розслідування: підстави, порядок та особливості здійснення

(прізвище, ініціали)

під час якого було виявлено та вилучено: _____

(вилучені предмети, речі, документи, цінності з описом їх індивідуальних ознак, а за потреби – місце та інші обставини їх вилучення)

Зауваження і доповнення до протоколу _____

(спосіб ознайомлення, зауваження, доповнення учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

З протоколом ознайомлені поняті, яким відповідно до вимог статті 66 КПК України роз'яснено обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії:

1 _____
(прізвище, ім'я, по батькові) _____ (підпис)

2 _____
(прізвище, ім'я, по батькові) _____ (підпис)

У разі якщо затримана особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії, відмовилася підписати протокол, їй надано право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання. Особа пояснила, що _____

(пояснення, підпис)

Факт надання письмових пояснень особи щодо причин відмови підписати протокол засвідчує підписом її захисник (законний представник) _____
(прізвище, ініціали, підпис)

Поняті (у разі відсутності захисника):

1) _____
2) _____

У зв'язку з тим, що особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, ознайомлення її з протоколом здійснюється у присутності захисника (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання такою особою

(підпис)

(прізвище, ініціали затриманої особи)

Протокол склав _____

(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали уповноваженої службової особи)

Копію протоколу отримав

(підпис)

(прізвище, ініціали затриманої особи)

Додаток 14
до Інструкції з організації діяльності
чергової служби органів (підрозділів)
Національної поліції України
(підпункт 1 пункту 14 розділу VI)

ПАМ'ЯТКА для затриманих осіб

При затриманні громадян України, іноземців та осіб без громадянства працівники поліції зобов'язані забезпечити дотримання таких прав та основоположних свобод, передбачених Конституцією України, нормами міжнародного права та відомчими нормативно-правовими актами.

1. Згідно зі статтею 5 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року:

Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом (...) (пункт 1);

Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним (пункт 4);

Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування (пункт 5).

2. Європейський суд з прав людини на Ваше прохання може вказати державі на обов'язок вжити у певних ситуаціях тимчасових заходів. Прохання про вжиття заходів Європейський суд може задовольнити, якщо існує невідворотний ризик настання для Вас невинної шкоди.

Прохання про вжиття тимчасових заходів Ви або Ваші представники можуть направити факсом за таким номером: +33 (0)3 88 41 39 00. Титульна сторінка прохання повинна містити напис «Rule 39. Urgent» та номер телефону, за яким можна зв'язатися з Вами або з Вашими представниками.

У проханні обов'язково мають бути наведені детальні обставини щодо реального стверджуваного ризику. До прохання обов'язково повинні додаватися відповідні рішення національних органів та інші документи, які б обґрунтовували Ваше прохання. У разі існування ризику бути екстрадованим чи висланим з країни у проханні потрібно зазначити ймовірну дату та час Вашої екстрадиції чи вислання.

3. У разі Вашого затримання або арешту (взяття під варту) працівники поліції зобов'язані:

1) повідомити підстави та мотиви затримання або арешту, роз'яснити право щодо оскарження затримання;

2) негайно після фактичного затримання або арешту особи повідомити орган (установу), уповноважений(у) законом на надання безоплатної

правової допомоги (єдиний телефонний номер контактної системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103);

3) надати у друкованому вигляді положення статей 28, 29, 55, 56, 59, 62 і 63 Конституції України;

4) роз'яснити право захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника, у тому числі за рахунок держави у випадках, передбачених кримінальним процесуальним законодавством та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги;

5) негайно, але не пізніше ніж через дві години після затримання або арешту повідомити Ваших родичів та у разі вимоги – захисника та адміністрацію за місцем роботи чи навчання.

4. У разі заяви Вами усної або письмової вимоги про необхідність участі захисника працівники поліції не мають права вимагати від Вас надання будь-яких пояснень або свідчень до його прибуття. Ваше волевиявлення щодо залучення захисника або відмови від його участі власноруч зазначається у відповідному документі про затримання.

Забороняється поміщати до кімнати для затриманих осіб, якщо стосовно них не складений протокол про адміністративне затримання або протокол про затримання підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення.

Особистий огляд затриманої особи проводиться особою однієї статі із затриманим та у присутності двох понятих тієї самої статі.

5. Доставленню й затриманню не підлягають:

1) особи, які знаходяться в непритомному стані, мають небезпечні для життя тілесні ушкодження або симптоми гострих захворювань внутрішніх органів;

2) особи, які вжили отруйні або сильнодіючі речовини;

3) особи, заражені небезпечними для здоров'я оточуючих інфекційними хворобами;

4) перебувають у тяжкому стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин;

5) втратили здатність самостійно пересуватися чи можуть завдати шкоди оточуючим або собі; вагітні жінки з ознаками близьких пологів.

Відповідні заходи реагування до таких осіб вживаються після надання їм допомоги медичними працівниками або після їх лікування у закладах охорони здоров'я.

6. Якщо Вас затримали за адміністративне правопорушення, Ви повинні знати, що:

1) адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більше ніж три години;

2) осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення – до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання;

3) строк адміністративного затримання обчислюється з моменту Вашого фактичного затримання.

7. Якщо Вас затримали за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, Ви маєте право:

1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення Вас підозрюють;
2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України), а також отримати їх роз'яснення;

3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту – мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості;

4) на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій;

5) на відмову від захисника у будь-який момент кримінального провадження;

6) на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених КПК України або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;

7) не говорити нічого з приводу підозри проти себе, обвинувачення або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;

8) давати пояснення, показання з приводу підозри, обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати;

9) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;

10) у разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою – негайно повідомити членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 КПК України;

11) збирати і подавати слідчому (дознавачу), прокурору, слідчому судді докази;

12) брати участь у проведенні процесуальних дій;

13) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

14) застосовувати з додержанням вимог КПК України технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких Ви берете участь. Слідчий (дознавач), прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);

15) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

16) заявляти відводи;

17) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в

порядку, передбаченому статтею 221 КПК України, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 КПК України;

18) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

19) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого (дознавача), прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК України;

20) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердилися;

21) користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою володієте, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

8. Необхідно знати, що кожен має право затримати будь-яку особу без ухвали слідчого судді, суду:

1) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення;

2) безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні.

Кожен, кого затримано через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення або інакше позбавлено волі, повинен бути в найкоротший строк доставлений до слідчого судді для вирішення питання про законність та обґрунтованість його затримання, іншого позбавлення волі та подальшого тримання.

Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого судового рішення про тримання під вартою.

Затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу.

9. Під час утримання в кімнаті для затриманих Вас повинні забезпечити:

1) триразовим гарячим харчуванням (при утриманні понад 3 години);

2) приміщення кімнати для затриманих має бути площею не менше 4 квадратних метрів на особу, із природним та електричним освітленням, вентиляцією та санітарно-гігієнічними приладами (чаші клозетні, умивальники);

3) у разі тимчасового нефункціонування (відсутності) санвузла Вас повинні виводити за потребою не рідше одного разу на чотири години;

4) Ви маєте право здійснювати релігійні обряди будь-якого віросповідання або висловлювати переконання, пов'язані зі ставленням до релігії;

5) у разі погіршення стану Вашого здоров'я працівники поліції зобов'язані негайно викликати екстрену медичну допомогу та надати невідкладну домедичну допомогу.

10. Якщо при затриманні Ваші права були порушені, Ви маєте право:

1) звертатися зі скаргами, заявами і листами до посадових осіб органу

(підрозділу) поліції, органів державної влади, прокуратури, суду, громадських організацій, а також до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського суду з прав людини, відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна;

2) для написання кореспонденції до вищевказаних органів, а також своєму адвокату Вам повинні надати окрему кімнату та видати папір, кулькову ручку і конверт. Заклеєний конверт Ви передаєте черговому органу (підрозділу) поліції. Ця кореспонденція не підлягає перегляду.

Примітки:	<ol style="list-style-type: none">1. Особі, яка поміщається до кімнати для затриманих, видається на руки пам'ятка для затриманих осіб.2. Затримана особа у графі 9 книги обліку осіб, які поміщені до кімнати для затриманих, власноруч проставляє свій підпис про отримання пам'ятки для затриманих.
-----------	--

Додаток 22

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника

ГУНП в _____ області –

начальник слідчого управління

полковник поліції

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

_____ 2021

ПОСАДОВІ ІНСТРУКЦІЇ

старшого слідчого в особливо важливих справах

**відділу розслідування злочинів загальнокримінальної спрямованості
слідчого управління ГУНП в Дніпропетровській області майора поліції**

1. Загальні положення.

1.1. Дана посадова інструкція визначає функціональні обов'язки, права і відповідальність старшого слідчого в особливо важливих справах відділу розслідування злочинів загальнокримінальної спрямованості слідчого управління Головного управління Національної поліції в _____ області.

1.2. Посада старшого слідчого в особливо важливих справах згідно із затвердженими штатами належить до категорії «Атестований склад».

1.3. Старший слідчий в особливо важливих справах призначається на посаду і звільняється з посади наказом начальника Головного управління Національної поліції в _____ області за поданням заступника начальника – начальника слідчого управління ГУНП в _____ області, відповідно до чинного законодавства.

1.4. Посадове підпорядкування:

1.4.1.	Пряме підпорядкування	Начальник відділу СУ ГУНП в _____ області
1.4.2.	Додаткове підпорядкування	Заступник начальника відділу СУ ГУНП в _____ області
1.4.3.	Віддає розпорядження	–
1.4.4.	Працівника заміщає	Старший слідчий (методист)
1.4.5.	Працівник заміщає	Старшого слідчого (методиста)

1.5. Кваліфікаційні вимоги:

1.5.1.	Освіта	Вища освіта відповідно до фаху професійної діяльності за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра, спеціаліста.
1.5.2.	Досвід роботи	Стаж роботи за фахом не менше 5 років. Системні випробування – відповідно до вимог чинних нормативно-правових актів Національної поліції

1.5.3.	Володіння державною мовою	Вільно
1.5.4.	Наявність підлеглих	–
1.5.5.	Перелік основних законодавчих актів, інших нормативних актів, якими керується в роботі	<ul style="list-style-type: none"> - Конституція України; - Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України та інші нормативно-правові акти з питань досудового розслідування; - Закон України «Про Національну поліцію»; - Закон України «Про запобігання корупції»; - Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генерального прокурора України; - Наказ МВС України від 06.07.2018 № 570 «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України»; - Наказ МВС України від 07.07.2017 №575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні»; - Наказ МВС України від 08.02.2019 року № 100 «Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події».

2. Завдання та обов'язки.

2.1. Дотримання вимог Конституції України, КПК та законів України під час досудового розслідування. Здійснення діяльності відповідно до принципів верховенства права, законності, рівності перед законом і судом, поваги до людської гідності, забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, недоторканності житла чи іншого володіння особи, таємниці спілкування, невтручання в приватне життя, недоторканності права власності, презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї, заборони двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення, забезпечення права на захист, змагальності сторін кримінального провадження та свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, безпосередності дослідження показань, речей і документів, забезпеченні права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності, публічності, диспозитивності, розумності строків досудового розслідування, а також на основі тісної

взаємодії з органами та підрозділами поліції, органами державної влади, органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями.

2.2. Безпосереднє здійснення досудового розслідування за дорученням керівництва управління та відділу у кримінальних провадженнях про тяжкі та особливо тяжкі злочини, а також злочинів, що набули широкого суспільного резонансу; кримінальних проваджень за фактами вчинення кваліфікованих розбійних нападів, злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення;

За відсутності чи недостатньої для продуктивної роботи кількості таких проваджень, здійснення досудового розслідування інших кримінальних правопорушень загальнокримінальної спрямованості;

2.3. Забезпечення повного, усебічного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень у межах, установлених КПК строків. Застосування усіх передбачених законом заходів для забезпечення ефективності досудового розслідування.

2.4. Забезпечення реалізації в повному обсязі прав і законних інтересів усіх учасників кримінального провадження.

2.5. Не розголошення відомостей, що становлять державну чи іншу охоронювану законом таємницю, інформацію про приватне (особисте і сімейне) життя особи та інші відомості, здобуті при розслідуванні кримінальних правопорушень.

2.6. У разі наявності підстав, передбачених статтею 77 КПК, заявляє самовідвід від участі в кримінальному провадженні в порядку, визначеному статтею 80 КПК.

2.7. За дорученням керівництва слідчого управління ГУНП здійснення керівництва слідчою та слідчо-оперативною групою.

2.8. Робота з відомостями, віднесеними до державної таємниці, зокрема, про факти або методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

2.9. Ведення обліку кримінальних проваджень, які ними розслідуються, а також забезпечення ведення за ними контрольно-наглядових проваджень.

2.10. Планування розслідування у кожному кримінальному провадженні. Ведення обліку майна та цінностей, вилучених під час досудового розслідування, на які накладено арешт, з метою забезпечення відшкодування завданих злочинами збитків та можливої їх конфіскації.

2.11. Відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України та Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генерального прокурора України від 17.08.2012 р. № 69, забезпечує своєчасне (у визначені строки) внесення об'єктивних відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, відповідність внесених даних кодам довідників та класифікаторів для заповнення документів первинного обліку (про кримінальне правопорушення, місце, час його вчинення; правову кваліфікацію правопорушення, зокрема додаткові відмітки щодо кваліфікації; ступінь тяжкості; класифікації видів

економічної діяльності; дані про особу правопорушника; предмети посягання; відомості про розмір заподіяних та відшкодованих збитків тощо; про рух кримінальних проваджень). Одразу після внесення відомостей до ЄРДР забезпечення виготовлення документів первинного обліку шляхом роздрукування на паперових носіях відповідних електронних форм з ЄРДР, які не пізніше однієї доби передають до УІАП ГУНП для постановки їх на облік та формування інформаційної підсистеми «Кримінальна статистика». У разі виявлення помилок при внесенні даних в форми первинного обліку ЄРДР, спільно з уповноваженими прокурорами організувати негайне внесення відповідних виправлень цих відомостей в ЄРДР. При внесенні змін до відомостей ЄРДР надавати до УІАП ГУНП документи первинного обліку з виправленими даними.

2.12. Розгляд і вирішення відповідно до чинного законодавства звернень громадян, установ, організацій і підприємств, що надходять у зв'язку з провадженням досудового слідства у кримінальних провадженнях.

2.13. Виконання рішень слідчого судді, суду, письмові доручення і вказівки прокурора та вказівки керівника органу досудового розслідування, які не суперечать рішенням та вказівкам прокурора, надані в межах їх компетенції і в установленій чинним законодавством формі.

2.14. Виконання доручень та вказівок прокурора, які надаються в письмовій формі.

2.15. Дотримання дисципліни і законності, недопущення надзвичайних подій за своєю та інших осіб участю, постійне підвищення свого рівня професійної майстерності.

2.16. Недопущення учинення будь-яких дій, що ганьблять звання слідчого і можуть викликати сумнів у його об'єктивності та неупередженості, дій на свою користь або в інтересах інших осіб, пов'язаних з використанням службового становища всупереч інтересам служби, перевищенням службових повноважень.

2.17. Виконання інших функцій, що впливають з покладених на підрозділ завдань.

3. Права.

Старший слідчий в особливо важливих справах (методиста) відповідно до покладених на нього завдань і функцій, що виконує, має право:

3.1. Одержувати від органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на підрозділ завдань.

3.2. Вимагати від керівництва слідчого управління надання допомоги у виконанні обов'язків, передбачених даною посадовою інструкцією.

4. Відповідальність.

Старший слідчий в особливо важливих справах несе відповідальність:

4.1. За неналежне виконання або невиконання своїх посадових обов'язків, передбачених даною посадовою інструкцією, у межах,

визначених діючим законодавством України.

4.2. У разі вчинення протиправних діянь, в процесі виконання своєї діяльності, несе кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність відповідно до законодавства України.

5. Повинен знати.

Конституцію України; законодавчі акти, що стосуються діяльності слідчого апарату, Національної поліції; МВС, укази Президента України, постанови Верховної Ради України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України; розпорядчі документи МВС та Національної поліції, інші нормативно-правові акти, інструктивні та методичні документи, що регулюють діяльність слідчих підрозділів Національної поліції, основні засади державної політики у сфері правоохоронної діяльності; методи контролю виконання рішень та доручень; порядок підготовки та внесення до відповідних органів проектів законодавчих та нормативних актів; практику застосування чинного законодавства з питань діяльності правоохоронних органів; основи державного управління; основи економіки, фінансів, організації праці та управління; структуру, принципи, методи правоохоронної діяльності, їх правове забезпечення; основи психології праці; правила ділового етикету та професійної етики; форми та методи роботи із засобами масової інформації; правила і норми охорони праці та протипожежного захисту; відповідні фаховим завданням програмні засоби роботи на комп'ютері.

6. Умови роботи.

Режим роботи визначається згідно з внутрішнім розпорядком дня, затвердженим начальником Головного управління Національної поліції у Дніпропетровській області.

7. Умови оплати праці.

Умови оплати праці начальника відділу визначаються відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 988 «Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції» та Наказу Міністерства внутрішніх справ України від 06.04.2016 № 260 «Про затвердження Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання».

ПОГОДЖУЮ

Начальник відділу СУ ГУНП

в _____ області

полковник поліції

З посадовою інструкцією ознайомена (ий): _____

Прокуратура України
ОФІС ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА

вул. Різницька, 13/15, м. Київ, 01011

факс: 280-26-03

17.08.2020 № 13/4-565 Вих-328 окв-20

На № _____ від _____

Керівникам регіональних прокуратур

**Щодо дотримання вимог
 Конвенції про захист прав
 людини і основоположних свобод
 та Кримінального процесуального
 кодексу України під час затримання особи**

Результати вивчення діяльності органів правопорядку, регіональних та місцевих прокуратур у частині затримання осіб за підозрою у вчиненні кримінальних правопорушень, а також документального оформлення затримання та оцінки його законності свідчать про наявність низки системних проблем, що призводять до порушень основоположних прав і свобод людини, зокрема права на свободу та особисту недоторканність.

Так, поширеною є практика тримання фактично затриманих осіб протягом тривалого часу у службових приміщеннях органів правопорядку без оформлення затримання.

На існування таких випадків неодноразово вказував Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) у своїх рішеннях проти України, зазначаючи, що сама лише відсутність протоколу затримання має вважатися серйозним недоліком, оскільки усталена позиція ЄСПЛ полягає у тому, що невизнане тримання особи під вартою є повним запереченням фундаментально важливих гарантій, що містяться у ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), та являє собою найбільш серйозне порушення зазначеного положення. Відсутність фіксації такої інформації, як дата, час та місце затримання, ім'я затриманого, підстави для затримання та ім'я особи, яка здійснила затримання, повинні розглядатися як недотримання вимоги щодо законності та невідповідність самій меті ст. 5 Конвенції (справа «Кушнір проти України»).

Серед причин наявності цієї негативної практики слід виокремити такі:

1. Намагання працівників органів правопорядку зібрати достатню кількість доказів для повідомлення особі про підозру до моменту оформлення факту затримання через побоювання бути притягнутими до

Офіс Генерального прокурора
 13/4-565 ВІХ-328 окв-20 від
 17.08.2020

кримінальної відповідальності за незаконне затримання особи у разі, якщо після затримання особи підозра щодо її причетності до вчинення злочину не знайде свого підтвердження.

Поширення такої практики свідчить про недостатню обізнаність працівників органів правопорядку та прокуратури із практикою ЄСПЛ щодо визначення терміну «обґрунтована підозра».

У низці своїх рішень ЄСПЛ наголошував на тому, що факти, які дають підставу для підозри на момент затримання, не мають бути такого самого рівня з тими, які необхідні для обґрунтування обвинувального вироку або навіть притягнення до відповідальності, що настає на наступному етапі процесу кримінального розслідування (рішення ЄСПЛ у справах «Фокс, Кемпбелл і Харлі проти Об'єднаного Королівства» від 30.08.1990, «Мюррей проти Сполученого Королівства» від 28.10.1994, «О'Хара проти Сполученого Королівства» від 16.10.2001, «Ердагоз проти Туреччини» від 21.10.2008, «Ільгар Маммадов проти Азербайджана» від 22.05.2014).

Цей підхід означає, що при прийнятті працівником органу правопорядку рішення про необхідність затримання особи він не повинен мати доказів, що доводять винуватість особи у вчиненні злочину. Обсяг відомостей на етапі прийняття рішення про необхідність затримання особи має бути достатнім для підтвердження наявності ознак кримінального правопорушення, за яке передбачено покарання у виді позбавлення волі, та можливої причетності конкретної особи до його вчинення.

Отже, кримінальне процесуальне законодавство та практика ЄСПЛ не вимагають наявності нерозривного зв'язку між фактом затримання і подальшим повідомленням затриманої особи про підозру, обранням запобіжного заходу та направленням обвинувального акта до суду.

Як наслідок, факт затримання особи за наявності обґрунтованої підозри у її причетності до вчинення злочину не зумовлює обов'язку слідчого та прокурора надалі повідомити цій особі про підозру, адже в цих випадках йдеться про різні рівні обґрунтованості підозри – на момент фактичного затримання цей рівень є нижчим, ніж на момент повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення.

Відповідно, якщо підозра у вчиненні затриманою особою кримінального правопорушення не знайде свого підтвердження протягом 24 годин з моменту фактичного затримання, така особа підлягає негайному звільненню. При цьому складання протоколу затримання є обов'язковим у кожному випадку фактичного затримання особи незалежно від факту повідомлення про підозру цій особі надалі.

2. Віднесення до «уповноваженої службової особи», яка має право здійснювати затримання без ухвали слідчого судді, виключно працівників органів досудового розслідування.

Частина шоста ст. 191 КПК України визначає, що уповноважена службова особа – це особа, якій законом надане право здійснювати затримання. Отже, «уповноважена службова особа» є родовим поняттям, що включає в себе як слідчого, так і інших працівників правоохоронних органів, яким відповідними законами надано право на здійснення затримання. До таких працівників, зокрема, належать і працівники патрульної поліції та оперативних підрозділів, які мають повноваження здійснювати затримання в порядку, передбаченому ст. 208 КПК України.

3. Неправильне розуміння терміну «кримінальне провадження», внаслідок чого час затримання обліковується не з моменту фактичного затримання, який чітко визначений у ст. 209 КПК України, а після внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

Відповідно до п. 10 ч.1 ст. 3 КПК України кримінальне провадження включає в себе досудове розслідування, судове провадження, а також процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність. З моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР починається досудове розслідування як одна зі стадій кримінального провадження (п. 5 ч. 1. ст. 3 КПК України).

Затримання ж є процесуальною дією, яка безпосередньо пов'язана із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, і є складовою кримінального провадження, незважаючи на те, що відповідні відомості ще не були внесені до ЄРДР.

4. Ігнорування працівниками органів досудового розслідування та прокуратури можливих негативних наслідків незаконного затримання для кримінального провадження.

Проведення слідчих і процесуальних дій за участю фактично затриманої особи без реєстрації факту затримання ставить під сумнів допустимість отриманих у цей період доказів.

Обвинувальним вироком Деснянського районного суду м. Києва від 31.01.2017 А. визнано винним у пред'явленому обвинуваченні за ст. 309 ч. 2 КК України та призначено покарання у виді 3 років позбавлення волі. Так, А. визнано винним у тому, що він, будучи особою, яка раніше вчинила кримінальні правопорушення, передбачені ст. ст. 307, 310, 317 КК України, 19.11.2015 приблизно о 23 год у м. Києві знайшов паперовий згорток з особливо небезпечним наркотичним засобом – канабісом вагою 9,85 г, який, незаконно зберігаючи при собі, переніс до станції метро «Лісова», де приблизно о 23 год 45 хв був зупинений працівниками поліції, якими виявлено та вилучено вказаний наркотичний засіб. Такі дії кваліфіковано як незаконне придбання та зберігання наркотичного засобу без мети збуту, вчинені особою, яка раніше вчинила злочини, передбачені ст. ст. 309, 310, 317 КК України. Вирок обґрунтовано даними, які містяться в протоколі огляду місця події від

20.11.2015, висновку експерта від 20.11.2015, показаннями двох свідків. апеляційну скаргу захисника в інтересах А. залишено без задоволення (ухвала апеляційного суду м. Києва від 12.04.2017).

Надалі колегія суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду зазначила, що під час винесення вироку поза увагою суду залишилися ті обставини, що огляд місця події та вилучення канабісу проведені у кімнаті поліції на станції м. Лісова, до якої А. був запрошений працівником правоохоронного органу. Таким чином, з огляду на вимоги ст. 209 КПК України засуджений був особою, яку фактично затримано уповноваженою службовою особою. Однак у матеріалах провадження не було протоку затримання, складеного відповідно до вимог ст. 208 КПК України. Таким чином, розглядаючи кримінальне провадження щодо А., суд першої інстанції на вказані порушення вимог закону увагу не звернув, в основу обвинувального вироку поклав докази, які зібрані органом досудового розслідування з порушенням прав людини і основоположних свобод. Постановою колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 08.02.2018 вирок Деснянського районного суду м. Києва від 31.01.2017 та ухвалу апеляційного суду м. Києва від 12.04.2017 щодо А. скасовано і призначено новий розгляд у суді першої інстанції.

Однією з підстав визнання доказів недопустимими є порушення права особи на захист (п. 3 ч. 2 ст. 87 КПК України). До типових порушень права на захист варто віднести неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про фактичне затримання особи за підозрою у вчиненні злочину до відповідних регіональних центрів з надання безоплатної правової допомоги.

Вироком Семенівського районного суду Чернігівської області від 06.12.2019, залишеним без змін ухвалою Чернігівського апеляційного суду від 04.02.2020, О. засуджено за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України, до покарання у виді позбавлення волі на строк 1 рік. За вироком суду О. визнано винним у тому, що він 09.07.2018, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, у с. Кути Другі Семенівського району Чернігівської області таємно викрав велосипед «Аіст», спричинивши таким чином потерпілому матеріальних збитків на суму 800 грн. Суд на підтвердження своїх висновків про винуватість О. послався на протокол огляду місця події від 09.07.2018. Зі змісту зазначеного протоколу вбачається, що огляд місця події відбувався на території Семенівського відділення поліції Новгород-Сіверського відділу поліції ГУНП в Чернігівській області за участю О. без визначення його процесуального становища, але з роз'ясненням прав, передбачених ст. 42 КПК України. Під час огляду слідчий опитував О. та вказав про вилучення в нього велосипеда, про крадіжку якого заявив потерпілий. О. прибув до місця огляду в супроводі працівників поліції, а велосипед, який був предметом огляду, був окремо доставлений одним зі співробітників поліції.

Надалі колегією суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду вирок скасовано, справу направлено на новий розгляд з таких підстав. Відповідно до ст. 209 КПК України особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою. Суд першої інстанції, враховуючи як допустимий доказ протокол огляду місця події від 09.07.2018, не дав належної правової оцінки тому, що О. на момент проведення цієї слідчої дії був фактично затриманим за підозрою у вчиненні злочину, проте його право на захист не було забезпечено. Крім того, всупереч вимогам КПК України слідчий жодних процесуальних документів про затримання О. не склав, що також залишилось поза увагою суду першої інстанції під час аналізу доказів.

5. Ненадання кримінально-правової оцінки (ст. ст. 146-1, 366, 371 КК України) фактам тримання затриманої особи без реєстрації затримання або внесення до протоколу неправдивих даних щодо часу фактичного затримання.

Таким чином, незважаючи на визначеність законодавства, а також наявність сталої правової позиції ЄСПЛ, деякі прокурори на практиці не завжди дотримуються порядку застосування зазначених приписів, що призводить до визнання доказів у кримінальних провадженнях недопустимими, порушень прав людини і подальших обґрунтованих звернень з цього приводу до національних та міжнародних судових інституцій.

У зв'язку з викладеним необхідно вжити додаткових заходів щодо використання прокурорами у практичній діяльності наведених правових висновків ЄСПЛ для формування практики однакового застосування норм процесуального права.

Генеральний прокурор

I. Венедіктова

Для нотаток

Для нотаток

Навчальне видання

**Гаркуша Аліна Григорівна
Солдатенко Олена Анатоліївна
Черняк Наталія Петрівна
Рогальська Вікторія Вікторівна
Кіяниця Володимир Миколайович**

**ПОЧАТОК ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ:
ПІДСТАВИ, ПОРЯДОК ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ**

Методичні рекомендації

Редактори, оригінал-макет –
Є. В. Коваленко-Марченкова, А. В. Самотуга

Редактор – *О. І. Галушко*

Підп. до друку 26.08.2022. Формат 60x84/16. Друк – трафаретний (RISO), цифровий.
Гарнітура – Times. Папір офісний. Ум.-друк. арк. 10,50. Обл.-вид. арк. 11,25.
Наклад – 30 прим. Зам. № 01/22-мр.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rvv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018